

Univerzita Palackého v Olomouci
Právnická fakulta

Bc. Eduard Trtílek

**Role vojenských orgánů v institucích EU
se zaměřením na vojenské mise pod záštitou EU**

Diplomová práce

Olomouc 2012

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci na téma „Role vojenských orgánů v institucích EU se zaměřením na vojenské mise pod záštitou EU“ vypracoval samostatně a citoval jsem všechny použité zdroje.

V Olomouci dne 24. července 2012

Bc. Eduard Trtílek

Souhlas se zpracováním osobních údajů

Já, níže podepsaný Bc. Eduard Trtílek, autor diplomové práce na téma **Role vojenských orgánů v institucích EU se zaměřením na vojenské mise pod záštitou EU**, která je literárním dílem ve smyslu zákona č. 121/2000 Sb., dávám tímto jako subjekt údajů, svůj souhlas ve smyslu §4 písm. e) zákona č. 101/2000 Sb., správci:

**Univerzita Palackého v Olomouci,
Křížkovského 8, Olomouc, 771 47, Česká republika**

ke zpracování údajů v rozsahu: jméno, příjmení v informačním systému, a to včetně zařazení do katalogů, a dále zpřístupnění jména a příjmení v katalogu a informačním systému Univerzity Palackého, a to včetně neadresného zpřístupnění pomocí metod dálkového přístupu. Údaje mohou být takto zpřístupněny uživatelům služeb Univerzity Palackého. Realizaci zpřístupnění zajišťuje ke dni podání tohoto prohlášení vnitřně složka Univerzity Palackého, která se nazývá Informační centrum Univerzity Palackého.

Souhlas se poskytuje na dobu ochrany autorského díla podle zákona č. 121/200 Sb.

V Olomouci dne 24. července 2012

Bc. Eduard Trtílek

Poděkování

Rád bych poděkoval všem, kteří mě podporovali a pomáhali mi. Jmenovitě vedoucímu diplomové práce JUDr. PhDr. Robertu Zbiralovi, PhD. za odborné vedení, připomínky a čas věnovaný konzultacím. V neposlední řadě bych rád poděkoval mé manželce za podporu a trpělivost v průběhu mého studia.

Obsah

Úvod	1
1. Evropská bezpečnostní a obranná politika a bezpečnostní rizika	
1.1. Historie integrace EBOP	5
1.2. Vývoj EBOP	10
1.3. Bezpečnostní rizika a možné krize ohrožující EU	16
1.4. Od pojetí peacekeeping k vojenským misím EU	24
2. Politické orgány řízení a vojenské orgány velení misí EU	
2.1. Politicko strategická úroveň řízení misí	32
2.2. Agentury a výkonné agentury	35
2.3. Politicko vojenská strategická úroveň plánování a řízení misí EU	39
2.3.1 Jednotlivé vojenské strategické orgány velení a řízení	39
2.3.2 Proces strategického plánování misí EU	42
2.4. Vojenská operační a taktická úroveň plánování a řízení misí EU	47
2.4.1 Operační úroveň velení misí EU	47
2.4.2 Operačně - taktická úroveň plánování a řízení misí EU	48
2.5. Vojenská taktická úroveň velení a řízení v misích EU	52
2.6. Bezpečnostní ambice versus přetrvávající nedostatky v řízení a velení	60
Závěr	63
Použité zdroje	67
Abstrakt	78
Seznam příloh	80
Seznam zkratk	86

Seznam schémat

Schéma č. 1: Organizační struktura operačního velitelství (EU OHQ) Postupim	40
Schéma č. 2: Zodpovědnost orgánů EU za zpracování dokumentů a chronologie schválení a vydání klíčových dokumentů pro misi EUFOR RD CONGO	42
Schéma č. 3: Schéma procesu vojensko-strategického plánování EU – příklad EUFOR RD CONGO	45
Schéma č. 4: Proces vojenského operačního plánování EU	48
Schéma č. 5: Porovnání velení a řízení EU operací Concordia a Artemis	50
Schéma č. 6: Proces společného operačního plánování EU	51

Seznam tabulek

Tabulka č. 1: Počty jednotlivých typů misí řízených EU	27
Tabulka č. 2: Nasazené síly EUFOR RD CONGO.....	44
Tabulka č. 3: Nasazené síly IEMF	49

Úvod

Diplomová práce nese název „Role vojenských orgánů v institucích EU se zaměřením na vojenské mise pod záštitou EU“. V rámci institucí Evropské unie (EU - European Union) byly vojenské orgány zřizovány na základě potřeby koordinovat činnost jednotlivých členských zemí EU v oblasti vojenství, obrany a bezpečnosti. Jedná se o zájmy na teritoriích jednotlivých členských zemí EU, v těsném sousedství za hranicemi EU, rovněž však na teritoriích, které jsou předmětem obecného zájmu EU jako celku. Bezpečnost a obrana jsou z velké části vnitrostátní záležitosti každého státu. EU jako celek však musí zohledňovat mnoho dalších faktorů, potenciálních nebezpečí a hrozeb a adekvátně na ně reagovat. Mezi ně se řadí například válečné konflikty na evropském kontinentě v 90. letech 20. století, dále existence krizových oblastí v těsném sousedství hranic EU, ohrožení globálního bezpečí terorismem a další možné bezpečnostní krizové situace. V neposlední řadě je důležitým faktorem i koordinace činností EU s velením Severoatlantická aliance (NATO - North Atlantic Treaty Organization) v Evropě, jehož členem je většina zemí EU.

EU v současnosti hledá cestu, prostředky a rámec, jak poskytnout svým zemím bezpečnost, ať již civilními, policejními nebo vojenskými složkami. Realizace naráží na konfrontaci mezi globální realitou světa, ambicemi bezpečnostní a ochranné politiky EU, národními zájmy jednotlivých členských států a závazky vůči NATO. Všechny tyto aspekty mají vliv na plánování, řízení a velení mírových operací, zvláště vojenských.

Problematikou možných bezpečnostních rizik v Evropě a ve světě se zabývá a publikuje o ní řadu monografií PhDr. Miloš Balabán, Ph.D. (pplk. v.z.), který v současné době působí na Institutu mezinárodních studií FSV UK v Praze jako spolupracovník Katedry západoevropských studií Institutu mezinárodních studií FSV UK a vzdělávacího kurzu o EU Europeum pro studium odborníků působících ve veřejné správě a v soukromém sektoru. V letech 2002-2004 pracoval v zahraničním oddělení ČSSD, kde měl v gesci problematiku EU, bezpečnostní politiku a země východní Evropy. Uznávanou autoritou na problematiku mezinárodní bezpečnostní politiky a hodnocení celosvětových aktérů v této oblasti je u nás Doc. PhDr. Jan Eichler, CSc ze Střediska mezinárodních studií Jana Masaryka, které bylo založeno v roce 1991 na Fakultě mezinárodních vztahů Vysoké školy ekonomické v Praze. V oblasti úloha agentur EU a jednotlivých institucí EU v bezpečnostní a obranné politice EU jsem čerpal od autorů z Katedry mezinárodních vztahů Institutu politologických studií, Fakulty sociálních věd UK Praha od JUDr. PhDr. Tomáše Karáska,

Ph.D., a Doc. PhDr. Jana Karlase, MA., Ph.D. V oblasti vojenských misí pod záštitou EU a podílu vojenských orgánů na těchto misích z hlediska plánování a řízení jsem čerpal z monografií PhDr. Jana Závěšického z Fakulty Sociálních studií MU v Brně. Další informace jsem získal z osobních setkání a z monografií pplk. v z. Ing. Jaroslava Kulíška, který v současné době působí jako specialista ve Stálém operačním centru Ministerstva obrany ČR. Pplk. v z. Ing. Jaroslav Kulíšek byl přímým účastníkem vojenských misí OSN (UNOMIG), NATO (SFOR, NTMI) a EU (EUFOR RD CONGO) a zúčastnil se válečných konfliktů na Kavkaze a v Iráku. K tématu mé diplomové práce je k dispozici velmi málo studijního materiálu. Ve většině případů se jedná o monografie, které se jen okrajově zabírají problematikou institucionalizace obranné politiky EU, hodnocením institucí a vojenských orgánů EU a jejich vlivem na řízení mírových misí.

Cílem mé diplomové práce je zkoumat hypotézu, zdali jsou politické a vojenské orgány při institucích EU schopny zabezpečit a řídit nasazení evropských ozbrojených sil při řešení krizových situací v Evropě, případně ve světě. Další subhypotézou je konstatování, že působení vojenských orgánů a vojenských uskupení složené z příslušníků armád členských států EU v zahraničních misích napomáhá mezinárodnímu úsilí k obnovení míru a bezpečnosti ve světě. Další subhypotézou je tvrzení, že EU se snaží efektivně vytvářet evropské ozbrojené síly včetně jednotného velení a řízení v rámci EU. Obecně bude platit to, že hlavní hypotéza nebude absolutně platná, pokud nebudou na základě závěrů vycházejících z této práce platit všechny subhypotézy současně. V případě neplatnosti kterékoli části hlavní hypotézy však nebude prokázána její negace. Bude pouze vyvrácena absolutnost její pravdivosti.

Pro účely této práce budu uplatňovat historickou metodu výzkumu, kdy z metodického hlediska bude pro mne důležitá výzkumná technika v podobě analýzy rezolucí, stanovisek institucí EU a jejich dopad na praktickou realizaci Evropské bezpečnostní a obranné politiky. Ve své práci zanalyzuji historický vývoj, který předcházel přijetí současné bezpečnostní a obranné strategie EU, a to od druhé poloviny 40. let 20. století až po přijetí Lisabonské smlouvy. Důvodem je skutečnost, že EU nemá vymezen žádný jasný strategický rámec, jenž by byl schválen orgány EU. Tím lze vysvětlit absenci jasných cílů a priorit evropské bezpečnostní a obranné politiky a na ně navazujících civilních a vojenských nástrojů k jejich dosažení.

K posouzení výše uvedených hypotéz jsem si položil dílčí otázky, na které budu odpovídat a vyhodnocovat je v jednotlivých kapitolách své diplomové práce. V první

kapitole se budu zabývat východisky a událostmi směřujícími k vytvoření Společné zahraniční a bezpečnostní politiky (CFSP - Common Foreign and Security Policy) a jejího nástroje Evropské bezpečnostní a obrané politiky (ESDP - European Security and Defence Policy). Ta slouží pro politické usměrňování činnosti civilních, policejních a vojenských orgánů v rámci krizového managementu. V další části vyhodnotím bezpečnostní rizika, která vytváří potřebu konsolidace CFSP/ESDP.

Mezi největší bezpečnostní rizika EU patří šíření zbraní hromadného ničení. Další hrozbou je nebezpečí terorizmu a současné extrémistické vývojové trendy, které sledují globální cíle. Bezpečnost ohrožuje i organizovaná kriminalita regionálního charakteru a regionální ozbrojené konflikty (jak ve vzdálených oblastech, tak v blízkosti teritoria EU). Hrozbu představují i vnitřně zhroucené státy, které jsou zmítány ozbrojenými konflikty, v některých z nich propuká námořní pirátství. Mezi další hrozby se řadí kybernetická bezpečnost, energetická bezpečnost, klimatické změny, chudoba a pandemie.¹ Ty jsou příčinou mnoha konfliktů a mohou způsobit nárůst naléhavého bezpečnostního znepokojení a obav.

Na závěr kapitoly se budu zabývat odpovědí na výzkumnou otázku, zda v období globálních bezpečnostních rizik a nepokojů je možné zajistit bezpečnost a obranu regionu Evropy vlastními silami jednotlivých armád členských zemí EU tím, že se EU podílí na vytváření bezpečného prostředí přímo v krizových oblastech a jejich stabilizací přispívá k udržení bezpečnosti a stability v samostatné Evropě.

Ve druhé kapitole se zaměřím na problematiku zabezpečení plnění stanovených úkolů kvalitním institucionálním systémem a účinnými metodickými postupy plánování a řízení misí. Konkrétně na strategickém stupni velení a řízení institucí EU, na operačních a taktických stupních velení a při řízení mnohonárodních uskupení jako např. Battle Group. Popíši místo a úlohu vrcholných orgánů velení a řízení bezpečnosti EU, rovněž orgánů operačně-taktického stupně velení a řízení. Na závěr vyhodnotím výzkumnou otázku, zda se členské státy EU adekvátně podílí na zahraničních misích finančními, materiálními a lidskými prostředky (nasaditelné, interoperativní a udržitelné síly) na základě požadavků NATO a EU. Vyhodnotím vývoj a výstavbu mnohonárodnostních vojenských jednotek k realizaci bezpečnostně obranné politiky EU a použitelnost těchto jednotek na základě ambicí EU. V této kapitole se budu zabývat výzkumnou otázkou, zda je současné působení vojenských jednotek členských států EU schopné realizovat vlastní

¹ BALABAN, M. *Megatrendy světového vývoje*. Filozofická fakulta UK, Fakulta sociálních věd UK. In Pražské sociálně vědní studie, 2008.

samostatnou činnost ve vojenských misích pro bezpečnost EU.

Důvodem pro výběr tématu mé diplomové práce je skutečnost, že téma role vojenských orgánů v EU není dostatečně známa laické veřejnosti, ovšem ani odborné veřejnosti ve vojenských kruzích. Domnívám se, že instituce a orgány EU, které se podílejí na obranné politice si zaslouží hlubší zkoumání, rovněž tak i problematika efektivnosti vynakládání finančních prostředků na mírové mise, preventivních opatření na úseku bezpečnostní politiky EU, nákupu zbraní a armádního materiálu jednotlivými zeměmi EU, z hlediska kompatibility nasazení pod záštitou EU.

1. Evropská bezpečnostní a obranná politika a bezpečnostní rizika

1.1. Historie integrace EBOP

V celé historii evropské integrace se pokoušely jednotlivé členské státy nebo instituce EU vytvořit mnohonárodnostní jednotky v rámci Evropy. V novodobé historii Evropy po druhé světové válce byla podepsána smlouva o vzájemné pomoci mezi dvěma nejvýznamnějšími vítěznými velmocemi Francií a Spojeným královstvím, tzv. *Dunkerqueská smlouva*², o spojení a vzájemné pomoci při obraně v případě agrese ze strany Německa v souladu s článkem 51 Charty Spojených národů. Tato smlouva byla podepsána představiteli obou států dne 4. března 1947 na dobu padesát let a stala se předzvěstí dalších integračních iniciativ při vytváření obranných aktivit v Evropě.

Dne 17. března 1948 v Bruselu státy Belgie, Francie, Lucembursko, Nizozemsko a Velká Británie podepsaly smlouvu, tzv. *Bruselský pakt*, ve formě Západní unie (WU - Western Union). Tento pakt zahrnoval spolupráci mezi jednotlivými signatáři v oblastech hospodářství, sociálních věcí, kultury a také závazek vojenské pomoci.³ Na základě této smlouvy vzniklo integrované velitelství a štáb se sídlem ve Fontainebleau ve Francii, které formálně zahájilo svou činnost dne 28. září 1948. V rámci této organizace byl vytvořen tzv. *Výbor WU pro obranu*, jehož členy byli ministři obrany vlád a Výbor náčelníků Generálních štábů armád jednotlivých členských států WU. Prvním vrchním velitelem s oficiálním označením *Předseda výboru vrchních velitelů WU* byl jmenován polní maršál Bernard Montgomery Almein. Jeho úkolem bylo koordinovat součinnost pozemního vojska, námořnictva a letectva. V této podobě WU zůstalo zachované až do vzniku NATO v roce 1949, které vytvořilo účinnou vojenskou strukturu a v roce 1951 převzalo odpovědnost za obranu západní Evropy. Vojenský a civilní personál integrovaného vojenského velitelství a štábu WU byl převelen do podřízenosti Velitelství spojeneckých sil NATO v Evropě

² *Signing of the Treaty of Dunkirk (4 March 1947)* [online]. CVCE, 11. srpna 2011 [cit. 5. ledna 2012]. Dostupné na <http://www.cvce.eu/obj/signing_of_the_treaty_of_dunkirk_4_march_1947-en-1f3c492b-a618-4a6e-8810-340acb578bac.html>.

³ Článek 4 Smlouvy: Překlad „*Pokud se kterákoli ze smluvních stran stane objektem vojenského napadení v Evropě, ostatní smluvní strany, v souladu s ustanoveními článku 51 Charty Spojených národů, poskytnou v rámci svých možností napadené straně veškerou vojenskou a další pomoc.*“ Původní text: „*If any of the High Contracting Parties should be the object of an armed attack in Europe, the other High Contracting Parties will, in accordance with the provisions of Article 51 of the Charter of the United Nations, afford the Party so attacked all the military and other aid and assistance in their power.*“ *Treaty of Brussels* [online]. thefullwiki.org, 5. listopadu 2010 [cit. 5. ledna 2012]. Dostupné na http://www.thefullwiki.org/Treaty_of_Brussels.

(SHAPE - Supreme Headquarters Allied Power Europe) a formálně ukončilo svou činnost 20. prosince 1951 po třech letech své existence. Přesto lze hodnotit WU jako první pokus vojensko-politické integrace velice pozitivně, stal se vzorem pro vznik NATO a Západoevropskou unii (WEU - Western European Union).

Před samotným vznikem WEU byl na počátku roku 1950 předložen francouzský návrh, tzv. *Plevenův plán*, na novou formu západoevropské kooperace s Německem, Itálií, Belgií, Nizozemskem a Lucemburskem v oblasti společné bezpečnosti a obrany, jako základ pro vznik nové nadnárodní evropské obranné síly, včetně vytvoření nové německé armády. Jednalo se o *Evropské obranné společenství* (EDC - European Defense Community). Francie navrhla způsob, jakým by se mohly integrovat armády v západní Evropě pod názvem *společná evropská armáda* (včetně německých jednotek), čímž by se dosáhlo větší integrace Německa a jeho kontroly ze strany WU. Podle francouzského návrhu se EDC mělo postarat o centrální vojenské zakázky, kompatibilitu zbraňových systémů a plánování společného obranného rozpočtu. Lze konstatovat, že jsou to stejné požadavky na obranu politiku EU, které se dnes snaží prosadit členské země EU. Dne 27. května 1952 byla tato smlouva podepsána, ale nikdy nevstoupila v platnost, paradoxně kvůli neochotě samotné Francie. Důvodem byla obava prezidenta Francie ze ztráty národní svrchovanosti a postoje levice, jenž se zasazovala proti prohlubování evropské vojenské spolupráce vůči tehdejšímu Sovětskému svazu. Přesto lze předložení Plevenova plánu pokládat jako počátek Evropské bezpečnostní politiky EU.

Následně se nezdařil pokus z roku 1953 o vytvoření *Evropského politického společenství* (EPC - European Political Community),⁴ které mělo zastřešovat dvě evropské společenství, a to *Evropské společenství uhlí a oceli* (ECSC - European Coal and Steel Community) a EDC. Návrh smlouvy Evropského politického společenství, které vypracovalo *Shromáždění ECSC* (od roku 1986 přejmenováno na Evropský parlament - European Parliament) ztratil své opodstatnění ve chvíli, kdy bylo jasné, že Francie nebude ratifikovat EDC.⁵

Neúspěchy radikálnější integrace západní Evropy v oblasti obrany a ozbrojených sil západní Evropy vyústily 23. října 1954 do revize Bruselské smlouvy z roku 1948 při jednání v Londýně a Paříži. Základní změnou oproti původní smlouvě byla skutečnost, že v roce 1948 se jednalo o vytvoření evropského obranného spojeneckého paktu proti Německu,

⁴ *The European Political Community* [online]. CVCE, 5. srpna 2011 [cit. 7. ledna 2012]. Dostupné na <http://www.cvce.eu/viewer/-/content/8b63810a-e5bd-4979-9d27-9a21c056fc8d/en>.

⁵ DOČKAL, Vít, KANIOK, Petr. *Evropská unie tak akorát*. Mezinárodní politologický ústav, 2005, s. 30.

formou evropské poválečné bezpečnostní spolupráce. Rozdělením Evropy na „západní“ a „východní“ část a vznikem NATO došlo k tomu, že západoevropské země pokládaly jako bezpečnostní riziko vojenské napadení ze strany SSSR za větší hrozbu, než možnost napadení ze strany Německa. Další skutečností byl fakt, že novými členy WU se stala Německá spolková republika a Itálie. Nakonec tato konference schválila transformaci WU na Západoevropskou unii.⁶

Na základě tzv. *Davignonovy zprávy*⁷ byla v roce 1970 založena tzv. *Evropská politická spolupráce* (EPC - European Political Cooperation). Snahou bylo harmonizovat postoje a stanoviska zahraniční politiky zemí Evropských společenství. Přesto WEU šlo do útlumu z důvodu vzniku nových organizací, které přebíraly jeho úkoly. Obrození WEU nastává později v osmdesátých letech 20. století. V roce 1981 ministři zahraničních věcí Německa a Itálie předložili plán výraznější koordinace zahraniční a obranné politiky v rámci ES tzv. *Genscher-Colombova iniciativa*. Ta sice ztroskotala, ale myšlenka nezanikla. Koncem října 1984 se uskutečnila schůzka ministrů obrany a zahraničí WEU v Římě. Výsledkem setkání byla tzv. *Římská deklarace*, která potvrdila nutnost dalšího posílení bezpečnosti Západu a vyslovila se pro „lepší využití ZEU“, které „přispěje k posílení bezpečnosti v západní Evropě“. Znovu byla oživena myšlenka EPC z roku 1970, přijetím *Jednotného evropského aktu*⁸ v roce 1986, jehož předmětem v oblasti zahraniční politiky byla spolupráce a konzultace mezi členskými státy. Členské státy braly vážně závěry Evropského parlamentu a kdykoliv to bylo možné, přijímaly v mezinárodních organizacích společná stanoviska. V obou dvou případech však otázky evropské obranné politiky zůstaly nerozpracovány. V říjnu 1987 byla přijata tzv. *Platforma o evropských bezpečnostních zájmech* (Haagská platforma) Radou ministrů WEU, zdůrazňující význam obranné struktury v rámci Evropského společenství. Platforma definovala vztahy WEU k NATO a k dalším organizacím, pojednávala o rozšíření WEU o další členy a její úloze jako fóra pro diskusi o obranných a bezpečnostních otázkách, které se týkají Evropy.⁹

⁶ DOČKAL, Vít, KANIOK, Petr. *Evropská unie tak akorát*. Mezinárodní politologický ústav, 2005, s. 30.

⁷ Ministři zahraničí ES se v Lucemburku 27. 10. 1970 dohodli na zásadách a postupech ve společné zahraniční politice v rámci Evropské politické spolupráce. Východiskem byla Davignonova zpráva, kterou vypracovali vedoucí politických oddělení ministerstev zahraničí států EU za předsednictví Belgičana Etienne Davignona. Přijetím druhé Davignonovy zprávy v Kodani v roce 1973 došlo k posílení spolupráce zemí Společenství. Byla zřízena skupina evropských korespondentů a vytvořen dálkopisný komunikační systém tzv. COREU, jenž propojil všechny členské státy. Viz *Davignonova zpráva* [online]. businessinfo.cz, [cit. 20. ledna 2012]. Dostupné na <http://www.businessinfo.cz/cz/clanek/d/davignonova-zprava/1000696/6254/>.

⁸ *Akt o jednotné Evropě* (Úř. věst. L 169, ze dne 29. 6. 1987), čl. 30.

⁹ *Příručka NATO*. AVIS 2001, s. 310 – 312.

Dalším významným krokem byla ratifikace Smlouvy o Evropské unii¹⁰ v roce 1992, která vytvořila tzv. *Maastrichtský chrám EU*. V jejím rámci se vytvořila CFSP, která nahradila EPC a představovala II. pilíř EU. Podle Smlouvy o EU se CFSP zabývá zahraničními a bezpečnostními otázkami EU a dotýká se i budoucího vymezení rámce Společné obranné politiky, která by mohla vést ke společné obraně. WEU byla pověřena prováděním rozhodnutí EU souvisejících s obranou. CFSP dále neurčovala zvláštní povahu obranné politiky členských států a uznávala jejich závazky v rámci NATO¹¹. Současně si EU vytyčila cíl prosazovat svou vlastní identitu na mezinárodní scéně, zejména prováděním společné zahraniční a bezpečnostní politiky.¹² V rámci připojeného prohlášení byla pak WEU vnímána jako obranná a bezpečnostní složka EU, která spolupracovala s NATO a posilovala evropský obranný pilíř této vojenskopolitické organizace. Mám-li shrnout význam Maastrichtské smlouvy pro vznik ESDP, mohu konstatovat, že vytvořila v rámci II. pilíře (Společná zahraniční a bezpečnostní politika) politický rámec pro budoucí ESDP. Současně byla WEU považována za bezpečnostní komponent v rámci úzké spolupráce mezi EU a NATO.

Na summitu NATO v Římě 8. listopadu 1991 bylo mezi ostatními dokumenty¹³ přijato i prohlášení k situaci v Jugoslávii a deklarace. Tou se představitelé NATO zavázaly budovat novou architekturu evropské bezpečnosti, v níž by se měly NATO, Organizace pro bezpečnost a spolupráci v Evropě (OSCE - Organization for Security and Cooperation in Europe)¹⁴, Evropská společenství, WEU a Rada Evropy vzájemně doplňovat. Deklarace dále potvrzovala záměr NATO navázat těsnější vztahy se zeměmi východní Evropy. Bylo rozhodnuto o vytvoření Severoatlantické rady pro spolupráci v Evropě (NACC - North Atlantic Cooperation Council)¹⁵.

¹⁰ *Smlouva o Evropské unii* (92/ C 191/01), Maastricht 7. února 1992 (Úř. věst. C 191, 29. 7. 1992).

¹¹ Tamtéž, čl. 17.

¹² Tamtéž, čl. 2.

¹³ Tento summit schválil řadu zásadních dokumentů jako například nová „*Strategická koncepce NATO*“ a dále komuniké ministrů členských států NATO: římská deklarace o míru a spolupráci, prohlášení k situaci v SSSR a prohlášení k situaci v Jugoslávii. *Summit Meeting of the North Atlantic Council in Rome 07 Nov. 1991* [online]. 8. listopadu 1991 [cit. 20. ledna 2012] Dostupné na http://www.nato.int/cps/en/natolive/events_65256.htm?selectedLocale=en.

¹⁴ *OBCE* je mezinárodní bezpečnostní organizace, která vznikla v roce 1995 transformací Konference o bezpečnosti a spolupráci v Evropě (KBSE, též Helsinská konference). OBCE sdružuje převážně evropské státy. Členem je 56 států, kromě států v Evropě a při Středozezemním moři také státy zakavkazské, středoasijské a USA s Kanadou. Hlavní úkoly jsou: podpora a rozvoj plně demokratické společnosti, prevence lokálních konfliktů, obnovování stability a míru ve válečných oblastech, prosazování kolektivní bezpečnosti, odstraňování rozdílů mezi státy.

¹⁵ První zasedání NACC se konalo 20. prosince 1991 v ústředí NATO v Bruselu za účasti ministrů zahraničních věcí a zástupců 16 zemí NATO a devíti zemí střední a východní Evropy. NACC byl poradním orgán, jehož cílem bylo posilovat vzájemnou politickou, vojenskou a hospodářskou spolupráci mezi členskými

Na zasedání NACC v Oslo 19. června 1992, ministři zahraničních věcí členských zemí NATO podpořili cíl rozvinout WEU jako prostředek k posílení evropského pilíře NATO a jako obranný komponent EU, který pokryje i tzv. *Peterbergské úkoly*¹⁶. Toto zasedání bylo průlomové i tím, že se ho poprvé zúčastnil jako pozorovatel i velvyslanec Finska jako jediný ze zemí Evropy, která nebyla členem NATO.¹⁷

Summit NATO v Bruselu ve dnech 10. – 11. ledna 1994 schválil možnost použití aliančních prostředků ze strany WEU pro operace podniknuté evropskými spojenci v rámci ESDP. Tím byla fakticky potvrzena spolupráce NATO s WEU, která byla zahájena vojenskou operací Sharp Guard (Bdělá stráž)¹⁸. Ta měla za cíl provést námořní blokádu bývalé Jugoslávie¹⁹. Dalším významným počinem byla diskuse o přijetí programu Partnerství pro mír (PfP - Partnership for Peace), jehož cílem bylo na základě spolupráce členských států NATO, WEU, NACC a dalších zemí KBSE dále „rozšiřovat a prohlubovat politickou a vojenskou spolupráci v celé Evropě, zvýšit stabilitu a snížit ohrožení míru“.²⁰

Za tímto účelem byla oficiálně vyhlášena a přijata koncepce tzv. *Mezinárodních úkolových uskupení* (CJTF - Common Joint Task Force) na zasedání Rady NATO dne 3. června 1996 v Berlíně. Tato koncepce byla postavena na třech cílech reformy NATO: zajistit vojenskou připravenost NATO k plnění jejího poslání v měnících se podmínkách, udržet transatlantickou vazbu se statut NATO jako základního konzultačního fóra a rozvinout evropskou bezpečnostní a obrannou identitu v rámci NATO. Celkovým záměrem bylo lépe vybalancovat odpovědnost mezi Evropou a severní Amerikou (zlepšení

zeměmi Varšavské smlouvy (rozpuštěna 1. července 1991 na zasedání zástupců vlád členských zemí Varšavské smlouvy v Praze) a Albánii, která byla členem Varšavské smlouvy do 13. září 1968 kdy z tohoto vojenského uskupení vystoupila na protest proti intervenci vojsk Varšavské smlouvy do bývalého Československa v roce 1968. *Varšavská smlouva* [online]. wikipedie.cz, 15. března 2005 [cit. 3. února 2012]. Dostupné na http://cs.wikipedia.org/wiki/Var%C5%A1avsk%C3%A1_smlouva. NACC byla nahrazena Evropskou radou partnerství (EAPC - Euro-Atlantic Partnership Council). *La Russie espere adhérer, á terme, á l'OTAN* [online]. Le Monde 22. prosince 1991, 13. srpna 2011 [cit. 3. února 2012], s. 48. Dostupné na www.ena.lu.

¹⁶ Petersberské úkoly byly přijaty WEU v červnu 1992 a zahrnují humanitární a záchranné operace, operace na udržení míru a úkoly bojových sil krizového managementu včetně vytváření míru. *WEU Council of Ministers, Bonn, 19 June 1992* [online]. [weu.int](http://www.weu.int), [cit. 3. února 2012]. Dostupné na <http://www.weu.int/documents/920619peten.pdf>.

¹⁷ Účast finského velvyslance Jaakko Blomberga byla na tomto zasedání víceméně náhodná. V té době Švédsko odmítlo iniciovat žádost o statut pozorovatele NACC a zájem Finska o spolupráci s NATO na úrovni NACC bylo motivováno sledováním vývoje Ruska a pobaltských republik. Ostatní země Evropy neměly zájem o účast na těchto jednání NACC. *Fifteen years of Partnership for Peace with NATO* [online]. Ministry for foreign Affairs of Finland, 11. května 2009 [cit. 3. února 2012]. Dostupné na www.formin.finland.fi/public/.

¹⁸ Tato vojenská operace byla zahájena v měsíci červnu 1993 a ukončena v červenci (oficiálně až v říjnu) 1996.

¹⁹ Konkrétně se jednalo o Srbsko a Černou Horu v souladu s rezolucí RB OSN z 16. listopadu 1992 o posílení obchodního embarga vůči bývalé Jugoslávii

²⁰ *Partnership for Peace: Framework Dokument* [online]. [nato.int](http://www.nato.int), 11. ledna 1994 [cit. 3. února 2012]. Dostupné na http://www.nato.int/cps/en/natolive/official_texts_24469.htm?selectedLocale=en.

evropských schopností) a přijetí rozhodnutí o možnosti využití prostředků NATO ve prospěch WEU pro krizové operace – tato koncepce byla označována jako *Berlín* podle místa konání zasedání Rady NATO. Toto rozhodnutí umožnilo účast nečlenů NATO na operacích EU i bez účasti americké armády. Tím se zamezilo zdvojování struktur a plýtvání zdroji v obraně na principu *separable but not separate*²¹. Zjednodušeně řečeno byla dohodnuta užší spolupráce, kdy Evropa měla své stálé vojenské zástupce v SHAPE. Ti vykonávali stejné velitelské a štábní funkce v rámci NATO a ve WEU. Touto dohodou bylo dosaženo kompaktizace velení a řízení vojensky stejnorodých operačních sil na území EU. Samotná realizace těchto tezí, než dostala svůj konkrétní obsah, však trvala celých sedm let.

Důležitou událostí pro celkovou změnu chápání problematiky obrany a bezpečnosti EU bylo podepsání Amsterdamské smlouvy dne 2. října 1997. Důsledkem podepsání smlouvy bylo převzetí Petersbergských úkolů WEU, potvrzení role WEU jako integrální součásti EU a začlenění WEU do EU v rámci integračního procesu. Amsterdamská smlouva oblast CFSP upravila v tom smyslu, že postupné vymezování rámce společné obranné politiky bylo podporováno vzájemnou spoluprací v oblasti vyzbrojování. V rámci působnosti WEU zůstalo poskytování přístupu EU k operačním prostředkům hlavně v oblasti humanitárních a záchranných misí, misí k udržení míru a misí bojových jednotek k řešení krize.²²

1.2. Vývoj EBOP

Podstatným krokem ke vzniku Evropské bezpečnostní a obranné politiky bylo sblížení postojů Francie a Velké Británie a jejich tradičně odlišných pohledů na bezpečnostní záruky.²³ Došlo k tomu v důsledku nemožnosti a po selhání jednotného postupu EU v otázce kosovské krize na britsko-francouzském summitu v Saint-Malo v prosinci 1998 za účasti T. Blaira a J. Chiraca. Ve Společné deklaraci, která byla závěrečným dokumentem summitu, je uvedena snaha o rychlou implementaci závěrů Amsterdamské smlouvy v oblasti CFSP, s cílem ustanovit společnou bezpečnostní a obrannou politiku. Ta by zahrnovala schopnost vytvořit vojenské síly, připravit je

²¹ Překlad: „*oddělitelné ale ne oddělené*“ KAMP, K. H. *Problém evropského pilíře*, in Dančák, B. (ed., 2001): *Evropská unie a vývoj koncepce evropské bezpečnosti*, Mezinárodní politologický ústav, Brno, s. 13.

²² *Smlouva o Evropské unii* (92/ C 191/01), Maastricht 7. února 1992 (Úř. věst. C 191, 29. 7. 1992), čl. 17.

²³ Velká Británie tradičně podporuje atlantický směr zajištění bezpečnosti (kulturní a jazyková blízkost, vazby na USA), zatímco Francie preferuje orientaci na Evropu (problematické zapojení k NATO a vystoupení z jeho vojenských struktur v roce 1966).

k nasazení a provést autonomní akci.²⁴

V Deklaraci předsednictva summitu Evropské rady v Kolíně nad Rýnem v červnu 1999 byl pak oficiálně poprvé použit termín Evropská bezpečnostní a obranná politika. Současně byly k cílům ze Saint-Malo stanoveny úkoly směřující k vytvoření evropských sil.²⁵

Pro vytvoření vojenských orgánů a pro rozvoj evropské obrany jako takové bylo signifikantní vytvoření *Evropského základního cíle* (EHG - European Headline Goal). Tento byl poprvé zmiňován na summitu v Helsinkách 10. prosince 1999. Hlavním cílem EHG, kromě dříve deklarovaných cílů²⁶, bylo zasáhnout v případě neangažovanosti NATO v zájmu udržení míru a v souladu s rozhodnutími Rady bezpečnosti OSN. Podle tohoto cíle měly být státy schopné od roku 2003 rozmístit v časovém úseku 60 dnů jednotky o velikosti 50 000 – 60 000 mužů, jež by byly schopné setrvat v akci jeden rok s vlastním velením a logistikou. Současně bylo rozhodnuto, že v rámci Rady budou vytvořeny nové politické a vojenské orgány²⁷ k podpoře vedení těchto operací a dohodnuty mechanismy nevojenského charakteru krizového managementu²⁸. K prvnímu praktickému sblížení vojenských kapacit došlo na prvním společném štábním cvičení NATO a členských zemí WEU pod názvem CMX/CRISEX ve dnech 17. – 23. února 2000, jehož úkolem bylo sjednotit metodiku krizového řízení. Cvičení probíhalo paralelně v sídlech obou organizací a ve strategických velitelstvích aliance. Cílem tohoto cvičení bylo budování společné evropské identity neboli EBOP/ESDP. Jeho úkolem bylo připravit mírovou operaci

²⁴ *Joint Declaration Issued at the British-French Summit, Saint-Malo, France, 3.–4. December 1998* [online]. consilium.europa.eu, únor 2000 [cit. 10. února 2012]. Dostupné na <http://www.consilium.europa.eu/uedocs/cmsUpload/French-British%20Summit%20Declaration,%20Saint-Malo,%201998%20-%20EN.pdf>.

²⁵ *Presidency Conclusions, Cologne European Council, 3 and 4 June 1999* [online]. consilium.europa.eu, [cit. 10. února 2012]. Dostupné na http://www.consilium.europa.eu/ueDocs/cms_Data/docs/pressData/en/ec/kolnen.htm.

²⁶ *Presidency Conclusions, Helsinki European Council, 10 and 11 December 1999, Annex IV* [online]. consilium.europa.eu, [cit. 10. února 2012]. Dostupné na http://www.europarl.europa.eu/summits/hel1_en.htm.

²⁷ Tamtéž v Příloze IV jsou specifikována nové, stálé instituce, které měly být ustaveny v rámci Rady. Politický a bezpečnostní výbor (PSC - Political and Security Committee) – složen ze zástupců států na úrovni ambasadorů, v případě vojenských operací podléhá Radě a provádí politickou kontrolu a strategické vedení operace, řídí se doporučeními Vojenského výboru; Vojenský výbor (MC - Military Committee) – složen z velitelů obrany národních států reprezentovaných jejich vojenskými zástupci, dodává vojenská doporučení pro PSC, zajišťuje vedení Vojenskému štábu; Vojenský štáb EU (EU MS - Military Staff) – provádí vojenské expertízy na podporu EBOP včetně provádění evropských vojenských operací, provádí včasné varování, odhad situace a strategické plánování v případě Petersberských úkolů. Na základě EHG byl vyvinut koncept sil rychlé reakce, které měly představovat jádro kapacit EU. Jejich funkce byly dále specifikovány na summitem v Nice, kde bylo potvrzeno jejich zřízení *Presidency Conclusions, Nice European Council Meeting, 7 and 9. December 2000* [online]. consilium.europa.eu, [cit. 10. února 2012]. Dostupné na http://www.consilium.europa.eu/ueDocs/cms_Data/docs/pressData/en/ec/00400-r1.%20ann.en0.htm.

²⁸ *Presidency Conclusions, Helsinki European Council, 10 and 11 December 1999, Annex IV* [online]. consilium.europa.eu, [cit. 10. února 2012]. Dostupné na http://www.europarl.europa.eu/summits/hel1_en.htm.

pod vedením WEU, na kterou byly poskytnuty prostředky z NATO.²⁹

Na následujících summitech Evropské rady ve Feiře v červnu 2000 a v Nice v prosinci 2000 byly dále rozpracovány a potvrzeny teze EBOP. Ve Feiře došlo k poměrně důležitému vymezení vztahů s mimounijními evropskými členy NATO, kandidátskými státy EU (týkalo se i České republiky) a s NATO jako celku. Dále byla vymezena témata konzultací mezi EU a NATO do čtyř oblastí: bezpečnostní témata, počty cílových dosažitelných stavů osob a techniky, způsob přístupu EU k aktivům NATO a definice stálých konzultací. Nakonec bylo zmíněno ocenění za nabídky Turecka, Norska, Polska a ČR, které se chtěly podílet na rozšíření evropských obranných možností³⁰.

Summitu v Nice předcházela Konference o vyčleňování sil pro projekt EBOP, konaná v listopadu 2000 v Bruselu, kde byly vyhodnocovány schopnosti zemí vyčlenit síly pro účely EBOP. V Nice byl v rámci rozvoje vojenských schopností rozpracován EHG a stanoven mechanismus evaluace vyčleněných sil. Jednalo se o to, že mimounijní státy a kandidátské státy, které jsou členy NATO, byly přizvány k možnosti příspěvku ke kapacitám EBOP v rámci tzv. *pravidelného dialogu*. Ve vztahu k NATO zdůrazňovalo EU přístup k aktivům a důležitost operačního plánování NATO pro EU. Podstatné bylo oficiální zahrnutí funkcí krizového managementu WEU do EU. V samotné Smlouvě schválené v Nice, jsou dodatky odrážející pokrok v rozvoji EBOP jako nezávislé politiky EU, která vstoupila v platnost až v únoru 2003³¹.

V návaznosti na přijaté závěry z Nice se dne 19. prosince 2000 poprvé scházejí zástupci Severoatlantské rady (NAC - North Atlantic Council) a dočasného PSC, aby zhodnotili stav a pokrok vztahů mezi NATO a EU. Od té doby tato jednání na úrovni NAC a PSC probíhají jednou za jeden až dva měsíce.³² Právě rok 2001 je považován za oficiální začátek institucionalizovaných vztahů mezi NATO a EU, a to formou společných jednání na úrovni ministerstev zahraničních věcí, velvyslanců nebo výměnou dopisů mezi předsednictvím EU a generálního tajemníka NATO. Například v květnu 2001 v Budapešti při první formální schůzce NATO a EU bylo vydáno společné prohlášení o západním Balkánu. V Laekenu v prosinci 2001 EU deklarovala v rámci EBOP

²⁹ PAVEL, P. *Evropská bezpečnostní a obranná politika*. Přednáška pro Institut státní správy, 28. května 2008.

³⁰ *Presidency Conclusions, Santa Maria da Feira European Council, 19 and 20. June 2000* [online]. consilium.europa.eu [cit. 10. února 2012]. Dostupné na http://ue.eu.int/ueDocs/cms_Data/docs/pressData/en/ec/00200-r1.en0.htm.

³¹ *Conclusions of The Presidency, European Council Nice, 7.–10. December 2000* [online]. consilium.europa.eu [cit. 10. února 2012]. Dostupné na http://www.europarl.europa.eu/summits/nice1_en.htm.

³² SIMON J. Smith *EU-NATO Cooperation: A case of institutional fatigue?* [online]. uaces.org [cit. 10. února 2012]. Dostupné na http://www.uaces.org/pdf/papers/1001/smith_s.pdf, s. 5.

přípravenost EU k vedení některých operací a krizového managementu s cílem dosáhnout spolu s NATO schopnosti vést všechny operace v rámci Petersberských úkolů.³³ V následujícím roce 21. – 22. listopadu 2002 byla na pražském summitu NATO vyhlášena připravenost dát přístup EU k prostředkům a schopnostem NATO pro operace, ve kterých se NATO vojensky nebude angažovat. Tato prohlášení ze strany NATO odstartovala intenzivnější spolupráci mezi EU a NATO. Napomáhal tomu i konstruktivní postoj EU, a to i přesto, že v některých státech EU převládal nesouhlas se zahraniční politikou USA vůči Iráku.

Dne 16. prosince 2002 přijali EU a NATO společnou deklaraci o Evropské bezpečnostní a obranné politice³⁴. Od tohoto data byla vydána řada dokumentů týkajících se spolupráce v řízení krizových situací, což umožnilo, aby Evropská unie převzala dne 1. dubna od NATO vedení mírové mise bývalé jugoslávské republiky Makedonie.

Dne 17. března 2003 se obě organizace dohodly na řadě klíčových dokumentů tzv. *“Berlin-Plus“ package* (balíček "Berlín-Plus"), používá se rovněž pojem tzv. *berlínský mechanismus*³⁵. Pět dní před tím byla podepsána Dohoda o bezpečnosti informací, která umožnila manipulaci a oběh tajných informací a materiálů podle recipročních zásad ochrany utajovaných informací.³⁶ Výraz *Berlín-Plus* odkazuje na skutečnost, že v roce 1996 se v Berlíně konalo zasedání, na kterém se ministři zahraničních věcí členských států NATO dohodli na programu Evropské bezpečnostní a obranné identity a na uvolnění prostředků Aliance.

Dohoda *Berlín-Plus* se snaží eliminovat zbytečnou duplicitu zdrojů a obsahuje následující body – zajištění přístupu k operačnímu plánování NATO pro EU; poskytnutí schopností a společných prostředků NATO pro EU; zajištění alternativy evropského velení NATO pro operace vedené EU včetně nominace evropského zástupce do funkce zástupce vrchního velitele spojeneckých sil NATO v Evropě; přizpůsobení systému plánování obrany NATO možností vyčlenění ozbrojených sil Aliance pro operace EU, což znamená, že *zástupce* vrchního velitele spojeneckých sil v Evropě (SACEUR - Supreme Allied

³³ *Presidency Conclusions, European Council Meeting in Laeken, 14.–15. December 2001* [online]. consilium.europa.eu, [cit. 10. února 2012]. Dostupné na http://ec.europa.eu/governance/impact/background/docs/laeken_concl_en.pdf.

³⁴ *Pokrok ve vztazích EU – NATO* [online]. nato.int, podzim 2003 [cit. 10. březen 2012]. Dostupné na <http://www.nato.int/docu/review/2003/issue3/czech/art2.html>

³⁵ FIALA, Petr, PITROVÁ, Markéta. *Evropská unie*. 1. vydání. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2003, s. 587 - 588.

³⁶ Týká se i České republiky v souladu se zákonem č.148/1998 Sb. a jeho novelizace č. 412/2005 o ochraně utajovaných informací.

Commander Europe) může být také operačním velitelem mise vedené EU.³⁷

Na základě mechanismu Berlín plus se uskutečnila řada aktivit, mezi které patřily např. první společné cvičení krizového řízení EU-NATO *CME/CMX 03* ve dnech 19. – 25. listopadu 2003 a také první dvě úspěšné operace vedené EU CONCORDIA (Makedonie) a ARTEMIS (Demokratická republika Kongo)³⁸. Příspěvkem k řešení vzájemných vztahů EU a NATO v oblasti vojenského plánování byla i vzájemná dohoda mezi Francií, Velkou Británií a Německem z roku 2003. Dohoda dala podnět ke zřízení malé buňky v SHAPE určené pro plánování vojenských operací pod vedením EU³⁹ a recipročně zařazení týmu styčných důstojníků NATO do EU MS⁴⁰. Zástupce hlavního velitele spojeneckých ozbrojených sil v Evropě (DSACEUR – Deputy Supreme Allied Commander Europe) spolu s operačním velitelem případné operace pod vedením EU pak funguje jako strategický koordinátor⁴¹. Úspěchy v převzetí nové mise Althea EUFOR a úspěšná spolupráce s NATO dává podnět k přijetí nové Evropské bezpečnostní strategie Evropskou radou v roce 2004.⁴²

Dne 10. listopadu 2008 na 7. kongresu o evropské bezpečnostní a obranné politice, která se konala v Berlíně, předložil Hans-Gert Pöttering, bývalý předseda Evropského parlamentu koncept tzv. *Synchronizovaných ozbrojených sil v Evropě* (SAFE- Synchronised Armed Forces Europe)⁴³, jako krok směrem ke skutečné evropské vojenské síle. Dne 21. ledna 2009 Výbor pro zahraniční věci Evropského parlamentu schválil tuto koncepci širokou většinou a začlenil ji do Výroční zprávy Evropského parlamentu o evropské bezpečnostní a obranné politice. Evropský parlament tento koncept SAFE schválil na svém jednání dne 20. února 2009.⁴⁴ SAFE má podporovat dynamický rozvoj spolupráce a prohlubovat národní ozbrojené síly směrem k užší synchronizaci a zásadu celoevropské dělby práce ve vojenských schopnostech. Kromě toho do ní měli vstoupit všichni vojenští

³⁷ *Vztahy, které zavazují* [online]. nato.int, podzim 2003 [cit. 10. březen 2012]. Dostupné na <http://www.nato.int/docu/review/2003/issue3/czech/art2.html>.

³⁸ *EU-NATO: THE FRAMEWORK FOR PERMANENT RELATIONS AND BERLIN PLUS* [online]. consilium.europa.eu, [cit. 14. březen 2012]. Dostupné na http://www.consilium.europa.eu/uedocs/cmsUpload/03-11-11_Berlin_Plus_press_note_BL.pdf.

³⁹ Realizováno až dne 1. března 2006 na základě reciproční dohody ze dne 3. října 2005.

⁴⁰ Realizováno až na základě reciproční dohody dne 3. listopadu 2005

⁴¹ HRABAL, F. *Vojenské zastoupení ČR v orgánech EU*, Obrana a strategie 2004, zvláštní číslo, s. 52.

⁴² *Bezpečná Evropa v lepším světle, Evropská bezpečnostní strategie* [online]. consilium.europa.eu 2003 [cit. 14. březen 2012]. Dostupné na <http://consilium.europa.eu/uedocs/cmsUpload/031208ESSIICS.pdf>.

⁴³ *Future Challengers for the Security and Defence Industry* [online]. european-defence.com, EADS, podzim 2008 [cit. 15. duben 2012]. Dostupné na www.european-defence.com/Review/2008/binarywriterservlet.

⁴⁴ *Usnesení Evropského parlamentu o evropské bezpečnostní strategii a EBOP ze dne 28. ledna 2009* [online]. europarl.europa.eu, 4. 2. 2009 [cit. 10. 15. duben 2012]. Dostupné na <http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?type=REPORT&reference=A6-2009-0032&language=CS>.

profesionálové národních ozbrojených sil z členských zemí, které se programu SAFE účastní.⁴⁵ Cílem těchto ozbrojených sil měl být vývoj integrovaných evropských bezpečnostních struktur, ať už se jednalo o civilní nebo vojenské schopnosti. Ve fázi zámyslu je vytvoření tzv. *Rady ministrů obrany* a *Evropského statutu pro vojáky v rámci bezpečné pro vzdělávací standardy, provozní doktrínu a svobodu provozní činnosti*.⁴⁶

Žádný komentář specifikující současný postoj členských zemí EU k otázce CFSP to nevyjádří lépe než nadčasové vystoupení europoslance Geoffrey Van Orden ze Skupiny Evropské lidové strany (Křesťanští demokraté) (EPP-ED - The Group of the European People's Party (Christian Democrats)). Ve svém vystoupení v rozpravě dne 18. února 2009 k otázce vytváření tzv. *Synchronizovaných ozbrojených sil Evropy* vyjádřil většinový názor evropských politiků k vytvoření „evropské armády“ a k „prosazování míru ve světě vojenskou silou“. Dle mého názoru jeho slova neztratila na aktuálnosti ani dnes, v roce 2012: „*Jak všichni víme, CFSP nevytváří žádnou vojenskou přidanou hodnotu. Je to politický nástroj rozvoje integrované Evropy. Měl by být i takto chápán. Dlouho jsem tvrdil, že by Evropská unie mohla hrát užitečnou úlohu při poskytování civilních nástrojů pro krizový management a poválečnou obnovu. To by také bylo užitečné. Mimochodem, žádní důstojníci, které znám, si neumějí představit, že by se konflikty jako v Afghánistánu, daly řešit výhradně vojenskými prostředky. Není nic nového na tom, co se nyní módně nazývá „komplexní přístup“. Říkávali jsme tomu „kompletní podpora“. Je tedy poněkud špatné – vlastně úmyslné uvádění v omyl, když se EU snaží ospravedlnit své zapojení ve vojenských záležitostech komplexním přístupem – něco na způsob prodejního tahu. Pro EU by bylo upřímným a rozumným postojem odhodit obranné ambice z CFSP a soustředit se na civilní vklad. Pak by možná Evropa a její spojenci byli schopni soustředit se na své vojenské přínosy pro NATO, obnovili transatlantickou alianci pro náročné roky, které jsou před námi bez toho, že by byli rozptylováni duplicitní agendou EU. Bezprostředním problémem je, že ambice EU začínají kontaminovat NATO a mám vážné obavy, že to ovlivní to, jak bude NATO vypadat po 60. výročí založení. Právě v tomto okamžiku máme ve Velké Británii ministry vlády ve stavu popírání, že něco z tohoto se děje.*“⁴⁷

⁴⁵ *Synchronized Armed Forces Europe* [online]. european security foundation.eu, [cit. 21. duben 2012]. Dostupné na <http://www.europeansecurityfoundation.eu/safe.html>.

⁴⁶ WATERFIELD, B. *Blueprint for EU army to be agreed* [online]. The Telegraph, 18. února 2009 [cit. 21. duben 2012]. „*There are also plans to create an EU "Council of Defence Ministers" and "European statute for soldiers within the framework of Safe governing training standards, operational doctrine and freedom of operational action"*. Dostupné na <http://www.telegraph.co.uk/news/worldnews/europe/eu/4689736/Blueprint-for-EU-army-to-be-agreed.html>.

⁴⁷ 19. *Výroční zpráva (2007) o hlavních hlediscích a strategických rozhodnutích SZBP - Evropská bezpečnostní*

Obecně řečeno domnívám se, že na počátku druhého desetiletí 21. století se německo – francouzská politická elita snaží po 60 letech vrátit k myšlence Plevenova plánu z první poloviny 50. let a vybudovat evropskou armádu nového typu vybavenou společnými zbraňovými systémy, logistikou a z hlediska velení a řízení zaručovat společnou interoperabilitu. Současně v návaznosti na přijetí Lisabonské smlouvy a převedením úkolů a funkcí Západoevropské unie do Evropské unie⁴⁸ lze konstatovat, že CFSP není zcela jednotně chápána všemi členskými státy EU, ať už se jedná o evropské členy EU a NATO, které jsou více, či méně pesimistické nebo jsou tradičně neutrální v otázkách obrany EU.

1.3. Bezpečnostní rizika a možné krize ohrožující EU

Myšlenka bezpečné Evropy (rozuměj Evropskou unii) nevznikla sama o sobě, je reflexí na proces utváření, dnes možná spíše dotváření, multipolárního světa, který bude mít na budoucnost Evropy a její bezpečnost zásadní dopad. Je to dáno tím, že Evropa sama je jedním z významných globálních aktérů, který zároveň realizuje velmi složitou transformaci tradičního státního systému existujícího v Evropě po několik století.

Ve Středisku bezpečnostní politiky Centra pro sociální a ekonomické strategie Fakulty sociálních věd Univerzity Karlovy byla vypracována studie na téma *Megatrendy světového vývoje*⁴⁹, která hodnotí bezpečnostní rizika v Evropě a bezpečnostní trendy ve světě takto:

- degradace životního prostředí a z toho vyplývající nebezpečí negativních klimatických změn, globální nerovnost jako zdroj vážné bezpečnostní hrozby a utváření multipolárního světa,
- nástup „nových velmocí“ a politické, ekonomické a bezpečnostní důsledky tohoto procesu.

Za další globální rizika lze považovat v souladu s názorem Střediska:

- degradaci životního prostředí nevratnými klimatickými změnami,
- omezený přístup k energetickým zdrojům, hrozbu evropské energetické krize,

strategie a EBOP - Úloha NATO v bezpečnostní struktuře EU (rozprava) [online]. europa.eu, 25. dubna 2009 [cit. 10. března 2012]. Dostupné na <http://www.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=-//EP//TEXT+CRE+20090218+ITEM-019+DOC+XML+V0//CS&query=INTERV&detail=3-092>.

⁴⁸ *Evropská obranná politika* (ESDP) byla Lisabonskou smlouvou přejmenována na tzv. *Společnou bezpečnostní a obrannou politiku* (CSDP), která je stejně jako byla ESDP stálou součástí tzv. *Společné zahraniční a bezpečnostní politiky EU* (CFSP).

⁴⁹ BALABAN, M. *Megatrendy světového vývoje* [online]. Filozofická fakulta UK, Fakulta sociálních věd UK. In *Pražské sociálně vědní studie*, 2008 [cit. 15. března 2012]. Dostupné na http://publication.fsv.cuni.cz/attachments/281_031%20-%20Balaban.pdf.

- přírodní katastrofy,
- epidemie, resp. pandemie,
- stárnutí populace v zemích EU,
- ilegální migraci,
- ohrožení evropského sociálního modelu vlivem nepředvídaných, resp. nezvladatelných následků globalizace („sociální bezpečnosti“),
- radikalizaci části společnosti z etnických a sociálních příčin,
- korupci a praní špinavých peněz,
- technologické havárie,
- selhání, resp. kolaps počítačových technologií,
- humanitární krize.

Tato rizika jsou více analyzována na přelomu 20. a 21. století, kdy EU jako celek selhala při řešení společného postoje k řešení balkánské krize. To byl jeden důvodů k vytvoření Evropské bezpečnostní strategie 2003 (ESS 2003 - European Security Strategy 2003)⁵⁰ k řešení rizik v Evropě i ve světě. ESS sepisována za situace, která se vyznačovala třemi hlavními rysy - prvním z nich byly masové protesty proti operaci tzv. *Trvalá svoboda* v Afghánistánu v roce 2001 (OEF-A – Operation Enduring Freedom - Afganistan), a to zejména ve Španělsku, Velké Británii, Francii a v Německu. Dále již v Evropě byly známy poznatky z neblahého dopadu operace tzv. *Irácká svoboda* (OIF 2003 - Operation Iraqi Freedom 2003) na NATO a na EU. A v neposlední řadě se ukázalo, že snadno vyhraná válka se přeměnila na vleklou asymetrickou válku s vážnými destabilizačními dopady nejen v Iráku, ale i v zahraničí, jmenovitě pak v Sýrii a Jordánsku, kam se uchýlilo několik set tisíc uprchlíků z Iráku.

V analytické části ESS 2003 se dokument zaměřil právě na rozbor hlavních rysů mezinárodních bezpečnostních vztahů na konci roku 2003. Zásadní význam měla již první kapitola nazvaná *Nové hrozby a nové bezpečnostní prostředí*. Potvrdila základní shodu s USA v tom, že za nejvážnější hrozby dnešního světa považuje terorismus, šíření zbraní hromadného ničení (ZHN) a zhroucené státy. Pokud jde o *terorismus*, ESS 2003 jej stejně jako Národní bezpečnostní strategie USA (NSS 2002 - The National Security Strategy 2002)⁵¹ hodnotí jako hrozbu globálního rozměru a strategické povahy. Zdůvodňuje to slovy,

⁵⁰ *Bezpečná Evropa v lepším světě, Evropská bezpečnostní strategie* [online]. consilium.europa.eu, 2003 [cit. 14. březen 2012]. Dostupné na <http://consilium.europa.eu/uedocs/cmsUpload/031208ESSIICS.pdf>. s. 3-6.

⁵¹ *Národní bezpečnostní strategie* [online]. kapitola III. Posílit aliance porazit globální terorismus a činnosti v oblasti prevence útoků proti nám a naši přátelé (III. Strengthen Alliances to Defeat Global Terrorism and Work to Prevent Attacks Against Us and Our Friends). georgewbush-whitehouse.archives.gov, září 2002 [cit. 14.

že teroristé jsou odhodláni použít neomezeného násilí, mařit lidské životy a boj proti nim je nákladný a ohrožuje otevřenost a snášenlivost evropských společností. Druhou hrozbu, tedy *šíření ZHN*, hodnotí ESS 2003 velmi podobně jako USA. Považuje ji za nejzávažnější hrozbu mezinárodního míru a bezpečnosti. Z toho vychází závěr, že nejnebezpečnějším scénářem by byl stav, kdy by se ZHN dostaly do rukou teroristických organizací. A v neposlední řadě se EU s USA shoduje v tom, že takový scénář je tím pravděpodobnější, čím rozsáhlejší je šíření ZHN.

Mezi další významné hrozby ESS 2003 řadí *zhroucené státní moci, regionálních konfliktů*, a *organizovaný zločin*. Zhroucení státní moci (např. Somálsko, Libérie a Afghánistán pod vládou Tálibánu) je vnímán ESS 2003 stejně jako NSS 2002, jako bezpečnostní hrozba. EU zdůrazňuje, že její základní příčinou je špatné vládnutí, od kterého se odvíjí snadná dostupnost malých zbraní a propukání vnitrostátních ozbrojených konfliktů. Tyto krizové jevy všestranně využívá a častokrát i podněcuje mezinárodní organizovaný zločin. Právě regionální konflikty (jako např. v roce 2003 v Kašmíru, oblasti Velkých jezer a na Korejském poloostrově) mají přímý i nepřímý dopad na evropské zájmy, stejně jako je tomu v případě konfliktů odehrávajících se blíže našeho domova, především na Blízkém východě. Násilné nebo „zamrzlé“ konflikty, které přetrvávají na našich hranicích, ohrožují stabilitu regionu jako celku. Právě tyto konflikty mohou vést k extremismu, terorismu a selhání státu; jsou příležitostmi pro organizovanou trestnou činnost. Nedostatečná bezpečnost regionu může podnítit zájem o zbraně hromadného ničení. Evropa je pro organizovanou trestnou činnost primárním cílem. Tato vnitřní hrozba je pro bezpečnost Evropy důležitá z hlediska ochrany vnější hranice EU. Převážnou část aktivit zločineckých band tvoří přeshraniční obchodování s drogami, s ženami (tzv. *bílé maso*), s nelegálními přistěhovalci, obchod s drahými kameny, dřevem (např. Kosovo a státy saharské Afriky) a s ručními palnými zbraněmi. Novým rozměrem organizované trestné činnosti, které je už konečně věnována zvýšená pozornost, jsou případy námořního pirátství (pobřeží Somálska). Sečteme-li všechny tyto různé prvky, jako jsou extrémně násilný terorismus, dostupnost zbraní hromadného ničení, organizovaná trestná činnost, oslabování státních systémů a privatizace síly, je veskrze možné, že budeme vystaveni skutečně velmi radikální hrozbě. Proto nejlepším způsobem, jak se postavit často těžko definovatelným novým hrozbám, je vyřešení starších problémů regionálního konfliktu (např. Palestina vs Izrael, Balkánská krize apod.).

Pokud jde však o podstatu výše uvedených hrozeb, tam už se ESS 2003 od NSS 2002 výrazně odlišuje. Platí to především o závěru, že žádná z nich není hrozbou čistě vojenského charakteru, a proto nelze žádné z nich čelit jenom vojenskými nástroji. A od tohoto závěru se pak odvíjí i svébytný přístup k původcům globálních hrozeb. ESS 2003 zdůrazňuje, že každá z hlavních hrozeb vyžaduje kombinaci různých nástrojů, zejména pak politický dialog, diplomatický nátlak, mechanismy sledování a vyhodnocování situace a v nezbytných případech i donucovací opatření. Vojenské operace jsou považovány za akci nejzažšího řešení (last resort). ESS 2003 přisoudila velký význam multilateralismu a legitimizace na základě mezinárodního práva (jde zejména o to, aby každá velká vojenská operace měla jasný mandát RB OSN) a položila důraz na peacekeeping a peacemaking, na state-building, post-conflict peacebuilding a na nevojenské aspekty intervencí.⁵²

Všechny hrozby nemusí nutně v současnosti bezprostředně ohrožovat území EU. Faktem však je, že mezi nimi existuje vzájemná propojenost a následky i vnitřních hrozeb mohou již nyní ovlivnit bezpečnost občanů unie. Vzájemnou propojenost hrozeb je možné dokumentovat i na třech příkladech, které se bezprostředně dotýkají Evropy, a to:

- degradace životního prostředí nevratnými klimatickými změnami, s tím související nedostatek vody a potravin v severní části Afriky a migrace obyvatel z této části území do Evropy,
- stárnutí evropské populace, o Evropě se (spolu s Japonskem) hovoří jako o „stárnoucích mocnostech“, ve kterých úroveň plodnosti dosahuje pouze 1,4, přičemž prostá reprodukce by vyžadovala úroveň 2,1. Proto jsou původní „křesťanské národy Evropy“ postupně vytlačovány migrujícími národy z Afriky a Asie s jinými tradicemi a kulturou,
- ekonomický a hospodářský kolapsový stav „starých“ členů EU (Řecko, Španělsko, Portugalsko, Itálie) a možný rozpad eurozóny (vývoj v Řecku).

Způsob řešení neboli tzv. *Strategické cíle* ve druhé kapitole ESS 2003 ukazují, jaké jsou konkrétní opatření v rámci dlouhodobého boje proti terorismu a dalším bezpečnostním hrozbám dnešního světa.

Prvním cílem EU je tzv. *rozšiřování zóny bezpečnosti kolem Evropy* tak, aby země na hranicích Evropské unie byly dobře spravovány a řízeny. EU chce podporovat rozšiřování této zóny ve dvou strategických směrech. První jde na východ od hranic EU a jeho cílovou skupinu tvoří bývalé postsovětské republiky, jež nejsou členy EU. Druhý

⁵² COTTEY, A. *Security in the New Europe*, PALGRAVE 2007, s. 147.

směr je orientován na jih, do velmi výbušné oblasti Středomoří, zejména pak Blízkého východu. V obou směrech jsou země, pro které má šíření stability velký ekonomický, politický a nakonec i bezpečnostní význam.

Druhým strategickým cílem EU na počátku 21. století je tzv. *vyřešení vleklého izraelsko - palestinského konfliktu* (IPK). Dosažení tohoto cíle je pro EU základním předpokladem pro úspěšné řešení ostatních problémů spojených s Blízkým východem, který je nejvýbušnější oblastí světa a generuje nejvíce hrozeb teroristické povahy. EU se plně angažuje při pokračování barcelonského procesu⁵³ a při naplňování cílů tzv. čtyřky, kterou tvoří USA, EU, OSN a Ruská federace. Právě v přístupu k IPK se EU velmi výrazně odlišila od strategie NSS 2002. Nepřevzala její filozofii „širšího Středního východu“ (GME - Greater Middle East), podle níž by se měly nejprve svrhnout ty nejhorší režimy v islámském světě a teprve potom by mělo přijít na řadu řešení izraelsko-palestinského konfliktu. ESS doporučila přesně opačný postup. Nejprve vyřešit nejvýbušnější záležitost celého islámského světa, na kterou se odvolávají všechny islamistické teroristické organizace v čele s *al-Ká'idou*, a tím jim sebrat argument, který nejčastěji používají při náboru nových členů a při jejich následném ideologickém a psychologickém zpracovávání. Při vysvětlování druhého strategického cíle ESS 2003 se můžeme inspirovat přístupem Samuela Huntingtona, konkrétně pak tím, že aktéry dnešních civilizačních konfliktů rozdělil do tří skupiny: primární, sekundární a terciární.⁵⁴ V rámci IPK jsou primárními aktéry na jedné straně palestínští radikálové a teroristé, na druhé straně Izrael a jeho ozbrojené síly (IDF – Israel Defence Forces), které zabíjí více bezbranných civilistů než ozbrojených radikálů nebo teroristů. Při z jedné z vojenských operací, která nesla název *Lité olovo* a proběhla na přelomu prosince 2008 a ledna 2009, bylo na konci operace evidováno 13 zabitých Izraelců a 1300 zabitých Palestinců⁵⁵. Vojenské údery tohoto typu však dále jít celý islámský svět a stupňují napětí v dané oblasti, a tak nemohou být spolehlivým konečným řešením. Vedle Palestinců a Izraelců ještě působí sekundární aktéři. Na jedné straně jsou to USA, které dlouhodobě podporují Izrael, a to finančně, politicky i vojensky. Mimořádně důležitá je i

⁵³ Tzv. *Barcelonský proces* začal v roce 1995 na konferenci v Barceloně. Jeho podstatou je posilování vazeb mezi EU a státy v regionech Maghrebu a Mašreku. Jedním z výsledků procesu bylo založení tzv. *Unie pro Středomoří*. V samém centru této iniciativy stojí projekty na podporu ekonomického růstu, zaměstnanosti, regionální soudržnosti a hospodářské integrace. Barcelonský proces je ústředním nástrojem v evropsko-středomořských vztazích, který představuje partnerství 39 vlád a více než 750 miliónů lidí. *EUROMED PARTNERSHIP: ACTING FOR GENDER EQUALITY* [online]. European Communitiee, 2006 [cit. 21. dubna 2012]. Dostupné na http://ec.europa.eu/external_relations/euromed/index.htm.

⁵⁴ HUNTINGTON, Samuel. *Střet civilizací: Boj kultur a proměna světového řádu*. Praha: Rybka Publishers, 1995, s. 26.

⁵⁵ *2008 - Operace Lité olovo - Izraelská ofenziva proti teroristickému hnutí Hamás* [online]. [valka.cz](http://forum.valka.cz/viewtopic.php/t/79286), [cit. 21. dubna 2012]. Dostupné na <http://forum.valka.cz/viewtopic.php/t/79286>.

jejich diplomatická pomoc⁵⁶. Vždy v rámci RB OSN vetují ty rezoluce, které jsou kritické vůči Izraeli, mnohokrát postačí, že USA pohrozí vetem a text rezoluce se zmírňuje.⁵⁷ Dle mého názoru si nelze ani představit, že by si jiný stát na světě mohl dovolit takovou agresivní a okupační činnost, včetně hrubého porušování mezinárodního práva, jako Izrael. Dalším sekundárním aktérem jsou islámské státy, které sponzorují palestinské radikály a teroristy. V době sepisování ESS 2003 jimi byly zejména bývalá Kaddáfího Libye, bývalý Saddámův Irák, dále pak Sýrie a zejména Írán. Terciárními aktéry jsou ty státy a mezinárodní organizace, které mají schopnosti a prostředky, aby působily na obě strany a aby je dovedly k nevojenskému řešení jejich vzájemného sporu. V této skupině se opět setkáváme s USA jakožto nejsilnějším a nejvlivnějším státem dnešního světa, dále pak s Ruskou federací, s OSN a samozřejmě také s EU.

USA v té době chtěly nejprve vojensky svrhnout ty vlády v islámském světě, které v úloze sekundárních aktérů sponzorovaly palestinské teroristy. Teprve potom mělo přijít na řadu závěrečné řešení IPK. V praxi se tento přístup naplnil nejprve svržením Saddámova režimu na jaře 2003. Následně se změnilo chování výstředního diktátora Kaddáfího, zároveň s tím zavládl strach v Teheránu a v Damašku.⁵⁸ Toto parciální vítězství USA se změnilo v polomír. Proto ESS 2003 navrhuje, aby se nejprve přistoupilo k pacifikaci primárních aktérů, a teprve později, postupně zahájit proces demokratizace celého islámského světa. V tom byla podstatná odlišnost ESS 2003 od dlouholetého přístupu USA. Přístup ESS 2003 v žádném případě neznamená podporu palestinskému extremismu a terorismu, jehož důsledkem by byl nárůst nepřátelského potenciálu celé této oblasti, která výrazně ovlivňuje mezinárodní bezpečnostní vztahy v celosvětovém měřítku. Podstatou ESS 2003 v tomto směru byla především snaha, aby EU působila jako zodpovědný terciární aktér, který by ve vztahu k oběma aktérům primárním prosazoval vyvážený a vyrovnaný přístup, a tím by oslaboval konfliktní situaci. Tato se opakovaně vyhrocuje argumenty al-Ká'idy a dalších teroristických organizací o „utrpení palestinských sester a bratří“, čímž zdůvodňují nábor nových atentátníků a přípravu atentátů samotných.

A konečně třetím strategickým cílem EU je tzv. *posílení mezinárodního řádu* v rámci stávajícího globalizovaného světa. EU přitom klade velký důraz především na zvýšení

⁵⁶ MEARSHEIMER, J.; WALT, S. *The Israel Lobby and U.S. Foreign Policy*. *London Review of Books*, Vol. 28, 2006, s. 6. Dostupné na www.lrb.co.uk.

⁵⁷ BONIFACE, P. *Vers la Quatrième Guerre mondiale?* Paris: Armand Colin, 2005, s 16-19.

⁵⁸ BARNES, Joe, JAFFE, Amy, MORSE, Edward. *The New Geopolitics of Oil*. *National* [online] The National Interest, 17. prosince 2003 [cit. 21. dubna 2012]. Dostupné na <http://nationalinterest.org/article/the-new-geopolitics-of-oil-2513>.

účinnosti multilaterálního systému a na větší otevřenost takových organizací, jakými jsou WTO (World Trade Organization) a mezinárodní finanční organizace, samozřejmě za předpokladu zachování jejich vysokých standardů a účinnosti. V tomto směru se EU implicitně, ale přitom zcela jasně distancovala od Bushovy aktivistické strategie tzv. *změny režimu* (Regime Change Policy) v důsledku invaze do Iráku v roce 2003, která vůbec nevyklučovala zásadní rozhodnutí unilaterálního charakteru a jejich prosazování i bez mandátu RB OSN.

ESS 2003 dokázala jasně vyjádřit základní sdílené hodnoty a principy na úseku mezinárodní bezpečnosti, a zároveň s tím stanovila své hlavní priority a způsoby jejich naplňování. Společným jmenovatelem těchto priorit byl „*důraz na takové mezinárodní uspořádání a chování, která se zakládají na pravidlech multilateralismu, prosperity, svobody a sociální stability*“.⁵⁹

Dvacet let po skončení studené války je tzv. *bezpečnostní kultura* (security culture)⁶⁰ a tzv. *strategická kultura EU* (strategic culture)⁶¹ stále ve stavu formování, stále se ještě tvoří. ESS 2003 je jejím doktrinárním základem, který má svoji všeobecně uznávanou hodnotu. Ale souběžně s tím působí celá řada limitujících skutečností a tendencí, které mají zásadní dopad na formující se strategickou kulturu EU, zejména pak na její ambice a na možnosti, jak je naplňovat.

První limitující skutečnost je dána tím, že evropské země výrazně zaostávají za USA ve výdajích na obranu. Jestliže USA vydávají na vojenské účely 4,7 % HDP, pak v případě zemí EU to je pouhých 1,8 % (viz Příloha). Z toho pak vyplývá, že EU si ve vojenské rovině nemůže klást cíle, které by byly srovnatelné s cíli USA. Navíc armády členských zemí EU jsou po skončení studené války silně fixovány na poklidný život v mírových posádkách a jen zlomek z nich se podílí na operacích v zahraničí. Tato skutečnost předem

⁵⁹ GIEGERICH, Bastian (Ed.). *Europe and Global Security*. New York: NY Routledge 2010, s. 11.

⁶⁰ *Bezpečnostní kultura* – funguje jako forma, vzor, jako model, který po generace ovlivňuje vědomí a chování lidí. Bezpečnostní kultura má dvě základní dimenze – vnitrostátní a mezinárodní. První z nich se vymezuje na základě přístupu k vnějšímu prostředí, politických cílů, ustálených názorů a jejich vlivu na zahraniční a bezpečnostní politiku. DUFFIELD, J. *World Power Forsaken: Political Culture, International Institutions and German Security*. V mezinárodní dimenzi jde především o přístup k bezpečnostním hrozbám. Dále jde o to, zda se upřednostňuje unilateralismus nebo multilateralismus, donucovací nebo přesvědčovací strategie, vojenské nebo nevojenské nástroje, preventivní působení nebo preemptivní úder. *Policy after Unification*. Stanford University Press, 1998 a GARIUP, Monica. *European Security Culture: Language, Theory, Policy*. London: Ashgate, 2009.

⁶¹ *Strategická kultura* – se rozumí nasazování síly k dosahování bezpečnostních cílů stanovených na nejvyšší politické úrovni. Jestliže bezpečnostní kultura je záležitostí nejvyšších politických činitelů, pak strategická kultura je pojímána především jako záležitost nejvyšších vojenských činitelů. Ti vycházejí ze zásadních politických rozhodnutí a zadání, a proto hledají nejúčinnější vojenské prostředky a uplatňují nejvhodnější způsoby vedení bojové činnosti, jejichž posláním je zajistit naplnění zadaných politických cílů. LONGHURST, Kerry. *Germany and the Use of Force*. 1st ed., Manchester: Manchester University, 2004.

limituje vojenské ambice EU, a to ve dvou hlavních směrech: početnost nasazovaných jednotek a rozsah případných operací mimo území EU.

Dalším nedostatkem jsou nezanedbatelné rozdíly mezi evropskými státy v rovině bezpečnostní kultury. Francie nadále mnohem více přemýšlí v rovině státní diplomacie, aliancí a rozložení sil mezi státy než v rovině nadnárodních činitelů operujících nezávisle na suverénních (státních) autoritách a na jejich kontrole. Velká Británie jako druhý ze tří klíčových států EU se bez ohledu na změny ve složení vlády dlouhodobě zaměřuje na udržování „zvláštních vztahů s USA a na udržení své globální úlohy“.⁶² A pokud jde o SRN, ta se dominantně zaměřuje na tzv. *totální mír* a upřednostňuje předcházení konfliktů přesvědčováním a multilaterálními přístupy před nasazováním ozbrojených sil a před unilateralismem. Velice podobné jsou i přístupy Itálie. Po skončení studené války se prosadila zásadní strukturální změna od obrany území k plnění úkolů peace-keepingu, peace-enforcingu a nation-buildingu mimo území NATO.⁶³

Dalším často vzpomínaným nedostatkem je skutečnost, že žádná členská země a ani celá EU nemají takové prostředky a potenciál jako USA. Proto se země EU nezaměřují na vedení válek, jaké proběhly v Iráku v letech 1991 a 2003, či na území bývalé Jugoslávie v roce 1999. Ambicí evropských zemí nemohou v dohledné době být ani žádné operace typu tzv. *šok a hrůza (shock and awe)*⁶⁴, neboli *dosažení dominance na bojišti, s využitím dominantních manévru s okázalými projevy síly, které by měly protivníka paralyzovat na válčišti a zničit jeho vůli k boji*.⁶⁵ Při aplikaci tohoto způsobu boje se nasazují jednotky o síle divize nebo dokonce armádního sboru. EU ovšem na druhé straně může připravovat a uskutečňovat operace, jejichž základem jsou především manévry a přeskupování ozbrojených sil, ovšem pouze v maximální síle do velikosti praporu (podrobněji v kapitole Battle group EU). K charakteristickým prvkům patří také to, že účast na skutečně bojových akcích vedených jako součást války, je pojímána až jako tzv. *poslední řešení (last resort)*,

⁶² KRAHMANN E. United Kingdom: punching above its weight. In Kirchner E. and Sperling J. *Global Security Governance: Competing perceptions of security in the 21st century*. London: Routledge, 2007, s. 24.

⁶³ HELLMANN G. Goodbye Bismarck? The Foreign Policy of Contemporary Germany. *Mershon International Studies Review*, 40 (1) 1996, s. 38.

⁶⁴ Shock and awe – (*Šok a hrůza*, obecně označováno jako *Rychlá dominance*) je vojenská doktrína založena na použití drtivé síly. Doktrína byla napsána Harlan K., Ullmanem a WADE, James P., Univerzitou obrany USA (NDU - National Defense University) v roce 1996. Podrobnosti dostupné na http://en.wikipedia.org/wiki/Shock_and_awe.

⁶⁵ „Further, rapid dominance will impose this overwhelming level of Shock and Awe against an adversary on an immediate or sufficiently timely basis to paralyze its will to carry on ... seize control of the environment and paralyze or so overload an adversary's perceptions and understanding of events that the enemy would be incapable of resistance at the tactical and strategic levels.“ ULLMAN, Harlan a WADE, K. James P. *Achieving Rapid Dominance* [online]. Řím: National Defence University, Institute National Strategic Studies říjen 1996 [cit. 21. dubna 2012]. Dostupné na http://www.dodccrp.org/files/Ullman_Shock.pdf, s 24 - 25.

kteře přichází po vyčerpání nevojenských prostředků nátlaku, zejména pak ekonomických, politických a diplomatických. Od roku 1990 EU žádnou takovou válku samostatně nevedla, stalo se nanejvýš to, že některé její členské země se podílely na válkách vedených USA. V neposlední řadě jde o to, aby po skončení studené války se největší pozornost zaměřila na zdokonalování schopností armád členských zemí EU vést mírové operace. To je činnost, při které není ústředním cílem ničení protivníka. Hlavní aktivity se zaměřují na nebojovou činnost, zejména pak na oddělování znesvářených stran, zajišťování humanitární pomoci a poválečnou obnovu. Jsou to operace, kterým odpovídá souhrnné označení tzv. *civilní krizový management* (podrobněji viz 2. kapitola).

1.4 Od pojetí peacekeeping k vojenským misím EU

Samotný pojem *mírová operace (mise)* není pojmem univerzálně definovaný. Toto slovní spojení není definované ani v Chartě OSN, ale převzaté z NSS, která vždy nahlížela na peacekeeping a peace enforcement definované v Chartě OSN, jako součást širšího konceptu politických, diplomatických, ekonomických a vojenských činností, které se označovaly za mírové operace.⁶⁶ V současné době je používán jako pojem sloužící k obecnému označení širokého spektra civilních i vojenských činností, které se uskutečňují v rámci prevence vzniku a eliminace existujících krizí. V tomto obecném významu je používán v textu hlavních bezpečnostních dokumentů a ve vojenských doktrínách.

Obecně se mírové operace člení na šest základních typů – mise pro *udržení míru* (peacekeeping), *vynucení míru* (peace enforcement), *budování míru* (peacebuilding), *vytváření míru* (peacemaking), *prevence konfliktů* (conflict prevention) a *humanitární operace* (humanitarian operations). Každá mírová operace je zpravidla vedena v jejich kombinaci. Mírové operace mohou být vedeny OSN, regionálními organizacemi, jako alianční operace, nebo *ad hoc* koalicemi zpravidla v kombinaci s rolí vedoucí země. Existuje řada koncepcí mírových operací vypracovaných na mezinárodní i národní úrovni. Mírové operace tak mohou být uskutečňovány jako operace OSN (UN PKOps - UN Peacekeeping Operations). Příkladem alianční koncepce mírových operací jsou (NATO PSO - NATO Peace Support Operations). Operace na podporu míru NATO jsou v doktríně Aliance součástí širší koncepce NATO Non-Article 5 – Crisis Response Operations a NATO Operations Other Than War. Příkladem koncepce mírových operací pod vedením

⁶⁶ Joint Pub 3-07 *Military Operations Other Than War* Joint Pub 3-07.3 *Joint Tactics, Techniques, and Procedures for Peace Operations*; Army FM 3-07.3/1999 *Tactics, Techniques and Procedures for Peace Operations*/2003.

regionálních organizací mohou být – *EU Petersberg Tasks, US Stability Operations* a v jejich rámci *peace operations* jsou příkladem národního konceptu mírových operací s širokým koaličním využitím.⁶⁷

V čem spočívají hlavní odlišnosti soudobých mírových operací ve srovnání s obdobím, kdy převládaly přístupy založené na tradičním *peacekeepingu* OSN:

- mírové operace mohou být vedeny OSN, regionálními organizacemi (např. EU, AU), jako alianční operace (např. NATO), nebo *ad hoc* koalicemi zpravidla v kombinaci s rolí vedoucí země,
- široce je aplikována kapitola VIII Charty OSN umožňující regionální formy řešení krizí a konfliktů s plným využitím potenciálu regionálních organizací. EU se považuje za jednoho z potenciálních kontraktorů sil a prostředků pro operace uskutečňované na základě rozhodnutí RB OSN. Příspěvek členských států EU tvoří 40 % rozpočtu OSN a 50 % rozpočtu operací *peacekeepingu* OSN,⁶⁸
- komplexní charakter soudobých krizí si vyžádal přechod na kontraktaci sil a prostředků armád vyspělých států, bývalých členů vojenských bloků. Např. v roce 2003 členské státy EU vyslaly do mírových operací 127 000 vojáků. V roce 2004 bylo 62 % sil vyslaných do operace ISAF vysláno členskými státy EU.⁶⁹ Přesto 16. května 2006 RB OSN jednohlasně schválila rozhodnutí o nahrazení mírové operace pod velením Africké unie (AU) v Súdánu. Mise AU nebyla finančně zabezpečena a nebyla schopna zajistit stabilitu a bezpečnost v zemi a ukončit vnitřní vojenský konflikt. Mise AU o velikosti 7000 vojenských osob byla nahrazena operací OSN o síle 20 000 vojáků složených z kontingentů afrických zemí, ale rovněž z jednotek NATO a ozbrojených sil USA,⁷⁰
- přechod od tradičního uskupení mírových sil tvořeného příspěvkem členských zemí OSN operujících v duálním režimu velení a řízení ke koaličnímu a aliančnímu vedení mírových operací,⁷¹

⁶⁷ ZŮNA J. *Mírové operace*, *Vojenské rozhledy* č. 2/2007, s. 41, 49-53.

⁶⁸ WALLACE, W. *The collapse of British foreign policy*. *International Affairs* 82, I, 2005, s. 59.

⁶⁹ D'SOUZA Shanthie Mariet. *NATO in Afghanistan: Fault lines in the transatlantic alliance?* [online]. *idsa.in*, 2. 4. 2009 [cit. 10. května 2012]. Dostupné na http://www.idsa.in/specialfeature/NATOin_Afghanistan_sdsouza_020409.

⁷⁰ LYNCH, C. *U.N. Council Approves Mission to Darfur*. *The Washington Post*, Wednesday, May 17, 2006 [cit. 10. května 2012], s. A18.

⁷¹ 2000 Chart of Armed Conflicts. (kolektiv autorů) *The Military Balance 2000-2001*, London: International Institute for Strategic Studies. V roce 2000 působilo ve čtyřech hlavních mírových operacích vedených regionálními organizacemi a vojenskými aliancemi 74 906 vojáků (MFO, SFOR, Belisi, KFOR). Ve všech 15 operacích *peacekeepingu* OSN působilo v roce 2001 47 095 osob z 87 zemí světa.

- kontraktace sil a prostředků vyspělých armád, vedení mírových operací s využitím stálých vojenských struktur, kapacit, doktrinárních a operačních postupů stálých aliancí vedlo ke ztrátě tradiční role třetích mocností, kterou sehrával v UN PKOps v období studené války,
- zásadním způsobem byly změněny principy tradičního UN PKOps, kterými byly neutralita, nestrannost, poměrné regionální zastoupení zemí v operacích a transparentnost všech činností směrem k pružnějšímu chápání jejich obsahu, které je vyjádřeno například v principech operací NATO na podporu míru,⁷²
- byl podstatně rozšířen obsah mírových operací a úkoly civilních a vojenských komponentů vyslaných do misí. *Civilní úkoly* zahrnují široké spektrum dlouhodobých programů politické, ekonomické a sociální obnovy země, budování institucí, obnovy zákonitosti a dodržování lidských práv, budování nových společností a postupné integrace do mezinárodních institucí. *Ve vojenské oblasti* byl pasivní dohled a monitorování dodržování mírových smluv a vytváření zón separace mezi dříve zneprátelenými stranami nahrazen aktivními vojenskými činnostmi, které se na taktických stupních velení blíží bojovému použití jednotek (jde o vytvoření bezpečného prostředí v pravém smyslu tohoto pojmu),
- rozšiřuje se spektrum spolupráce vojenských složek v mírových operacích s mezinárodními, nevládními a humanitárními organizacemi (existence paralelních operací na teritoriu krize zvyšuje potřebu koordinace a součinnosti subjektů, které se na řešení krize a jejich důsledků podílejí).⁷³

Celkově lze hodnotit, že od doby klasického peacekeepingu došlo jak ke kvalitativním, tak i kvantitativním změnám v charakteru současných mírových operací. Vedle zvyšování intenzity a komplexnosti mírových operací narůstají i jejich politické a vojenské ambice. Na rozdíl od klasického peacekeepingu UN let 1948 - 1990, ve kterých byl určujícím politický konsenzus a nestrannost, se stalo monitorování a příprava voleb, obnova institucí, ekonomická rekonstrukce a obnova, aktivní prosazování lidských práv, stíhání válečných zločinců, prosazování zákonitosti a základních svobod a další činnosti integrální součástí

⁷² COVE, J., DZIEDZIC, M. J., HAWLEY, L. R. *The Quest For Viable Peace – International Intervention and Strategies for Conflict Transformation*. United States Institute of Peace Press, Washington D.C., ISBN 1-929223-67-6, s. 3.

⁷³ ZŮNA, J. *Vztah armády a mezinárodních organizací v mírových operacích: Vyvážený přístup k humanitárnímu prostoru*. Sborník z vojensko-odborné konference *Místo a úloha jednotky CIMIC-PSYOPS v asistenčních operacích*. Brno: Ústav operačně taktických studií University obrany v Brně 2006, ISBN 80-7231-146-8, s. 46-61.

novodobých mírových operací.⁷⁴ Mnohem významnější je však posun k přímé administraci a správě krizových oblastí, jako je tomu například v Kosovu.

Evropská unie vedla od roku 1991 v rámci existence evropské bezpečnostní a obranné politiky celkem 28 misí. Mise se kromě Ameriky a Austrálie uskutečnily na všech světových kontinentech. Z celkového počtu misí bylo pouze šest misí vojenského charakteru, tzn. 21,43% z celkového počtu. Největší počet misí, a to sedm, mělo policejní charakter (podrobněji Tabulka č. 1). V oblasti nebojových operací řízených civilním krizovým managementem je EU nejdále ze všech aktérů dnešního světa, je vlastně jejich průkopníkem. EU se v těchto operacích vyprofilovala jako celosvětově významný aktér na poli zvládání krizí, který klade důraz především na budování policejních sil, právního státu, veřejné správy a ochrany civilního obyvatelstva.

Tabulka č. 1: Počty jednotlivých typů misí řízených EU⁷⁵

Základní dělení misí	Typ misí	Počet misí	% z celkového počtu
Vojenské	vojenské	6	21,44
	policejní	7	25,00
	pohraniční	3	10,71
	reforma bezpečnostního sektoru	3	10,71
Civilní	podpora právního prostředí státu	3	10,71
	monitorovací	3	10,71
	asistenční	2	7,15
	plánovací	1	3,57
	Celkem	28	100,00

Dalším příkladem kvalitativní změny je *zavedení provinčních rekonstrukčních týmů* (PRT – Provincial Reconstruction Team) v rámci klasických vojenských operací v Afgánistánu a Íráku. Koncepce PRT byla primárně vypracována pro potřeby stabilizačních operací. Vzhledem k dosavadním pozitivním zkušenostem z jejich činnosti lze však předpokládat, že PRT mohou být v budoucnu použity i v jiných typech operací, včetně mírových. Cílem činnosti PRT je poskytnout pomoc provinčním institucím při vytváření

⁷⁴ MULIKITA, N. M. Democratization and Conflict Resolution in Africa: The Role of International/Regional Election Observers. *Peacekeeping & International Relations*, May/June 99, Vol. 28, 3. vydání.

⁷⁵ *Přehled misí EU se stavem k měsíci červenec 2012* [online]. csdpm.eu, [cit. 4. července 2012]. Dostupné na <http://www.csdpm.eu/mission-chart>.

transparentních a udržitelných schopností vládnout, ve zvyšování bezpečnosti a prosazování zákonnosti, při realizaci programů politické a ekonomické obnovy a administrativní správy k zabezpečení základních potřeb populace.⁷⁶

Budování politických institucí a přímá správa (administrace) území představuje výrazný posun od tradičně nestranného a pasivního pojetí UN PKOps. Rovněž znamená částečný ústup od zavedeného dělení odpovědností mezi civilními a vojenskými komponenty v operaci. V tradičním schématu je úkolem vojenských sil v mírové operaci vytvořit a zajistit vojensky bezpečné prostředí, které je nutnou podmínkou pro činnost mezinárodních a nevládních organizací. Posláním mezinárodních a nevládních organizací je podporovat realizaci dlouhodobých programů politické, ekonomické a sociální obnovy země, budování institucí, obnovy zákonnosti a dodržování lidských práv, jejichž naplnění je nezbytným předpokladem pro dosažení trvalého a udržitelného míru. PRT nejsou tvořeny mezinárodními, nevládními a humanitárními organizacemi, ale vojenským a civilním personálem zemí, které participují v operaci. Vojenský personál tak vykonává i činnosti, které historicky byly vždy doménou mezinárodních, nevládních a humanitárních organizací. Právě činnost současného PRT v Afgánistánu je lakmusovým papírkem pro další postup nadnárodních nebo mezivládních organizací v dalším období při řešení krizových situací v jiných zemích.

Vojenské mise se staly jedním z prostředků naplnění ambicí a povinností EU, a to pro řešení krizových situací, poskytování humanitárních pomoci, podporu a udržování mezinárodního míru a bezpečnosti. V neposlední řadě poskytuje pomoc v úsilí UN při naplňování Charty OSN. Jak dále uvedu EU Battle Groups byla vytvořena na základě zkušeností první samostatné vojenské mise EU a první mise na africkém kontinentě nazvané Artemis. Přesto prvním vojenským nasazením vojenských jednotek pod hlavičkou EU byla operace Concordia. Od roku 2003 EU zorganizovala kromě už uvedených dvou vojenských misí ještě další čtyři mise, a to EUFOR RD Congo (25. 4. 2006 – 30. 11. 2006), EUFOR ALTEA BiH (2. 12. 2004 – 15. 11. 2012), EUFOR Tchad/RCA (28. 1. 2008 – 15. 3. 2009) a EUNAVFOR Somalia – ATLANTA (prosinec 2008 – prosinec 2014).

Na základě hodnocení historie a vývoje EBOP v této kapitole se pokusím odpovědět na první výzkumnou otázku, *zda je možné v období globálních bezpečnostních rizik a nepokojů zajistit bezpečnost a obranu v regionu Evropy vlastními silami jednotlivých armád členských zemí EU, tím že se EU bude podílet na vytváření bezpečného prostředí*

⁷⁶ KESSLER, G. *Iraq Reconstruction Teams Delayed at State Department*. The Washington Post, Thursday, April 13, 2006, s. A19.

přímo v krizových oblastech a jejich stabilizaci se pokusí přispět k udržení bezpečnosti a stability v Evropě. Odpověď zní – ANO, pouze však částečně. Musím konstatovat, že v současné době z hlediska vojenské obrany nejsou jednotlivé země EU schopné svými národními ozbrojenými silami ubránit vlastní územní celistvost své země, tím ani teritorium Evropské unie jako celku, proti potenciálnímu protivníkovi nebo eliminaci krizové situace ozbrojenými silami. Na základě tohoto faktu lze vyvodit závěr, že může dojít k dominovému efektu a narušení celistvosti teritoria EU jako takového. Jedinou bezpečnostní pojistkou jsou vojenské kapacity NATO, které jsou k dispozici a nasaditelné na základě smluv mezi EU a NATO a prostřednictvím smluvních závazků mezi členskými zeměmi NATO. EU jako taková není schopna řídit, plánovat a vést účinnou vojenskou obranu států EU bez aktivního podílu NATO. Současný vývoj EBOP se všemi determinujícími faktory mne naplňuje pesimismem o možném zvýšení obranyschopnosti EU, protože chybí jednota a vůle vytvořit centrální, jednotnou, organizovanou a nedílnou velitelskou pravomocí vybavenou instituci v rámci EU.

ESDP je obětí krátkodobých politických sporů. V důsledku toho ESDP postrádá potřebnou efektivitu. Cíle a všeobecné zaměření stanovené Evropskou bezpečnostní strategií (ESS - European Security Strategy) jsou platné, ale ve specifické oblasti bezpečnosti a obrany nejsou propracované a uspořádané na strategické – institucionální úrovni řízení. Pozitivem je skutečnost, že alespoň na úrovni některých nosných členských zemí EU (Francie, Spojené království, Německo) jsou tyto obranné strategie rozpracovány.

EU, současně i Česká republika, stojí před novými výzvami k řešení krizových situací jak na svém teritoriu, tak i v jejich sousedství. Co se zdálo v minulosti jako prioritní ohrožující prvek, dnes ustupuje do pozadí. V současné době se projevují jiné druhy ohrožení a jiné krizové scénáře pro Evropu. Nová bezpečnostní rizika nastínila rozprava expertů při přípravné diskusi ke vzniku nové Obranné strategie ČR⁷⁷ dne 27. března 2012. Na tomto jednání odezněly náměty, které směřovaly do budoucna s veškerou otevřeností a naléhavostí, kterou si dnešní doba vyžaduje. Pro jednání bylo použito pravidlo *Chatham House*⁷⁸. Ve většině vystoupení odezněla obava z dalšího snižování finančních prostředků na

⁷⁷ Současné platné směrnice a doktríny, kterými se řídí obranná a bezpečnostní politika ČR jsou *Bezpečnostní strategie* z roku 2011, která vychází z nové strategické koncepce NATO, *Národní obranná strategie* (1997) dokument, který stále platí, ale je morálně zastaralý z doby před vstupem ČR do NATO a nakonec *Vojenská strategie ČR* z roku 2008, který je částečně použitelný, protože byl vytvořen za jiných ekonomicko hospodářských podmínek ČR, tzn. před ekonomickou krizí.

⁷⁸ Pravidlo *Chatham House* vzniklo v roce 1927 v britském Královském institutu mezinárodních vztahů.

obranu a to nejen v České republice, ale také v členských zemích EU. Podíl výdajů evropských zemí NATO na obranu totiž klesl z 50 na 25 % a slíbená dvě procenta HDP na obranu v rámci NATO dávají jen USA, Británie, Bulharsko a Řecko (viz příloha). Mezi další možné krizové scénáře, které byly ještě před několika lety nemyslitelné jsou *ukončení procesu evropské integrace, rozpad eurozóny, ekonomické kolapsy členských zemí EU* jako např. Řecko, Španělsko nebo Portugalsko. Mezi další rizika patří *vítězství islamistických stran ve volbách v zemích, kde padly při arabském jaru v roce 2011 dlouholeté vlády, náboženské střety (zejména islámu s křesťanstvím), migrační vlny nebo narůstající hrozba kybernetických útoků.*

2. Politické orgány řízení a vojenské orgány velení misí EU

Jak jsem uvedl v první kapitole, předmět úpravy společné zahraniční a bezpečnostní politiky je vzhledem k jejímu charakteru velice široce vymezen. To vyžaduje zabezpečení plnění úkolů kvalitním a účinným institucionálním systémem. Na činnostech v oblasti společné zahraniční a bezpečnostní politiky se proto podílejí nejenom hlavní instituce Evropské unie, ale i řada dalších orgánů a agentur.

K pochopení této kapitoly je nutné si uvědomit, že jakákoliv plánovaná činnost institucí EU, která směřuje k vyslání zahraniční mise pod záštitou EU, je koordinovaná orgány, jejichž základní vlastností je pevně dané hierarchicky – subordinační postavení v procesu řízení, velení a plánování.

Základní dělení hierarchie politických a vojenských orgánů velení, řízení a plánování:

- Strategická úroveň:
 - o Strategická úroveň civilní – *Rada Evropské unie, Výbor stálých zástupců, Rada pro zahraniční věci, Politický a bezpečnostní výbor EU, Výbor pro civilní aspekty řešení krizí, Vojenský výbor EU, Vojenský štáb EU,*
 - o Strategická úroveň vojenská – *Operační skupina EU, Operační velitelství EU, Operační středisko EU*
 - o Strategický podpůrný prvek velení a řízení – *Zásobovací agentury Euratomu, Ústav Evropské unie pro studium bezpečnosti, Satelitní středisko Evropské unie, Evropská obranná agentura.*
- Operační úroveň – *Operační velitelství EU*
- Taktická úroveň – *Eurocorps, EU Battle Group*

2.1 Politicko strategická úroveň řízení misí

Rada Evropské unie (CEU - Council of the European Union) je neparlamentním vrcholovým orgánem EU, který hájí zájmy členských států. Sídlí v Bruselu v paláci Justuse Lipsiuse. Pracovním jazykem pro jednání Rady EU je angličtina, francouzština a němčina. Rada EU má předsedu a generálního tajemníka. Rada pro zahraniční věci má svého stálého předsedu a je jím vysoký představitel pro *společnou zahraniční a bezpečnostní politiku EU* (CFSP - Common Foreign and Security Policy), od 1. prosince 2009 tuto funkci vykonává Catherine Ashtonová z Velké Británie. Všem dalším zasedáním Rady předsedá příslušný ministr ze země, která byla pověřena předsednictvím v EU. Předsedou Rady EU je předseda vlády členského státu EU, který v souladu se schváleným plánem předsednictví zastává předsednictví Rady EU. *Generální tajemník* (The Secretary-General) je vedoucím *Generálního sekretariátu Rady EU*⁷⁹ (General Secretariat of the Council of the European Union) je volen představiteli členských států EU kvalifikovanou většinou. Současným generálním tajemníkem Rady je od 26. června 2011⁸⁰ Uwe Corsepius (1960). Rutinní činnost Rady EU řídí náměstek generálního tajemníka.

Další významnou institucí je *Výbor stálých zástupců* (COREPER - Committee of Permanent Representatives). Jedná se o pomocný orgán zabezpečující činnost Rady EU. COREPER je složen z diplomatických pracovníků, velvyslanců, nebo jejich zástupců, členských států EU. Všeobecným úkolem COREPER je příprava materiálů a podkladů pro jednání Rady EU ve více než 150 výborech a pracovních skupinách. COREPER projednává a vyřizuje menší a nekontroverzní záležitosti. Kontroverzní záležitosti a důležité dokumenty, které vyžadují formální schválení, jsou postoupeny k projednání a schválení Radě EU.

Rada pro zahraniční věci (FAC - Foreign Affairs Council) je jednou z deseti formací Rady EU. Skládá se z ministrů zahraničních věcí členských států EU. Je jedinou formací Rady, pro kterou neplatí rotující předsednictví. Jejím předsedou je tzv. *Vysoký představitel pro zahraniční věci a bezpečnostní politiku*⁸¹ volený na pětileté funkční období, plní tři

⁷⁹ Také označován jako *sekretariát Rady*. *Council Secretariat* [online]. Admin.ox.ac.uk, 6. července 2012 [cit. 6. července 2012]. Dostupné na <http://www.admin.ox.ac.uk/councilsec/>.

⁸⁰ *Rozhodnutí Rady EU 2009/17603 ze dne 16. prosince 2009 o jmenování generálního tajemníka Rady Evropské unie na období od 26. června do 30. června 2015.*

⁸¹ *Informační přehled: Vysoký představitel pro zahraniční politiku a bezpečnostní politiku.* [online]. consilium.europa.eu, listopad 2009 [cit. 4. července 2012]. Dostupné na http://www.consilium.europa.eu/uedocs/cmsUpload/Background-HighRepresentative_CS.pdf.

základní úkoly, a to jako zmocněnec Rady pro společnou zahraniční a bezpečnostní politiku, předseda Rady pro zahraniční věci a jako místopředseda Komise.

Politický a bezpečnostní výbor EU (PSC - Political and Security Committee; COPS – Le Comité de politique et de sécurité)⁸² byl zřízen jako prozatímní orgán EU. Jeho úkolem je vypracovávat doporučení pro Radu pro všeobecné záležitosti a vnější vztahy (GAERC - General Affairs and External Relations). Je formací CEU pro uplatňování politického řízení a strategického vedení krizových operací EU. PSC je stalým orgánem a je sestaven z představitelů členských států EU na úrovni velvyslanců. Sídli v Bruselu a schází se k jednání dvakrát týdně (úterý a pátek). Předsedou PSC je představitel členského státu EU, který právě zastává rotující předsednictví CEU.

Výbor pro civilní aspekty řešení krizí (CivCom - Committee for Civilian Aspects of Crisis Management)⁸³ poskytuje informace, vypracovává doporučení a předkládá podklady politickému a bezpečnostnímu výboru a dalším orgánům CEU. CivCom má k dispozici koordinační mechanismus, který umožňuje přístup do databáze civilních prostředků členských států EU, jež jsou potenciálně vyčleněny k řešení krizových situací. CivCom organizuje přípravu civilních osob pro plnění úkolů v krizových operacích EU. Dále CivCom zajišťuje neformální výměnu informací mezi nevládními organizacemi (NGOs - Non-governmental organization), občanskými organizacemi (CSOs - Civil society) a příslušnými orgány EU (zvláště PSC) s cílem převzít zkušenosti a využít znalosti prostředí. CivCom se také podílí na organizaci styčné činnosti mezi sekretariátem CEU, NGOs a CSOs.

⁸² Politický a bezpečnostní výbor byl vytvořen jako stálý pomocný orgán Rady Evropské unie pro oblast společné zahraniční a bezpečnostní politiky s odvoláním na články 25 a 28, odstavec 1, Smlouvy o Evropské unii; čl. 207 Smlouvy o Evropském společenství a usnesením ke zřízení stálého politického a bezpečnostního výboru EU ze zasedání Evropské rady, které se konalo 7. - 11. 12. 2000 v Nice. Prozatímní PSC byl zřízen Rozhodnutím Rady EU (Úř. věst. 2000/143/CFSP) z 14. února 2000 na základě usnesení ke zřízení prozatímního PSC ze zasedání Evropské rady, které se konalo ve dnech 10. - 11. 12. 1999 v Helsinkách., *Rozhodnutí Rady EU ze dne 22. ledna 2001 o zřízení Politického a bezpečnostního výboru*. Úř. věst. 2001/78/CFSP.

⁸³ *Civilně-vojenská spolupráce a rozvoji civilně-vojenských kapacit, P7_TA(2010)0419, Usnesení Evropského parlamentu ze dne 23. listopadu 2010 o civilně-vojenské spolupráci a rozvoji civilně-vojenských kapacit (2010/2071(INI))*. Úř. věst. 2012/C 99 E/02.

Vojenský výbor EU (EUMC - EU Military Committee)⁸⁴ je nejvyšším vojenským orgánem v rámci CEU. Jsou v něm zastoupeni náčelníci generálních štábů ozbrojených sil členských států EU, které reprezentují jako stálí vojenští zástupci. Ve všech vojenských otázkách týkajících se EU předkládá EUMC návrhy a doporučení PSC. EUMC má stálého předsedu, čtyřhvězdičkového generála (admirála), který je volen náčelníky generálních štábů členských států EU a jmenován do funkce CEU, a to zpravidla na dobu tří let. Předseda EUMC současně zastává funkci vojenského poradce generálního tajemníka a vysokého představitele EU pro oblasti vojenské problematiky a struktury krizového řízení EU. V současné době až do 6. listopadu 2012 zastává funkci předsedy EUMC švédský generál Håkan Erik Gunnar Syrén.⁸⁵

Vojenský štáb EU (EUMS - EU Military Staff)⁸⁶ byl fakticky zřízen dne 11. června 2001. Hlavním úkolem EUMS je zpracování prognóz včasné výstrahy, strategické plánování a hodnocení situací. EUMS je klíčovým orgánem v realizaci evropské bezpečnostní a obranné politiky. Je součástí Generálního sekretariátu Rady EU a současně je jediným stálým vojenským organizačním prvkem integrovaným do struktury řídicích orgánů EU. Úkoly pro EUMS specifikuje vojenský výbor EU, který dále zpracovává odborné analýzy a studie pro generálního tajemníka a vysokého představitele EU. Civilně-vojenská skupina EUMS provádí předběžné strategické plánování, jehož výsledkem jsou možné varianty nasazení do operace, ze kterých pak vycházejí operační úkoly. Na tyto úkoly pak navazuje předběžné vojenské plánování, příprava a cvičení. Cvičení musí být organizována a prováděna takovým způsobem, aby byl operační svazek Battle Group EU seznámen s předpokládaným prostorem nasazení, možnými variantami krizových situací a pravděpodobnými typy nastávajících operací. V současné době stojí v čele EUMS vrchní ředitel generálporučík Ton Van Osch z Holandska.⁸⁷

⁸⁴ Vojenský výbor EU byl (jako stálý orgán EU) zřízen rozhodnutím Rady EU s odvoláním na článek 17 a 25 Smlouvy o Evropské unii a usnesením ke zřízení stálého vojenského výboru EU ze zasedání Evropské rady, které se konalo 7. - 11. 12. 2000 v Nice. *Rozhodnutí Rady EU ze dne 22. ledna 2001 o zřízení Vojenského výboru Evropské unie*. Úř. věst. 2001/79/CFSP.

⁸⁵ *Oficiální stránky EUMC* [online]. consilium.europa.eu [cit. 4. července 2012]. Dostupné na [http://www.consilium.europa.eu/eeas/security-defence/csdp-structures-and-instruments/eu-military-committee-\(eumc\)](http://www.consilium.europa.eu/eeas/security-defence/csdp-structures-and-instruments/eu-military-committee-(eumc))

⁸⁶ Vojenský štáb EU byl (jako stálý prvek orgánů řízení EU) zřízen rozhodnutím Rady EU s odvoláním na článek 28 odstavec 1 Smlouvy o Evropské unii a usnesení ke zřízení EUMS ze zasedání Evropské rady, které probíhalo 7. - 11. 12. 2000 v Nice; působnost EUMS dále upřesněna Dodatkem – Rozhodnutí Rady EU (2005/395/CFSP) z 10. května 2005. *Rozhodnutí Rady EU ze dne 22. ledna 2001 o zřízení Vojenského štábu Evropské unie*. Úř. věst. 2001/80/CFSP.

⁸⁷ *Oficiální stránky EUMS* [online]. consilium.europa.eu [cit. 4. července 2012]. Dostupné na <http://www.consilium.europa.eu/eeas/security-defence/csdp-structures-and-instruments/eu-military-staff?Lang=en>.

2.2 Agentury a výkonné agentury

Podpůrným prvkem velení a řízení krizových situací a operací EU jsou agentury a výkonné agentury. Tyto instituce jsou speciálními orgány s vymezenou působností, vlastní právní subjektivitou a finanční samostatností. Na rozdíl od orgánů Evropské unie nejsou ustaveny zakládacími smlouvami, ale samostatným právním aktem, kromě *Zásobovací agentury Euratomu*, která byla vytvořena v souladu se Smlouvou o založení Euratomu, hlava II, kapitola 6.⁸⁸ V současnosti existuje víc než třicet agentur a výkonných agentur, přičemž tři z nich, Ústav Evropské unie pro studium bezpečnosti, Satelitní středisko Evropské unie a Evropská obranná agentura, byly zřízeny za účelem plnění konkrétních technických, vědeckých a řídicích úkolů v rámci společné zahraniční a bezpečnostní politiky Evropské unie.

Ústav Evropské unie pro studium bezpečnosti (EUISS – European Union Institute for Security Studies) byl na základě společné akce Rady Evropské unie č. 2001/554/SZBP⁸⁹ vytvořen k 1. lednu 2002 jako samostatná agentura, která nereprezentuje ani nehájí žádné jednotlivé národní zájmy. Jejím účelem je napomáhat při vytváření společné obranné kultury Evropy, obohacovat strategické diskuze a systematicky podporovat zájmy Evropské unie v oblasti společné zahraniční a bezpečnostní politiky. Politický dohled nad činností EUISS provádí politický a bezpečnostní výbor, aniž by byla dotčena vědecká nezávislost ústavu při výzkumné činnosti a pořádání seminářů. EUISS přispívá k rozvoji společné zahraniční a bezpečnostní politiky

- organizováním výzkumu a diskuzí nad závažnými bezpečnostními a obrannými otázkami, které jsou pro Evropskou unii významné;
- vypracováváním výhledových analýz pro Radu Evropské unie a vysokého představitele Evropské unie pro zahraniční věci a bezpečnostní politiku;⁹⁰
- rozvojem transatlantického dialogu o všech otázkách bezpečnosti mezi evropskými zeměmi, Kanadou a USA s cílem prohloubit transatlantickou spolupráci a zajistit oboustranný přínos v otázkách bezpečnosti;
- poskytováním stáží za účelem rozšiřování sítě výměnných kontaktů s jinými

⁸⁸ *Rozhodnutí Rady ze dne 12. února 2008, kterými se stanoví stanovy Zásobovací agentury Euratomu.* Úř. věst. 2008/114/ES, Euratom.

⁸⁹ *Společná akce Rady ze dne 20. července 2001, o zřízení Ústavu Evropské unie pro studium bezpečnosti.* Úř. věst. 2001/554/SZBP.

⁹⁰ Do vytvoření funkce vysokého představitele Evropské unie pro zahraniční věci a bezpečnostní politiku Lisabonskou smlouvou vykonával tuto činnost generální tajemník Rady Evropské unie-vysoký představitel pro společnou zahraniční a bezpečnostní politiku.

výzkumnými ústavy a skupinami odborníků uvnitř Evropské unie i mimo ni.

V rámci institucionální struktury EUISS vykonává činnost jeho orgán, kterým je správní rada, jíž předsedá vysoký představitel EU pro zahraniční věci a bezpečnostní politiku. Rada se skládá z jednoho zástupce jmenovaného každým členským státem a z jednoho zástupce jmenovaného Evropskou komisí. Správní rada především schvaluje roční a dlouhodobý plán činnosti ústavu, roční rozpočet a jmenuje ředitele ze zástupců státních příslušníků členských států na období tří let s možností prodloužení jeho funkčního období o dva roky. Od května 2007 je jím Álvaro de Vasconcelos z Portugalska. Ředitel nese odpovědnost za výběr všech ostatních zaměstnanců (administrativních pracovníků a výzkumníků), přípravu návrhu ročního plánu činnosti, každodenní řízení činnosti ústavu, nebo přípravu zprávy o příjmech a výdajích a provádění rozpočtu ústavu. Sídlo EUISS se nachází v Paříži (Francie). Výsledky činnosti EUISS jsou, při zachování unijních pravidel pro ochranu utajovaných informací, co nejvíce rozšiřovány. K tomuto účelu slouží zejména různé druhy bezplatných publikací, jako např. *Chaillot Papers*, *Occasional Papers*, *Newsletters* nebo *Books*.⁹¹

Satelitní středisko Evropské unie (EUSC – European Union Satellite Centre) vzniklo k 1. lednu 2002 jako samostatná agentura zřízená na základě společné akce CEU č. 2001/555/SZBP.⁹² Jeho účelem je napomáhat při rozhodování EU v oblasti CFSP, zejména pak ESDP, poskytováním informací vyplývajících z analýz družicových snímků a průvodních údajů, včetně příslušných leteckých snímků. Vytvoření EUSC představuje významný přínos k posílení CFSP, zvláště při sledování krizí a při předcházení konfliktům. Kromě výše uvedených činností EUSC také řídí výzkumné a rozvojové projekty a uskutečňuje vzdělávání odborných pracovníků v oblasti digitálních geografických informačních systémů a snímkových analýz. Svou činnost vykonává pod politickým dohledem PSC, který zároveň vydává pro vysokého představitele Evropské unie pro zahraniční věci a bezpečnostní politiku směrnici o prioritách EUSC. Vysoký představitel Evropské unie pro zahraniční věci a bezpečnostní politiku pak vymezuje směr činnosti EUSC, aniž by tím byla dotčena odpovědnost správní rady a ředitele střediska. O plnění tohoto úkolu podává vysoký představitel Evropské unie pro zahraniční věci a bezpečnostní politiku nejméně jednou za šest měsíců příslušnou zprávu PSC.

⁹¹ *Oficiální stránky EUISS* [online]. iss.europa.eu, [cit. 4. července 2012]. Dostupné na <http://www.iss.europa.eu/>.

⁹² *Společná akce Rady ze dne 20. července 2001 o zřízení Satelitního střediska Evropské unie*. Úř. věst. 2001/555/SZBP.

Organizační strukturu Satelitního střediska Evropské unie tvoří správní rada, které předsedá vysoký představitel Evropské unie pro zahraniční věci a bezpečnostní politiku. Skládá se z jednoho zástupce jmenovaného každým členským státem a z jednoho zástupce jmenovaného Evropskou komisí. Správní rada zejména schvaluje roční a dlouhodobý plán činnosti střediska, roční rozpočet a jmenuje ředitele z řad státních příslušníků členských států na období tří let, s možností prodloužení jeho funkčního období o dva roky. Ředitel odpovídá za přípravu návrhu ročního plánu činnosti, každodenní řízení činnosti střediska, personální záležitosti, nebo přípravu zprávy o příjmech a výdajích a provádění rozpočtu střediska. Sídlem EUSC je Torrejón de Ardoz nedaleko Madridu (Španělsko). Od roku 2010 je ředitelem Tomaz Lovrenčič ze Slovinska.⁹³

Evropská obranná agentura (EDA – European Defence Agency) byla zřízena společnou akcí Rady Evropské unie 2004/551/SZBP⁹⁴, aby napomáhala členským státům v oblasti rozvoje obranných schopností a s tím spojeného výzkumu, pořizování vojenských materiálů a zbrojního průmyslu. Při své činnosti je EDA podřízena Radě Evropské unie (působí pod jejím politickým dohledem) a jedná v rámci jednotného institucionálního rámce EU na podporu společné zahraniční a bezpečnostní politiky a společné bezpečnostní a obranné politiky, aniž jsou dotčeny působnosti orgánů Evropské unie a útvarů Rady EU. O své činnosti podává EDA dvakrát do roka (květen a listopad) zprávy Radě Evropské unie. Cílem EDA je podporovat Radu Evropské unie a členské státy v jejich úsilí o zlepšení obranných schopností Evropské unie v oblasti řešení krizí a podporovat evropskou bezpečnostní a obrannou politiku v současném stavu a v rámci budoucího vývoje.

Evropská obranná agentura vyvíjí činnost v těchto čtyřech hlavních oblastech:

- Rozvoj obranných schopností v oblasti krizového řízení (např. zjišťování budoucích potřeb a obranných schopností Evropské unie v kvantitativním i kvalitativním vyjádření ve spolupráci s příslušnými útvary rady Evropské unie s využitím mechanismu rozvoje schopností nebo podpora a koordinace harmonizace v oblasti vojenských potřeb)
- Podpora a posílení evropské spolupráce ve vyzbrojování (např. činnost v zájmu koordinace stávajících programů prováděných členskými státy nebo podpora nákladově efektivních a výkonných výběrových řízení zjišťováním a šířením

⁹³ *Oficiální stránky EUISS [online]. eusc.europa.eu, [cit. 4. července 2012]. Dostupné na <http://www.eusc.europa.eu/>.*

⁹⁴ *Společná akce Rady ze dne 12. července 2004 o zřízení Evropské obranné agentury. Úř. věst. 2004/551/SZBP.*

osvědčených postupů)

- Práce na posílení obranné průmyslové a technologické základny a vytváření mezinárodně konkurenceschopného evropského trhu s vojenskými materiály (např. rozvoj vhodných politik a strategií nebo usilování o rozvoj a harmonizaci vhodných pravidel a nařízení na úrovni Evropské unie)
- Zesílení účinnosti evropského obranného výzkumu a technologie (např. podpora efektivněji zaměřeného společného obranného výzkumu a technologie nebo řízení smluv o obranném výzkumu a technologii).

Organizační strukturu Evropské obranné agentury tvoří řídicí výbor, který je jejím hlavním rozhodovacím orgánem. Skládá se z jednoho zástupce každého zúčastněného členského státu, zmocněného přijímat závazky za svou vládu (zpravidla ministři obrany zúčastněných členských států) a ze zástupce Evropské komise. Zasedání řídicího výboru svolává a zároveň mu předsedá vedoucí agentury. Do působnosti řídicího výboru patří např. schvalovat zprávy předkládané Radě Evropské unie, schvalovat roční pracovní program Evropské obranné agentury na následující rok, přijímat pokyny pro sjednávání správních ujednání vedoucím agentury, přijímat jednací řád EDA, schvalovat roční účetní uzávěrku a rozvalu, nebo jmenovat výkonného ředitele a jeho náměstka. Vedoucím agentury je vysoký představitel Evropské unie pro zahraniční věci a bezpečnostní politiku, který odpovídá za celkovou organizaci a fungování EDA a zajišťuje, aby jemu podřízený výkonný ředitel prováděl obecné pokyny vydané Radou Evropské unie a rozhodnutí řídicího výboru. Výkonný ředitel je podřízen vedoucímu agentury a odpovídá mj. za zajištění provádění ročního pracovního programu Evropské obranné agentury, přípravu návrhu ročního obecného rozpočtu, přípravu zpráv předkládaných Radě Evropské unie, běžné řízení Evropské obranné agentury a veškeré personální záležitosti. Výkonného ředitele (a jeho náměstka) jmenuje řídicí výbor na návrh vedoucího agentury na dobu tří let, přičemž může jejich funkční období prodloužit o dva roky. Od 17. ledna 2011 vykonává funkci výkonného ředitele Claudie-France Arnold a jejího náměstka pro provoz Adam Sowa. Místo náměstka ředitele pro strategii není v současnosti obsazené. Na činnosti Evropské obranné agentury se podílejí všechny členské státy Evropské unie s výjimkou Dánska, které stojí mimo program evropské bezpečnostní a obranné politiky. Způsob financování Evropské obranné agentury je založen na systému příspěvků zúčastněných členských států, jejichž výše se odvozuje od hrubého domácího produktu podle stejných kritérií jako v případě příspěvků do rozpočtu Evropské unie. V současné době nejsou příspěvky mimořádně velké. Např. rozpočet

samotné EDA činil za rok 2008 27,6 milionu euro. Evropská obranná agentura má sídlo v Bruselu (Belgie).⁹⁵

Na rozdíl od členských států, které se předmětnými otázkami zabývají zpravidla odděleně, uplatňují agentury při plnění konkrétních technických, vědeckých a řídicích úkolů v rámci společné zahraniční a bezpečnostní politiky „unijní“ pohled. Vysoký představitel Evropské unie pro zahraniční věci a bezpečnostní politiku předkládá Radě EU periodickou zprávu o fungování jednotlivých agentur a podle potřeby ji doplňuje o náležitá doporučení za účelem jejich dalšího rozvoje.

2.3 Politicko vojenská strategická úroveň plánování a řízení misí EU

2.3.1 Jednotlivé vojenské strategické orgány velení a řízení

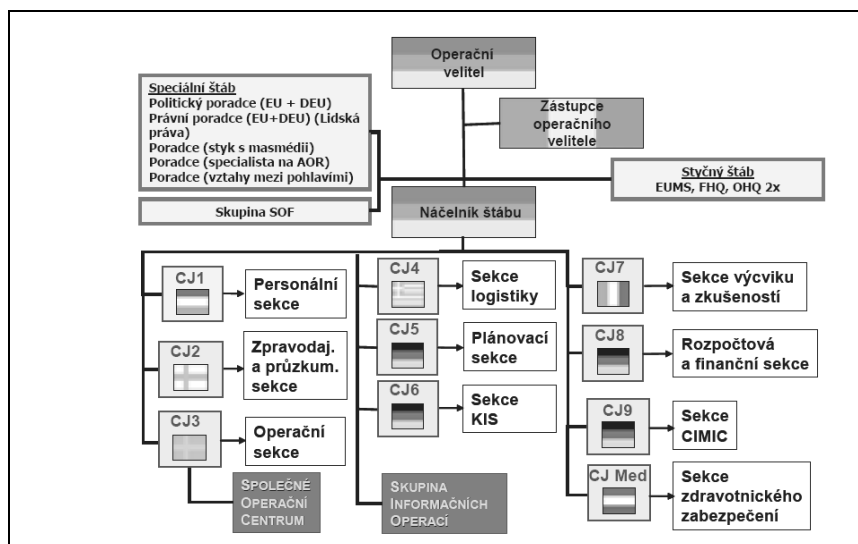
Operační skupina EU v rámci operačního velitelství NATO SHAPE v Monsu (Belgie) má za úkol zkvalitnění přípravy operací EU vedených ze zdrojů NATO. Tyto společné prostředky a schopnosti jsou využívány v souladu s ustanovením dohody *BERLIN plus*. Dalším jejím úkolem je poskytovat podporu DSACEUR v jeho roli potenciálního operačního velitele v operaci vedené pod hlavičkou EU. Tato situace nastala při vedení operace ALTHEA, když EUFOR BaH operoval v Bosně a Hercegovině. Činnost operační skupiny přispívá k vytváření plné průhlednosti zájmů mezi NATO a EU a je ztělesněním strategického partnerství obou uskupení v oblasti krizového řízení.⁹⁶

Operační velitelství EU (OHQ EU - Operation Headquarters EU) je prostředníkem k řešení požadavků na velení a řízení EU. Díky závazkům členských států EU poskytnout vhodná operační velitelství EU jsou tato OHQ připravena u existujících národních operačních velitelství na úrovni organizačního jádra, které se rozvine po mnohonárodním doplnění tak, aby uskutečnilo plánování a velení ve vojenských operacích vedených EU. Doposud pět členských států EU – Francie, Německo, Řecko, Itálie a Velká Británie – deklarovalo svá národní OHQ, která jsou připravena pro vedení autonomních operací EU. Tato mateřská operační velitelství (pro vedení nezávislých autonomních operací EU) jsou umístěna v Mont Valerian u Paříže, Postupimi (viz Schéma č. 1), Larisse, Centocelle u Říma, Northwoodu a mohou poskytnout EU nezbytné objekty a technickou infrastrukturu

⁹⁵ *Oficiální stránky EDA* [online]. eda.europa.eu, [cit. 4. června 2012]. Dostupné na <http://www.eda.europa.eu/>.

⁹⁶ Důvody zřízení *Operační skupiny EU ve SHAPE* jsou popsány v kapitole 1.1

Schéma č. 1: Organizační struktura operačního velitelství (EU OHQ) Postupim⁹⁷

k řízení vojenské operace s plně mnohonárodnostním štábem. Dvě vojenské operace v Demokratické republice Kongo (DRC - Democratic Republic of the Congo) byly řízeny z mnohonárodních operačních velitelství. Z Paříže pro operaci ARTEMIS v roce 2003 a z Postupimi pro operaci EUFOR RD CONGO (European Union Forces in Republique Democratique du Congo, Síly Evropské unie v Demokratické republice Kongo) v roce 2006. Další operace EUFOR CHAD/RCA (European Union Forces in Republique Chad, Síly Evropské unie v Republice Čad) byla řízena z EU OHQ Mont Valerian u Paříže, které bylo aktivováno dnem 22. října 2007. Výběr a určení operačního velitelství pro operaci se uskutečnil v souladu se „Závěrečnou zprávou předsednictví EU o možnostech evropské obrany“ (SN 307/03) z 11. prosince 2003, která byla schválena Evropskou radou.⁹⁸

Od 1. ledna 2007 má EU další možnost, jak velet misím a operacím v omezeném rozsahu (velikosti Battle Group – okolo 2000 vojáků), a to přímo z Bruselu. Od tohoto data je připraveno k aktivaci nové *Operační středisko EU* (EU OpsCentrum - EU Operational Centre), které je součástí EUMS. Po aktivaci a rozvinutí se stává samostatným prvkem operačního řízení a přechází do podřízenosti CEU. *Operační středisko EU* tvoří organizační jádro, složené z vyčleněných důstojníků z EUMS a z předurčených důstojníků ozbrojených sil členských států EU, kteří jsou povoláni v rámci navýšení počtů. Zřízením operačního

⁹⁷ PAVEL, P. *Evropská bezpečnostní a obranná politika*. Přednáška pro Institut státní správy, 28. května 2008.

⁹⁸ *European Defence: NATO/EU Consultation, Planning and Operations (13990/04) ze dne 10. listopadu 2004* [online]. register.consilium.eu.int [cit. 4. července 2012]. Dostupné na <http://register.consilium.eu.int/pdf/en/04/st13/st13990-ex01.en04.pdf>

střediska je pro EU vytvořena další možnost uplatnění velení a řízení při vedení krizových operací.

Operační středisko EU, které je umístěno v těsné blízkosti hlavních institucí EU v Bruselu, je trvalým zařízením, ovšem ne stálým plně obsazeným velitelstvím. Tento objekt s nezbytnou technickou infrastrukturou a s malým organizačním jádrem sestávajícím z osmi důstojníků, umožňuje CEU zřídit ve velmi krátkém čase plně rozvinuté operační středisko pro řízení jednotlivé operace. Rada EU jmenuje pro každou specifickou operaci operačního velitele. V případě převážně vojenské operace je celkem 89 důstojníků a civilistů, schopno do pěti dnů po rozhodnutí CEU zahájit plánování. S využitím technické infrastruktury a s malým organizačním jádrem, které čítá osm důstojníků, umožňuje CEU zřídit ve velmi krátkém čase plně rozvinuté operační centrum se schopností řídit jednotlivé operace do dvaceti dnů. Rozvinuté operační centrum se skládá ze stálých příslušníků operačního střediska EU, předurčených příslušníků ostatních částí sekretariátu generálního tajemníka EU a vybraných příslušníků operačních velitelství členských států EU. EU OpsCentrum je vybaveno komunikačním a informačním systémem (umožňujícím nezbytný stupeň utajení) s linkami vedoucími přímo na velitelství vojenských sil a k orgánům politicko-vojenské organizační struktury EU.

Civilní prvek operačního střediska zůstává pod řízením generálního sekretariátu Rady EU (vrchního ředitele pro vnější záležitosti). Jednou z hlavních výhod takto integrovaného civilně-vojenského operačního centra je, že civilní odborníci a důstojníci jsou soustředěni na jednom místě a pracují společně. Tento princip vede ke zkvalitnění koordinace a k rozšíření civilně - vojenské spolupráce v krizových operacích.

Poprvé bylo toto centrum aktivováno 23. března 2012 Radou pro zahraničí s cílem koordinovat a posílit civilně-vojenskou součinnost mezi třemi misemi EBOP v oblasti Afrického rohu. Jedná se o dvě vojenské mise EUNAVFOR operace ATALANTA, která má chránit zásilky humanitární pomoci a bojovat s piráctvím u somálského pobřeží a vojenskou misi EU Training Mission, Somálsko (EUTM Somálsko), která zabezpečuje výcvik somálských bezpečnostních sil v Ugandě. EU rovněž plánuje posílit civilní misi EUCAP NESTOR v oblasti Afrického rohu.⁹⁹

⁹⁹ *Oficiální stránky EU Operations Centre* [online]. consilium.europa.eu [cit.4.července2012]. Dostupné na <http://www.consilium.europa.eu/eeas/security-defence/csdp-structures-and-instruments/eu-operations-centre?lang=en>

2.3.2 Proces strategického plánování misí EU

Na příkladu operace EUFOR RD CONGO popíší proces schvalování plánovací dokumentace na úrovni institucí EU a vojensko-strategickém stupni velení EU. Tento příklad použiji, protože tento proces byl při operaci tohoto typu použit poprvé a na jeho základě se řídí plánování obdobných misí doteď. Je nutné si uvědomit, že je striktně stanovena hierarchie odpovědnosti jednotlivých orgánů EU za schvalování, zpracování plánovacích dokumentů a chronologie vydání klíčových dokumentů pro vedení operace EUFOR RD CONGO (viz Schéma č. 2).

Schéma č. 2: Zodpovědnost orgánů EU za zpracování dokumentů a chronologie schválení a vydání klíčových dokumentů pro misi EUFOR RD CONGO¹⁰⁰

Zodpovědnost za zpracování dokumentů k vedení operace		
Rada EU	↑	schvaluje
Politický a bezpečnostní výbor		vyslovuje souhlas
Vojenský výbor EU		doporučuje
Členské státy EU		vznášejí připomínky a námítky
EUMS a EU OHQ		zpracovávají návrhy
Chronologie schválení a vydání klíčových dokumentů		
1.	Návrh možností řešení (představující CMC)	9. 2. 2006
2.	Rezoluce RB OSN č. 1671	25. 4. 2006
3.	Počáteční vojenská směrnice (IMD)	27. 4. 2006
4.	CONOPS a CJSOR	27. 4. 2006
5.	Společné usnesení Rady EU č. 2006/319/CFSP	27. 4. 2006
6.	Operační plán (OPLAN)	29. 5. 2006
7.	Rozhodnutí Rady EU č. 2006/412/CFSP	12. 6. 2006

Před přijetím tzv. *Společného usnesení Rady EU* bylo přijato rozhodnutí aktivovat EU OHQ Postupim. Roli nosného státu v jeho aktivaci sehrálo Německo. V souladu s příslušnými koncepty EU pro řešení krize se včasnou aktivací vytvořila možnost zajistit vnější podporu orgánů EU v Bruselu, což napomohlo provedení předběžných příprav na vojensko-strategické úrovni velení. Současně s Francií jako nosným státem probíhaly přípravy k provedení aktivace FHQ Creil (FHQ - Force Headquarters). Po předložení *Vojenského doporučení* Radě EU byl dne 23. března 2006 Radou EU schválen *Návrh možností řešení* a Předsednictví EU v dopise z 28. března 2006 potvrdilo platnost principů pro poskytnutí vojenské podpory EU misi OSN MONUC. V kontextu návrhu rezoluce Rady

¹⁰⁰ *EUFOR Artermis – To Intervene in Africa*. Potsdam, 2006 [prezentace – překlad pplk. Ing. Kulíšek účastník konference].

bezpečnosti OSN (SC UN - Security Council United Nations) dále pokračovala revize *Počáteční vojenské směrnice* (IMD - Initiating Military Directive). Harmonizace úsilí nakonec vyústila ve vydání *Počáteční vojenské směrnice* bezprostředně po přijetí *Společného usnesení rady EU 2006/319/CFSP*,¹⁰¹ přijatého na základě rezoluce UNSC č. 1671/2006 z 25. dubna 2006. Schválení těchto dokumentů položilo politické a legální základy operace EUFOR RD CONGO. Koncem měsíce března 2006 došlo k odložení termínu konání voleb v RDC. Plánovacím předpokladem v této fázi procesu byl požadavek dosáhnout plných operačních schopností (FOC - Full Operational Capabilities) EUFOR RD CONGO v polovině měsíce června 2006. Pro další činnost v procesu plánování byly vzaty do úvahy všechny návrhy dokumentů a pozměněný časový plán.

V souladu s rezolucí RB OSN a Společným usnesením akcí Rady mělo EUFOR RDC následující cíle: stabilizovat situaci v případech vážných problémů mise MONUC, přispívat k ochraně civilistů v oblastech nasazení evropských sil, aniž by docházelo k narušení kompetencí MONUC nebo konžské vlády, přispívat k ochraně letiště v Kinshase, zajistit bezpečnost a volný pohyb vlastního personálu a zařízení mise a konečně vykonávat limitované operace na záchranu jednotlivců a skupin v případě bezprostředního nebezpečí¹⁰². Paralelně s vojenskou misí EUFOR probíhaly v Kongu další dvě civilní mise EU, rovněž v rámci ESDP. Jednalo se o misi *EUPOL Kinshasa*, která pomáhala s výcvikem a budováním konžské policie. Druhou misí byla *EUSEC RD Congo*, která měla stanovenou prioritu v reformě bezpečnostního sektoru konžského státu. Obě mise byly co do počtů omezené a spoléhaly na logistické zajištění ze strany MONUC a konžských autorit.

Operačním velitelem byl v souladu se Společnou akcí Rady jmenován německý generálporučík Karlheinz Viereck. Velitelem sil se stal francouzský generál Christian Damay. (Council Joint Action 2006/319/CFSP) Stejně jako mise předchozí mise Artemis je i mise EUFOR RDC realizována bez využití ustanovení mechanismu „Berlín plus“. Zatímco provádění operace dominovala v prvním případě Francie (framework nation), v EUFOR RDC je dominantní Spolková republika Německo (rovněž v roli framework nation). Operačním velitelstvím EUFOR RDC byl určen německý Postdam (Postupim) a „Einsatzführungskommando der Bundeswehr“. Celkem se na operaci EUFOR RDC podílelo 23 členských zemí EU a Turecko.

¹⁰¹ *Společná akce Rady ze dne 27. dubna 2006 o vojenské operaci Evropské unie na podporu mise Organizace spojených národů v Konžské demokratické republice (MONUC) během volebního procesu.* Úř. věst. 2006/319/SZBP.

¹⁰² Tamtéž

Tabulka č. 2: Nasazené síly EUFOR RD CONGO¹⁰³

Země	AOR	EUOHQ	Země	AOR	EUOHQ
Belgie	89	4	Nizozemsko	39	4
Česko	-	1	Polsko	130	2
EUMS	-	2	Portugalsko	51	-
Finsko	12	1	Rakousko	3	2
Francie	1061	18	Řecko	26	3
Irsko	2	5	Slovensko	-	1
Itálie	54	3	Slovinsko	-	1
Kypr	1	1	Španělsko	131	6
Litva	-	2	Švédsko	64	4
Lucembursko	1	2	Švýcarsko	5	-
Maďarsko	-	2	Turecko	16	1
Německo	779	80	Velká Británie	1	1
AOR – celkem 2466			EUOHQ – celkem 146		
Účast 23 států z toho 21 EU + 2 ostatní země + EUMS					

Proces vojensko-strategického plánování se vyznačuje úzkou spoluprací mezi orgány EU v Bruselu a EU OHQ Postupim. Zásady vojensko-strategického plánování pro vedení krizových operací EU jsou uvedeny v tzv. *Konceptu vojensko-strategického plánování* z 25. září 2005. V duchu tohoto konceptu se plánování pro vedení krizových operací doposud uskutečnilo čtyřikrát, konkrétně se jednalo o operace Concordia, Artemis, Althea a EUFOR RD CONGO. Přesto předepsané postupy (viz Schéma č. 3) nebyly v době přípravy výše uvedených operací vždy dodrženy.¹⁰⁴

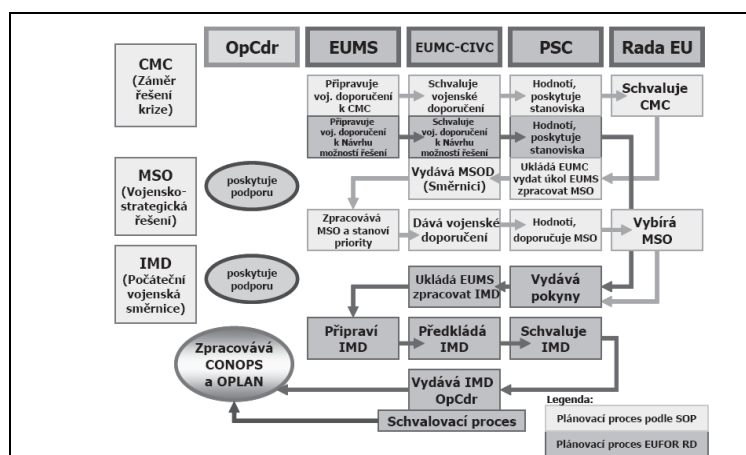
Například při plánování operace Concordia nebyly vydány *směrnice pro zpracování vojenskostrategických možností* (MSOD - Military Strategic Option Directive) pro vojensko-strategická řešení, návrh vojensko-strategických řešení ani *záměr operace*. Pro operaci Artemis byl zpracován pouze *záměr řešení krize* (CMC – Crisis Management Concept) a *operační plán* (OPLAN - Operational Plan). Operace EUFOR RD CONGO se v tomto směru nestala žádnou výjimkou. Tzv. *Návrh možností řešení* nahradil CMC směrnici pro vojensko-strategická řešení. Avšak na operační úrovni byl *záměr operace* (CONOPS - Concept of Operations) a OPLAN zpracován za dodržení všech předepsaných postupů.¹⁰⁵

¹⁰³ Do celkového souhrnu nejsou započteny počty příslušníků národních podpurných prvků (NSE), které nebyly zařazeny do sestavy operačního svazku EUFOR RD CONGO. *EUFOR Artemis – To Intervene in Africa*. Potsdam, 2006 [prezentace – překlad pplk. Ing. Kulíšek účastník konference].

¹⁰⁴ KULÍŠEK, J., *Operace EUFOR RD CONGO*, Vojenské rozhledy č. 2, 2008, MO ČR AVIS, s 42 - 48

¹⁰⁵ KULÍŠEK, J., *Operace EUFOR RD CONGO*, Vojenské rozhledy č. 2, 2008, MO ČR AVIS, s 38

Schéma č. 3: Schéma procesu vojensko-strategického plánování EU – příklad EUFOR RD CONGO¹⁰⁶

Zahájení první vojenské operace EU bylo zjednodušeno a ovlivněno několika faktory:

- „pro celkový úspěch mise bylo významné, že Evropská unie převzala v Makedonii angažmá po Severoatlantické alianci;“¹⁰⁷
- jednalo se o evropský kontinent, čímž odpadly přepravní komplikace;
- před nástupem EU do operace NATO provedlo a ukončilo operaci „Allied Harmony“, která skončila k 31. březnu 2003¹⁰⁸;
- nezměnil se právní rámec a mandát mise EU po převzetí od NATO;
- na základě spolupráce *Berlín plus* s Aliancí využívaly síly EU od počátku vojenské, plánovací, komunikační, velitelské prostředky a kapacity NATO.

Mise čítala zhruba polovinu původního početního stavu operace (700 vojáků), když EU řídila přesně celkem 357 vojáků (308 z členských států EU, 49 z nečlenských).¹⁰⁹ Nicméně vzhledem ke zlepšující se bezpečnostní situaci byl počet vojáků NATO ještě před předáním mise Unii redukován na přibližně 470 osob. Mise byla otevřena třetím zemím, a tak na ní participovalo celkem 27 států – z toho 14 nečlenů Unie. Největším

¹⁰⁶ EUFOR Artermis – To Intervene in Africa. Potsdam, 2006 [prezentace – překlad pplk. Ing. Kulíšek účastník konference].

¹⁰⁷ KRÍŽ, Z. Německý podíl na spolupráci Evropské unie a Severoatlantické aliance při provádění vojenských operací na podporu míru. Klíčová mocnost nebo černý pasažér?. In *Bezpečnostní (ne)stabilita*. Praha: Klub mladých Evropanů, 2005. ISBN 80-239-5598-5, s. 48.

¹⁰⁸ Operace Allied Harmony, [online]. natoaktual.cz, [cit. 4. července 2012]. Dostupné na http://www.natoaktual.cz/na_zpravy.aspx?y=na_zpravy/mise_alliedharmony.htm.

¹⁰⁹ MØLLER, B. *The EU as a Security Actor. „Security by Being“ and „Security by Doing“*, Danish Institute for International Studies, Department of Conflict and Security Studies, DIIS Report 12, Copenhagen, Dostupné na <http://www.diis.dk/graphics/Publications/Reports2005/diisreport-2005-12.pdf>, s. 32., KRÍŽ, Z.: *Německý podíl na spolupráci Evropské unie a Severoatlantické aliance při provádění vojenských operací na podporu míru. Klíčová mocnost nebo černý pasažér?* In Závěšický, J. (ed. 2005): *Bezpečnostní (ne)stabilita, Klub mladých Evropanů*, Praha, 49 s., ABELE, A., B. (2003): *Armed Conflict and Military Intervention, The EU Rapid Reaction Force and the Operation „CONCORDIA“ in Macedonia*, [cit. 5. června 2012]. Dostupné na <http://www.juridicum.at/forschung/abele/macedonia.pdf>.

kontingentem o síle 145 vojáků přispěla Francie, která současně působila jako nosný stát (framework kation) s tím, že organizačně zastřešila celé úsilí účastníků se států.

Vojenská mise Concordia sehrála důležitou roli v transatlantickém vztahu, partikulárně ve vztahu mezi EU a NATO. Nedošlo k uskutečnění černých scénářů počítajících s tím, že se vojáci Unie mise Concordia dostanou do přímých ozbrojených střetů mezi albánskými paramilitárními bojovkami a ozbrojenými silami FYROM. I když byla přislíbena pomoc námořní pěchoty USA, z politického hlediska by bylo pro EU „pohromou“ mít ztráty na životech při první vojenské misi. Naštěstí pro EU proběhla mise bez vážnějších problémů. Jak se vyjádřil generál Pierre Maral, přestože rozsah použitých sil byl z hlediska dalších operací na podporu míru malý a tyto síly měly k dispozici jen nutné minimum vojenských prostředků, vyhovoval tento rozsah omezenému mandátu a preventivním úkolům mise¹¹⁰. Mise měla výrazný politický rozměr, jednalo se o prestiž a jistou hrdost EU prokázat relativní schopnost zasahovat v krizových oblastech.¹¹¹ Maximální politický a symbolický význam vojenské mise Concordia podtrhl také generální tajemník NATO George Robertson: „Přijetím své první mise EU demonstrovala, že dospěl její projekt Evropské bezpečnosti a obranné politiky.“¹¹² Jak připomíná Zdeněk Kríž, „První krok představující jeden možný model vojenské operace Evropské unie, tedy operace provedená s využitím kapacit Severoatlantické aliance, ... nebyl neúspěšný“.¹¹³ Obdobně hodnotil tuto operaci její velitel generál Pierre Maral.¹¹⁴ V září pak EU schválila vyslání policejní mise do Makedonie, která zahrnovala asi 170 policistů z 19 zemí a po vypršení prodlouženého mandátu operace Concordia vojenskou misi nahradila. Dne 15. prosince 2003 zahájila Evropská unie v pořadí již svoji druhou policejní misi (první byla EUPM)¹¹⁵

¹¹⁰ KRÍŽ, Z.: *Německý podíl na spolupráci Evropské unie a Severoatlantické aliance při provádění vojenských operací na podporu míru. Klíčová mocnost nebo černý pasažér?* In Závěšický, J. (ed. 2005): *Bezpečnostní (ne)stabilita, Klub mladých Evropanů, Praha, s. 49.*

¹¹¹ *The First Operation of the European Union in Macedonia (CONCORDIA), in Multinational Operations and Forces Command: French Commanders,* [online]. Csfederalismo.it, [cit. 4. června 2012]. "Doctrine", Special Issue, Centre de Doctrine d'Emploi des Forces, February 2007, s 48-53. Dostupné na <http://www.csfederalismo.it/index.php/it/eufor-concordia>.

¹¹² ROBINSON, C. *The European Union's "Headline Goal" - Current Status* [online]. Center for Defense Information, 2003 [cit. 5. června 2012]. Dostupné na http://www.cdi.org/document/search/displaydoc.cfm?DocumentID=966&StartRow=1&ListRows=10#_ftnref1.

¹¹³ KRÍŽ, Z.: *Německý podíl na spolupráci Evropské unie a Severoatlantické aliance při provádění vojenských operací na podporu míru. Klíčová mocnost nebo černý pasažér?* In Závěšický, J. (ed. 2005): *Bezpečnostní (ne)stabilita, Klub mladých Evropanů, Praha, 49 s*

¹¹⁴ *EUFOR – Concordia* [online]. Csfederalismo.it, [cit. 5. června 2012]. Dostupné na <http://www.csfederalismo.it/index.php/it/eufor-concordia>

¹¹⁵ EUPM (také označení EUPM I - European Union Police Mission), byla první civilní (policejní) mise v rámci operací EBOP EU. Operace byla zahájena 1. ledna 2003 v Bosně a Hercegovině. Navázala na policejní misi OSN Bosně a Hercegovině (UNMBIH). V souladu s obecnými cíli Daytonské / Pařížské mírové dohody z roku 1995, usilovala o zavedení stálých policejních opatření v rámci Bosny a Hercegoviny formou

s kódovým označením EUPOL PROXIMA (EUPOL - European Union Police Mission in the former Yugoslav Republic of Macedonia). V zásadě se podařilo skloubit aplikace těsné vojensko - civilní souhry v rámci společného krizového řízení a managementu EU.

Tzv. *Návrh možností řešení* se stal základem pro vojensko-strategické plánování a vytvořil rámec pro následné vojensko-operační plánování. Team plánovačů EU OHQ v Bruselu zahajuje práci na hlavních prioritách určených pro plánování vydaných orgány EU v rámci nastavených parametrů. Mezi nejdůležitější parametry patřilo stanovení politických cílů, politicko-vojenských cílů a cílů vojenské mise EU. Po jednáních v rámci *pracovní skupiny vojenského výboru EU* (EUMCWG - EUMC Working Group) byla vytvořena tzv. *Vojenské doporučení CMC* a vojenské doporučení k *Návrhu možností řešení*. V tomto plánovacím procesu byla rovněž akceptována stanoviska a doporučení výboru pro civilní aspekty řešení krizí EU.¹¹⁶

2.4. Vojenská operační a taktická úroveň plánování a velení v misích EU

2.4.1 Operační úroveň velení misí EU

Přesná organizace velitelství sil (FHQ) a uspořádání systému velení a řízení bude vždy záviset na operačním úkolu a výsledcích analýzy, která je prováděna pro každou konkrétní operaci. Zjednodušené požadavky operace Battle Group EU mohou dovolit adaptaci a posílení velitelství brigádní úrovně jako základu pro vytvoření EU FHQ.

Takto vytvářené EU FHQ musí mít schopnost vedení společné operace a musí certifikát, že splňuje požadovaná vojenská kritéria. Velikost EU FHQ, které má být nasazeno do operací Battle Group, musí být udržována na tak nízkých počtech, jak je to jen možné.

Na základě vzájemných vztahů mezi EU FHQ a velením Battle Group EU (mechanizovaným praporem) je vyžadována interoperabilita. Proto je výhodné, když jsou oba prvky operačního svazku poskytnuty jedním členským státem EU. Příslušné EU FHQ musí být členským státem EU poskytujícím Battle Group postaveno a připraveno s dostatečným předstihem. To zaručuje možnost zabezpečit včasnou aktivaci EU FHQ,

monitorování, odborného vedení a inspekční činnosti. Zhruba 500 policistů z více než třiceti zemí tvořilo misi v počáteční fázi (2003-2005). Od této doby byl mandát EUPM prodloužen celkem třikrát: EUPM II (od 1. 1. 2006 do 31. 12. 2008), EUPM III (od 1. 1. 2008 do 31. 12. 2009) a poslední mandát byl prodloužen do 31. 12. 2011. *EUPM I (BiH)* [online]. csfederalismo.it, [cit. 5. června 2012]. Dostupné na <http://www.csfederalismo.it/index.php/it/eupm-i-bih> a oficiální stránky *EUPM* <http://www.eupm.org/>.

¹¹⁶ KULÍŠEK, J., *Operace EUFOR RD CONGO*, Vojenské rozhledy č. 2, 2008, MO ČR AVIS, s. 38.

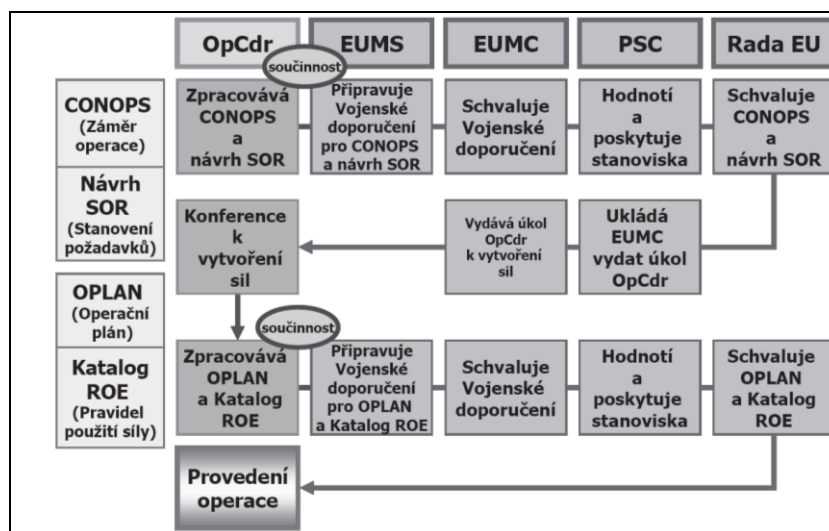
provést jeho sladění a přípravu předurčených osob.

V současné době má EU čtyři velitelství sil – FHQ. S pokračujícím budováním Battle Group EU dochází k rozšíření stávajícího počtu velitelství sil o dvě nová - Severská Battle Group bude mít své EU FHQ ve Švédsku v posádkovém městě Enköping a česko – slovenský Battle Group EU v posádce Žatec.

2.4.2 Operačně – taktická úroveň plánování a řízení misí EU

Vojenské operační plánování bylo použito poprvé při přípravě vojenské mise Artemis (viz Schéma č. 4). Druhá vojenská a první samostatná vojenská mise EU – operace Artemis – byla zahájena dne 12. června 2003 v prostoru města Bunia v Demokratické republice Kongo. K provedení této operace EU nedisponovala žádnými zdroji, prostředky, ani schopnostmi NATO. EU zahájila operaci na základě žádosti generálního tajemníka OSN Kofiho Annana o poskytnutí vojenské pomoci mírovým silám OSN.

Schéma č. 4: Proces vojenského operačního plánování EU¹¹⁷

Na základě rozhodnutí francouzské vlády byl dne 20. května 2003 do Konga spěšně vyslán průzkumný a rekognoskační tým francouzských ozbrojených sil. Tento tým navázal kontakt s velením mise OSN MONUC v Kinshase (hlavní město Konžské demokratické republiky) a poté zahájil svoji činnost a působení v oblasti Bunia. Plánování operace IEMF ponechala OSN a MONUC plně v rukou velení francouzských ozbrojených sil. Dne 6. června 2003 byly první předsunuté prvky IEMF zasazeny do oblasti Bunia. Krátce nato

¹¹⁷ *EUFOR Artemis – To Intervene in Africa*. Potsdam, 2006 [prezentace – překlad pplk. Ing. Kulišek účastník konference].

došlo k nasazení ženijních sil a prostředků pro provedení údržby letiště, které se nacházelo ve velmi špatném stavu. Provedení rychlé opravy letiště a zabezpečovacích zařízení umožnilo zajistit strategickou a taktickou přepravu vojenských sil a prostředků.

Početní stav nasazených sil dosáhl 2205 osob (viz Tabulka č. 3). Francie se stala nosnou zemí a hlavním přispěvatelem vojenských sil a prostředků pro pohotovostní jednotky IEMF. Tyto síly dále zahrnovaly menší kontingenty ozbrojených sil jak členských zemí EU, tak zemí, které členy EU, v té době nebyly: Rakousko, Belgie, Brazílie, Kanada, Kypr, Německo, Řecko, Maďarsko, Irsko, Itálie, Holandsko, Portugalsko, Jižní Afrika, Španělsko, Švédsko a Velká Británie. Navíc Francie, Velká Británie a Švédsko poskytly bojové jednotky. Belgie a Německo spolu s nečleny EU Kanadou, Jihoafrickou republikou

Tabulka 3: Nasazené síly IEMF¹¹⁸

Země	Počty	Země	Počty
Belgie	82	Maďarsko	1
Brazílie	43	Německo	7
Francie	1785	Portugalsko	2
Holandsko	1	Rakousko	3
Irsko	5	Řecko	7
Itálie	1	Španělsko	1
Jižní Afrika	22	Švédsko	81
Kanada	52	Velká Británie	111
Kypr	1	CELKEM	2205
Účast 17 států z toho 14 EU + 3 ostatní země			

a Brazílií poskytly jednotky bojového zabezpečení.¹¹⁹ Z celkového počtu vojáků kontingentu se skoro jedna třetina spolu s velitelem sil (FCdr - Force Commander) nacházela v Ugandě na letišti Entebbe vzdáleném cca 300 km severovýchodně od Bunii. Přímá letecká podpora, vzdušný průzkum a pozorování byly prováděny prostředky vzdušných sil (včetně stíhačů Mirage) francouzské armády umístěnými na letištích v N'Djamena (hlavní město Čadské republiky) a Entebbe (přístavní město v Ugandě na břehu Viktoriina jezera)¹²⁰.

¹¹⁸ *EUFOR Artermis – To Intervene in Africa*. Potsdam, 2006 [prezentace – překlad pplk. Ing. Kulišek účastník konference].

¹¹⁹ JAR, Brazílie a Kanada poskytly vojenskou podporu operace pouze do 5. 7. 2003

¹²⁰ Demonstrace síly prováděné přelety Mirage nad ozbrojenými milicemi a také francouzské prostředky a schopnosti pozorování a průzkumu sehrály významnou roli pro úspěšné prosazování mandátu sil IEMF/Artemis. *Peacekeeping Best Practices*, Unit 2004, s 12-13.

Vzhledem k proměnlivosti situace v regionu Ituri byla operace Artemis mnohem obtížnější a složitější než operace Concordia vedená v té době EU v Makedonii (FYROM - Former Yugoslav Republic of Macedonia). Operace Artemis byla a je první vojenskou operací EU s autonomním systémem velení a řízení ze strany EU. Současně, na rozdíl od operace Concordia (viz Schéma č. 5), při jejímž vedení byly využívány schopnosti plánování a velení SHAPE, byla operace Artemis vedena bez použití sil a prostředků NATO.¹²¹ V souladu s koncepcí nosného státu EU schválené 24. července 2002 bylo velení, řízení plánování, zahájení a celkové řízení operace Artemis poskytnuto členským státem EU (v tomto případě Francií), který sehrál úlohu nosného státu. Francie jako nosný stát poskytla operační velitelství pro řízení mise a většinu personálu včetně operačního velitele (generálmajor Bruno Marc Neveux) a velitele sil (brigádní generál Jean-Paul Thonier).¹²²

Schéma č. 5: Porovnání velení a řízení EU misí Concordia a Artemis¹²³

Systém velení a řízení EU	
Operace EU	
CONCORDIA	ARTEMIS
kombinovaný	autonomní
schopnosti velení, řízení a plánování poskytnuty	
NATO - SHAPE	EU - členské země
operace pod velením	
DSACEUR – OHQ SHAPE	EU OpCdr – EU OHQ

Ve své podstatě vojenské operační plánování vychází z pokynů NATO pro operační plánování (GOP - NATO Guidance for Operational Planning). Od roku 2002 byl proces vojenského operačního plánování prověřován a zkvalitňován v průběhu série každoročních cvičení zahrnujících účast důstojníků ze všech členských států EU. Jako příklad připravenosti tohoto štábu lze uvést zkušenosti z plánování vojenské mise EUFOR RD

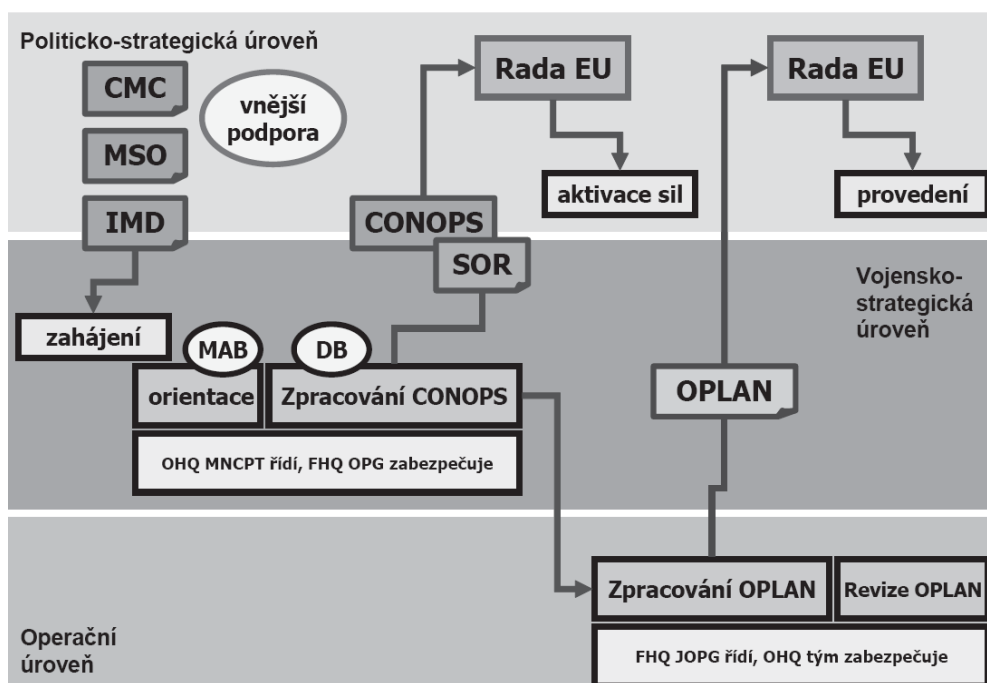
¹²¹ USA a NATO bylo vytiženo přípravou útoku na Irák

¹²² KULÍŠEK, J., *Operace Artemis*, Vojenské rozhledy č. 2, 2007, MO ČR AVIS, s. 99.

¹²³ *EUFOR Artemis – To Intervene in Africa*. Potsdam, 2006 [prezentace – překlad pplk. Ing. Kulíšek účastník konference].

CONGO. Výhodou bylo, že někteří z plánovačů předurčených pro tuto misi měli již praktické zkušenosti z vojenského operačního plánování realizovaného pro operaci Artemis a navíc bylo možno využít jejich znalostí prostředí v RDC. Vzhledem k nedostatku času a stanovenému termínu pro dosažení plných operačních schopností bylo souběžné operační plánování nahrazeno provedením společného operačního plánování.

Schéma č. 6: Proces společného operačního plánování EU¹²⁴

Specifický proces *společného operačního plánování* (viz Schéma č. 6) byl částečně použit při RD Congo, kdy *Návrh možností řešení* zohledňoval úkoly plněné v již probíhajících misích EU v RDC (EUPOL Kinshasa a EUSEC RD Congo).

Hlavní rozdíl mezi oběma procesy plánování spočíval v tom, že v průběhu společného operačního plánování byl zpracován pouze jeden záměr operace (CONOPS) a to na vojensko-strategické úrovni (EU OHQ) a pouze jeden operační plán (OPLAN), který byl zpracován na operační úrovni (FHQ).

¹²⁴ EUFOR Artemis – To Intervene in Africa. Potsdam, 2006 [prezentace – překlad pplk. Ing. Kulíšek účastník konference].

2.5 Vojenská taktická úroveň plánování a velení v misích EU

Evropský sbor (Eurocorps) je nejznámější mnohonárodnostní jednotkou v rámci EU. Eurocorps byl vytvořen na podnět ZEU jako výsledek Elysejské smlouvy ze dne 22. ledna 1963. V této smlouvě se francouzský prezident generál de Gaulle a německý kancléř Konrad Adenauer rozhodli posílit francouzsko-německý vztah obou zemí závazkem vzájemné spolupráce v oblasti obrany. V roce 1987 se prezident Mitterrand a Kancléř Kohl rozhodli dále posílit vojenskou spolupráci mezi Francií a Německem a dohodli se na vytvoření francouzsko-německé brigády. Dne 14. října 1991 představitelé Francie a Německa informovali ve společném dopise předsedu Rady Evropy o záměru posílit vojenskou spolupráci a vytvořit Evropský armádní sbor, na kterém by se ostatní členové ZEU mohli rovněž podílet. Samotný vznik Eurocorps je datován dnem 22. května 1992 jako výsledek La Rochelle summitu. V roce 1993 se Eurocorps stal součástí obranné politiky ZEU. Podepsána byla dohoda s NATO o zapojení této vojenské jednotky do zahraničních misí a strategického plánování pod velením NATO. Prvním velitelem se stal generálporučík Helmut Willmann (Německo), který tomuto sboru velel od 1. října 1993 do 31. října 1996. V současné době od 1. července 2011 je velitelem generálporučík Olivier de Bavinchove (Francie).

Politicko-vojenský úspěch francouzsko-německé iniciativy na budování Evropské obranné a bezpečnostní identity v rámci NATO urychlil zájem ostatních zemí spolupodílet se na tomto projektu. Dne 25. června 1993 přistoupily a dne 1. července 1994 se oficiálně připojily země Belgie a Španělsko. Dne 7. května 1996 je následovalo Lucembursko.¹²⁵ Po tomto úspěchu navrhuje Francie a Německo na francouzsko-německého summitu v Toulouse v roce 1999, aby byl Eurocorps, jako intervenční síla EU, k dispozici v případě krize. Tento návrh byl předložen oficiálně ostatním členským státům na následujícím summitu EU v Kolíně nad Rýnem v červnu 1999 a byl přijat. Rozvíjení myšlenky vytvoření Eurocorpsu jako mnohonárodní jednotky rychlé reakce, která by byla k dispozici EU a NATO pro řešení krizí, pokračovalo na dalším summitu v Helsinkách v prosinci 1999.¹²⁶ Avšak až v červnu

¹²⁵ Jedním z kritérií pro certifikaci velitelství Eurocorps od NATO byla schopnost implementace vojenských zástupců členských států NATO. Španělsko v době svého předsednictví EU (leden – červen 2002) se stalo iniciátorem výzvy pro členské země EU, s důrazem na členské země, které byly současně i členskými zeměmi NATO, aby se zapojily do činnosti Eurocorps nebo vyslali své styčné důstojníky. Na základě této iniciativy Řecko (9. března 2002), Turecko (3. září 2002), Polsko (7. ledna 2003) a dokonce neutrální Rakousko (25. února 2003), vyslalo své vojenské zástupce do integrovaného velitelství Eurocorps. To bylo impulsem pro NATO, aby přehodnotilo svůj postoj k Eurocorps. Mezi ostatní země, která spolupracuje s Eurocorps je Itálie od roku 2009. *Eurocorps* [online]. wikipedia.org 23. únor 2008 [cit. 4. července 2012]. Dostupné na <http://en.wikipedia.org/wiki/Eurocorps>

¹²⁶ *Eurocorps* [online]. Globalsecurity.org, 2003 [cit. 4. července 2012]. Dostupné na <http://www.globalsecurity.org/military/world/europe/eurocorps.htm>.

2001 byla zahájena transformace velitelství Eurocorps za účelem certifikace k nasazení v rámci NATO. Na základě cvičení a nasazení v mírové misi certifikát „síly rychlé reakce“ Eurocorps od NATO získal v roce 2002.

K tomuto hodnocení napomohlo i první vojenské zapojení Eurocorps v Bosně a Hercegovině v roce 1998.¹²⁷ O necelé dva roky později, dne 28. ledna 2000 NATO rozhodlo, že Eurocorps bude tvořit jádro vytvářeného Hlavního velitelství KFOR v Kosovu.¹²⁸ Velitelství Eurocorps se ujalo velení mise ISAF (International Security Assistance Force) v Afghánistánu v období od srpna 2004 do února 2005 na základě rozhodnutí Severoatlantické rady (z počátku roku 2004) a v souladu s rezolucí OSN č. 1386. V tomto období tvořilo přibližně 450 vojáků Eurocorps jádro velitelství ISAF v Kábulu. Úkolem bylo zabezpečení procesu stabilizace země, pomoc dočasné afgánské státní správě a obnova v ostatních oblastech veřejného života v Afghánistánu. Velkým úspěchem byla asistence při organizování prvních národních voleb od pádu Tálíbanu v říjnu 2009. Posledním úspěchem Eurocorpsu bylo jeho zařazení do Sil rychlé reakce NATO (NRF – NATO Response Force),¹²⁹ konkrétně do NRF 7¹³⁰ a NRF 15.¹³¹

Díky úspěchům v mírových misích, velkému úsilí vojenského personálu a jeho kvalitnímu velení se podařilo této mnohonárodnostní vojenské jednotce zařadit mezi hlavní instituce EU. Dne 5. června 2008 Evropský parlament schválil rezoluci (500 hlasů pro, proti 106 a 36 se zdrželo hlasování), zařadit Eurocorps pod stálé vedení Evropská unie, čímž získalo velitelství Eurocorpsu od 26. února 2009 oficiálně právní subjektivitu jako jediná evropská vojenská jednotka.¹³²

¹²⁷ V rámci SFOR se této operace zúčastnilo 470 příslušníků Eurocorps, což činilo 37% veškerých sil.

¹²⁸ Od března do října 2000, přibližně 350 vojáků Eurocorps tvořilo jádro sil KFOR v Prištině v Kosovu.

¹²⁹ NRF je speciální mnohonárodní jednotka, která bude sloužit alianci v případě, když bude nutné okamžitě zasáhnout kdekoli na světě. Jednotky budou připraveny vykonávat různé druhy misí, včetně civilní ochrany, mírových operací nebo použití síly. NRF jsou stalou nejvýznamnější silou NATO pro řešení aktuálních krizových situací. Dokonale vybavené, flexibilní, interoperabilní. Vlastnosti NRF jsou: 1) přizpůsobivé složení jednotek (konkrétní složení a výbava vysílaných sil rychlé reakce bude vždy záviset na podmínkách dané operace; 2) schopnost se rychle dopravit a zasáhnout kdekoli na světě, a to v limitu do pěti až třiceti dní. *The NATO Response Force. At the centre of NATO transformation* [online]. nato.int, 5. března 2012 [cit. 26. června 2012]. Dostupné na http://www.nato.int/cps/en/natolive/topics_49755.htm.

¹³⁰ Kontingent měl sílu 25 000 vojáků. Velení Eurocorpsu velelo pozemním silám. Tento kontingent byl významný v historii NATO tím, že poprvé pod jednotným velením byly všechny tři součásti druhu vojsk, a to pozemní, letecké i námořní síly. Na summitu NATO v Rize dne 29. 11. 2006 generální tajemník Jaap de Hoop Scheffer tento stav ohodnotil slovy: "*Severoatlantická aliance dnes získala bezprecedentní schopnosti.*" *Zásadní průlom: Nové síly NATO jsou připraveny* [online]. natoaktual.cz, 29. listopadu 2006 [cit. 25. května 2012]. Dostupné na http://www.natoaktual.cz/zasadni-prulom-nove-sily-nato-jsou-pripraveny-flc-na_zpravy.aspx?c=A061129_150407_na_zpravy_m02.

¹³¹ Od 31. 7 2011 do 31. 12 2011 kontingent měl celkem pouze 13 000 vojáků. Hlavním úkolem Eurocorpsu bylo vytvoření *Point Effects Centre* (JEC), NRF pozemní velitelské stanoviště (NRF Land Component command post – NRF LCC CP).

¹³² *Oficiální stránky Eurocorps*. Dostupné na <http://www.eurocorps.org/operation.php>.

V současné době se skládá z jednotek několika členských států EU. I když Eurocorps deklaruje, že bude schopen nasadit 60 000 vojáků do misí NATO nebo EU, je na základě usnesení Evropského parlamentu ze dne 19. února 2009,¹³³ (482 hlasů pro, proti 111 a 55 se zdrželo hlasování) realita docela jiná. Eurocorps stejně jako ostatní později vytvořené mnohonárodní jednotky, např. Euromarfor,¹³⁴ Síly rychlé reakce EU, ale také NRF, jsou z vojenského hlediska pouhým politickým gestem EU, či spíše její jednotlivých členských zemí, než životaschopným a nasaditelným vojenským ozbrojeným sborem. Ve skutečnosti je v něm nasazeno pouze několik desítek vojáků ze štábu Eurocorps, ke skutečnému nasazení nikdy nedošlo a za současné ekonomické a finanční krize EU s největší pravděpodobností již ani nedojde.

Je nutné uvést, že symbolicky do rámce vytváření mnohonárodnostních sil v Evropě přispěly i některé státy Visegrádské čtyřky vytvořením *Česko – Polsko – Slovenské brigády* (Mnohonárodní brigáda) Velitelství brigády bylo dislokováno v Topoľčanoch (Slovenská republika). Iniciování vzniku mnohonárodní jednotky pro mírové operace se uskutečnilo dne 22. března 2001, kdy se uskutečnila oficiální návštěva ministra obrany Slovenské republiky v Polsku. Dne 30. května 2001 došlo v Bratislavě k podepsání Společného prohlášení ze zasedání ministrů obrany České republiky, Polské republiky a Slovenské republiky o vytvoření společné česko-polsko-slovenské jednotky, která měla být kompatibilní se standardy NATO. Posláním této mnohonárodní brigády měla být účast na mírových operacích pod vedením NATO nebo EU v souladu s Chartou OSN a ve shodě s vnitrostátními právními předpisy smluvních stran. Brigáda byla připravována k plnění úkolů v mírových operacích jako celek, anebo prostřednictvím některých z předurčených národních praporů. Národní složky brigády byly k dispozici i pro vlastní státy smluvních stran a měly se vysílat k plnění úkolů v mírových operacích na základě dobrovolnosti. Dne 21. března 2002 došlo již k podepsání „Technické dohody mezi ministerstvy obrany České republiky, Polska a Slovenska, náčelníky generálních štábů zúčastněných stran“ v Topoľčiankách (Slovenska republika). Brigádu tvořilo velitelství brigády,¹³⁵ 46.

¹³³ V tento den na tomto plenárním zasedání EP vystoupil v 11:00 hod český prezident V. Klaus, který ve svém vystoupení zpochybnil další prohlubování evropské integrace „*Považovat status quo, v dnešní době existující institucionální uspořádání EU, za navždy nekritizovatelné dogma, je omyl, který se bohužel stále více šíří, ač je v naprostém rozporu jak s racionálním uvažováním, tak s celou historií vývoje evropské civilizace*“. Český prezident Václav Klaus zpochybnil další prohlubování evropské integrace [online]. europarl.europa.eu 19. února 2009 [cit. 25. května 2012]. Dostupné na <http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do>.

¹³⁴ Oficiální stránky nejsou v současnosti dostupné [cit. 7. července 2012]. Byly dostupné na <http://www.euromarfor.org/>. Rámcové informace European Maritime Force [online]. wikipedia.org, 4. července 2012 [cit. 20. dubna 2012]. Dostupné na http://en.wikipedia.org/wiki/European_Maritime_Force.

¹³⁵ Početně mělo velení brigády jen symbolický charakter – šest důstojníků Polské armády, šest důstojníků

dělostřelecký oddíl (Česká republika), 131. smíšený dělostřelecký oddíl (Česká republika), 6. Výsadkovo-úderný prapor (Polská republika) a Prápor okamžitej reakcie (Slovenská republika). Tato brigáda paradoxně zanikla 23. července 2005 po svém vyhlášení k bojové připravenosti. Důvodem byl vstup všech tří zainteresovaných zemí do EU v roce 2004.

EU Battle Groups jsou bojové síly rychlé reakce, které jsou vedle Eurocorps zárodkem společných ozbrojených sil Evropské unie, ovšem v jiné podobě, než v podobě spolenectví v rámci EDC, jak si to představoval René Pleven v roce 1950. Battle Groups se má podílet nejenom na plnění úkolů k udržení míru, ale také na provádění útočných operací zaměřených ke stabilizaci mezinárodních krizí a to dříve, než tyto přerostou do válečných konfliktů. EU v červnu 2003 zahájila první samostatnou vojenskou operaci krizového řízení, a to operaci ARTEMIS. Tato úspěšně demonstrovala schopnost EU operovat s poměrně malými silami v oblasti vzdálené přes 6500 km od Bruselu. Navíc se operace ARTEMIS stala vzorem pro vytváření schopností rychlé reakce reprezentované Battle Groups.

Prioritním prvkem v místě možného nasazení „evropské armády“ je *Velitelství Battle Group EU* (EU BGHQ – EU Battle Group Headquarters). Jedná se o místo velení praporečnického typu. BGHQ zabezpečuje činnost informačního systému, podmínky pro práci velitele Battle Group a štábu při plánování, řízení a provádění operačních zásahů, taktické vzdušné přepravy a logistického zabezpečení operačně manévrujících prvků. Pro řízení operační činnosti operačně manévrujících prvků se u BGHQ vytváří hlavní místo velení Battle Group EU a několik mobilních taktických míst velení.¹³⁶

Hlavní místo velení (HMV) BGHQ může být podle situace mobilní nebo stacionární (v závislosti na počtu rot 3 – 5), v operační sestavě, kterou budou vytvářet jádra operačně manévrujících prvků. HMV musí vytvářet odpovídající počet taktických míst velení (TMV) – praporečnického typu. TMV jsou vyčleněna, připravována a aktivována pro zabezpečení velení operačně manévrujícím prvkům nasazovaným do prostoru operačních zásahů. Pro organizaci velení a stanovení počtu míst velení je rozhodující skutečnost, zdali bude Battle Group EU nasazena centralizovaně jako kompaktní vojenská formace (prostor nasazení cca 10 000 km²) nebo decentralizovaně, formou operačně manévrujících prvků (prostor operace až milion km²).

V operaci Battle Group EU se TMV praporu svým charakterem, místem a úlohou v operační sestavě stává stálým místem velení roty. Je velitelským stanovištěm, ze kterého velitel roty operačně manévrujícího prvku řídí probíhající operační činnost, čerpá potřebné

Armády České republiky a deset důstojníků a praporečnicků Ozbrojených sil Slovenské republiky.
¹³⁶ KULÍŠEK, J., *BATTLE GROUP*, Vojenské rozhledy č. 3, 2007, MO ČR AVIS, s. 55.

informace o situaci v prostoru operačního zásahu a realizuje svá rozhodnutí k řešení krizové situace.

Pojem Battle Groups (BG) vstoupil do širší politicko-vojenské terminologie v roce 2003. Brzy stal zaklínadlem ve všech generálních štábech členských zemí EU a stal se předmětem diskuzí a aktivit souvisejících s ESDP. Projekt EU BG nemá vliv pouze na dosahování vojenských schopností a růst integrace obranné spolupráce EU, ale také na spolupráci s ostatními mezinárodními organizacemi (OSN, NATO, Africká unie). EU BG dosáhly plných operačních schopností dnem 1. ledna 2007.

Zárodek koncepce EU BG vychází ze závěrů helsinského summitu nazvaného *Hlavní cíle budování sil EU* vyhlášeného 11. prosince 1999.¹³⁷ Tyto cíle byly specifikovány a rozvíjeny na britsko-francouzském summitu konaném v letovisku Le Touquet dne 4. února 2003. Hlavní myšlenkou bylo vytvoření malé, pozemní, vysoce mobilní bojové jednotky se schopností řešit krizové situace pod názvem Taktické skupiny (Tactical Groups). Ve světle rostoucích problémů v hroutících se krizových státech v Africe se oběma zemím jevilo jako potřebné mít k dispozici síly rychlého nasazení pro vedení operací pod mandátem OSN.

O devět měsíců později, na dalším britsko-francouzském summitu konaném dne 24. listopadu 2003 v Londýně, byl záměr vytvořit útvary rychlého nasazení dotažen do mnohem přesnější podoby. S konečnou platností bylo ujednáno používat pojmenování „Battle Groups“ (používané do té doby převážně ve válečném námořnictvu). Do úvahy byly vzaty zkušenosti získané z operace EU ARTEMIS, vedené v průběhu letních měsíců roku 2003 ve východní oblasti Demokratické republiky Kongo.¹³⁸ Tyto zkušenosti vedly k

¹³⁷ *Presidency Conclusions, Helsinki European Council, 10 and 11 December 1999, Annex IV* [online]. consilium.europa.eu, [cit. 10. února 2012]. Dostupné na http://www.europarl.europa.eu/summits/hel1_en.htm.

¹³⁸ Britský premiér Tony Blair na tomto summitu se vyjádřil ve smyslu, že Británie nemusela volit mezi Evropou a Amerikou, a trval na tom, že evropská obranná spolupráce nebyla kompatibilní s NATO: „*The prime minister said Britain did not have to choose between Europe and America and insisted European defence cooperation was not incompatible with Nato*“. ... „*Dává mi to smysl v situaci, kdy se NATO nepodílí na tom, aby Evropa mohla mít schopnosti a sílu jednat v zájmu Evropy i ve světě*“: „*It makes to me complete sense in circumstances where Nato is not engaged, for Europe to have the capability and the power to act in the interests of Europe and the wider world*“. *Blair and Chiran defend EU force* [online]. bbc.co.uk 24. listopadu 2003 [cit. 15. května 2012]. Dostupné na http://news.bbc.co.uk/2/hi/uk_news/politics/3231820.stm. „*Pro nás, NATO je naprosto zásadní. Je to základem naší obrany, ale může nastat situace, kdy NATO se nechce zapojit a v těchto případech je důležité, aby Evropa byla schopna, provádět operace. Nevidím to jako volbu mezi NATO a Evropskou obranou.*“ překlad „*For us, NATO is absolutely fundamental,*“ Blair told France-2 television in French. „*It's the foundation of our defence, but again there will be situations where NATO does not want to be involved and in those cases it is important for Europe to have the capability, the power, to conduct operations ... I don't see it as a choice between NATO and European defense.*“ *Blair, Chiran agree on European force* [online]. chinadaily.com, 23. listopadu 2003 [cit. 15. května 2012]. Dostupné na http://www.chinadaily.com.cn/en/doc/2003-11/25/content_284452.htm.

záměru vybudovat pozemní jednotky rychlého nasazení o síle přibližně 1500 osob s počátečním nasazením do 5 – 10 dní.¹³⁹

S přijetím ESS v prosinci 2003 členské státy EU stanovily nový hlavní cíl, odrážející vývoj v oblasti strategického prostředí a technologií. Počátkem února 2004, během neformálních rozhovorů vedených v rámci 40. konference o bezpečnostní politice pořádané v Mnichově, vyjádřil ministr obrany Německa Peter Struck zájem zúčastnit se na projektu EU Battle Group. Vstupem Německa do tohoto projektu Battle Group nabyl formy třístranné iniciativy. Politickému a bezpečnostnímu výboru EU byl předložen návrh na vytvoření Battle Group. Přestože původně byly Battle Groups chápány jako jednotky postavené čistě na národním základě, iniciační dokument už zdůrazňoval jejich mnohonárodní charakter. Podle tohoto návrhu mohly být Battle Groups formovány jako národní, nebo také jako mnohonárodní vojenské útvary. Předpokládalo se, že jeden členský stát EU bude vystupovat v roli tzv. *nosného státu*, tj. hlavního budovatele Battle Group, zatímco menší členské země mohou doplnit jeho další požadované schopnosti. Hlavním kritériem pro zařazení do tohoto zvláštního operačně-taktického uskupení byla stanovena vojensko-odborná připravenost bojových jednotek. Na neformálním setkání ministrů obrany členských států EU v dubnu 2004 se projektu BG dostalo široké podpory. Na základě doporučení EUMS bylo rozhodnuto, že Operace Artemis bude sloužit jako referenční model pro budování a vytváření všech budoucích EU BG. V květnu 2004 ministři obrany členských států EU přijali hlavní cíl *Výstavby sil EU 2010*. Ten se stal výzvou členským státům EU, aby byly schopny s uplatněním naprosto jednotného přístupu rokem 2010 provést rychlou a rozhodnou akci v celém spektru krizových operací uvedených ve Smlouvě o Evropské unii. Cílem bylo usnadnit specifikaci vojenských schopností podstatných pro naplnění hlavního cíle výstavby sil EU do roku 2010.

Dne 16. června 2004 byl projekt EU BG schválen Radou EU na jednání v Bruselu. Dne 24. listopadu 2004 v Bruselu rozhodli ministři obrany Evropské unie o vytvoření vojenských formací BG. Tyto vysoce mobilní bojové jednotky měly být připraveny k nasazení do krizových operací v rámci několika dnů. Měly poskytnout EU vojenskou kapacitu k vedení bojových operací v regionech vzdálených od hlavního města Evropské unie Bruselu od 6500 do 8500 km a vojensky prosazovat zájmy evropské bezpečnostní a obranné politiky. Byl formulován i cíl použití BG pro vojenskou intervenci a nasazení do konfliktů mimo evropský kontinent, především v Africe (ale podle potřeby i v jiných

¹³⁹ KULÍŠEK, J., *BATTLE GROUP*, Vojenské rozhledy č. 3, 2007, MO ČR AVIS, s.53 -57.

oblastech světa), stabilizovat situaci do doby příchodu dostatečných operačních sil (mírových sil OSN nebo mírových sil jiných mezinárodních organizací jako např. NRF) schopných tyto konflikty vyřešit.¹⁴⁰

Od 1. ledna 2005 BG EU dosáhla počátečních operačních schopností, což znamenalo udržet jeden prapor v pohotovostním režimu po dobu 6 měsíců. V první polovině roku 2005 držela pohotovost vyčleněných společných jednotek BG Velká Británie a Francie. Ve druhém pololetí roku 2005 zabezpečila pohotovost operační bojového uskupení BG Itálie. V první polovině roku 2006 držela pohotovost společná jednotka Battle Group francouzské, německé, italské a španělské armády. V druhé polovině tohoto roku bylo v pohotovosti pouze jedno bojové uskupení BG složené z jednotek Francie, Německa a Belgie.¹⁴¹

Jedním z hlavních milníků k dosažení *Výstavby sil EU 2010* bylo datum 1. leden 2007. K tomuto datu bylo dosaženo *plných operačních schopností EU BG s možností rychlého nasazení* v daném regionu. To znamenalo, že EU je schopná vést dvě velké operace BG EU současně, nebo nasadit současně do stejné oblasti dvě vojenská bojová uskupení (viz Příloha). V současnosti má EU k dispozici 18 vojenských bojových uskupení, na nichž se dohromady podílí 26 zemí,¹⁴² které pravidelně rotují v půlročních intervalech.

Závěrem lze konstatovat, že tyto předurčené jednotky mají znaky pouhého soustředění národních jednotek, které nikdy nedosáhlo stavu ani kvality skutečně integrované, mnohonárodní vojenské síly. I když útvary jako francouzsko – německá brigáda jsou z politického hlediska historické, praktický dopad jejich činnosti je docela jiný, než by kdokoliv očekával. Eurocorps byl s úspěchem nasazen v Kosovu, Bosně a Hercegovině a Afghánistánu a čelí všem obtížím, které doprovázejí nasazení národních vojenských sil. Rezoluce EP požaduje, aby se Eurocorps stal jádrem budoucí Evropské armády. Je to však pouze přání, které nelze za současných podmínek realizovat. Za současného stavu hospodářství EU, absence zodpovědné fiskální politiky jednotlivých zemí EU a nejednotnosti rozpočtové politiky na úseku společné obrany EU jako celku, nelze hovořit ani o postupných a systémových krocích směřujících k vytvoření skutečně akceschopného zárodku tzv. *expediční evropské armády*. Proto současné předurčené jednotky pro tato vojenská bojová uskupení existují pouze „na papíře“ a plní každodenní úkoly v mírových posádkách. Jenom pouhá představa byt' třeba jen částečného nasazení

¹⁴⁰ PAVEL, P. *Evropská bezpečnostní a obranná politika*. Přednáška pro Institut státní správy, 28. května 2008

¹⁴¹ *EU BattleGroup* [online]. wikipedia.org, 28. března 2012 [cit. 22. dubna 2012]. Dostupné na http://en.wikipedia.org/wiki/EU_BattleGroup.

¹⁴² LINDSRTOM, Gustav, *Enter the EU Battlegroups*, Paris: European Union Institute for Security Studies, č.97, únor 2007, s. 88.

jednotek BG je noční můrou každého rezortu obrany zainteresovaného státu v daném období, kdy drží pohotovost v rámci EU BG. Tato situace se týká i ostatních zemí, které vyčleňují své ozbrojené síly do NRF, Eurocorps a ostatních mnohonárodnostních jednotek. V současnosti členské země spíše inklinují k transformaci národních armád na minimální počty, ke snižování ambicí vlastního podílu na společnou obranu v rámci evropské bezpečnosti, nebo v rámci NATO. Ztotožňují se s názorem Jana Závěšínckého, že by měli „všichni evropští vrcholní činitelé ... a ti, kteří bezpečnostní problematiku chápou jen jako jednu z mnoha politik a něco vzdáleného, znát“¹⁴³ dokument, který EDA vydala 3. října 2006 pod titulem *Výchozí dlouhodobá vize k dosažení potřebných evropských obranných schopností a kapacit*¹⁴⁴. Obsahuje klíčové aspekty budoucího vojenského prostředí s dalekosáhlými dopady pro vedení vojenských operací ESDP zhruba do roku 2025. Materiál je kompilátem pěti rozdílných částí, které obsahují prognostické výstupy z Institutu pro bezpečnostní studia EU (1 kapitola – *Globální kontext*, jenž byl souhrn a analýza veškeré, tehdy dostupné literatury k této problematice), Vojenského výboru a Vojenského štábu EU (2 až 4 kapitola s názvy *Výzvy pro obranu*, *Dopady na vojenské operace v rámci EBOP* a *Důsledky pro rozvoj schopností*) a Evropské obranné agentury (5 kapitola *Klíčové otázky pro plánování obrany*).

Možnou cestu vývoje naznačují závěry společného jednání ministrů obrany Visegrádské skupiny (V4) České republiky, Maďarska, Polska a Slovenska v Litoměřicích dne 4. května 2012. Je jím vytvoření společné bojové jednotky o síle 2800 vojáků, která by byla schopna zasahovat v rámci vojenských misí Evropské unie (renesance Mnohonárodnostní brigády). Ministři se dohodli, že po skončení mise NATO v Afghánistánu, kde Česko, Polsko, Slovensko a Maďarsko nasadily dohromady na 3 600 vojáků, budou společně pokračovat ve vojenských cvičeních. První společné cvičení země chystají už na rok 2013. Vojenské cvičení *Steadfast jazz 2013* se má podle Vondry zaměřit na společnou obranu zúčastněných zemí. Zatím spíše politická spolupráce zemí V4 dostane v budoucích letech konkrétnější ráz. *"Do první poloviny roku 2016 chceme postavit bojové uskupení pro síly Evropské unie. Bude to de facto společná jednotka, která bude mít sílu více než 3000 vojáků,"* řekl novinářům český ministr obrany Alexandr Vondra. *„Jednotka*

¹⁴³ *EU a její bezpečnost*, Vybrané problémy evropské bezpečnosti, Ediční řada č. 31, Brno: Masarykova univerzita, 2006, s. 6 a 7.

¹⁴⁴ *An Initial Long-Term Vision for European Defence Capability and Capacity Needs*, (Table of contents – I. The Global Kontext s. 6, II. Challenges for Defence s. 9, III. Implications for the Military Contribution to ESDP Operations s. 13, IV. Implications for Capability Development s. 16, V. Key Issues for the Defence Planner s. 20). Dostupné na http://www.eda.europa.eu/libraries/documents/long-term_vision_report.sflb.ashx.

*pod velením Polska by měla již v druhé polovině 2015 mít společné vojenské cvičení.*¹⁴⁵

V posledních letech se totiž většina cvičení plánovala a odehrávala v souvislosti s nasazením v Afghánistánu. Další spolupráce V4 se má rozvíjet v oblasti obranného plánování a společného nákupu vojenské techniky, čímž by mohlo být dosaženo snížení ekonomické náročnosti pořízení těchto komodit.

2.6 Bezpečnostní ambice versus přetrvávající nedostatky v řízení a velení

Přes veškerou snahu výše uvedených institucí EU a navzdory vysokým bezpečnostním ambicím stále přetrvávají nedostatky v systému decentralizované mezistátní spolupráce v rámci ESDP. Tato situace determinuje různé, seriózní a důvěryhodné rozhodování jednotlivých orgánů EU. Jaké jsou nedostatky brzdící efektivitu realizace ESDP a dosažení strategických cílů?¹⁴⁶ Jednotlivé členské země se nedostatečně, neproporcionálně a hlavně neadekvátně podílí svými finančními, materiálními i lidskými prostředky (nasaditelné, interoperativní a udržitelné síly) a nesplňují požadavky NATO a EU pro působení v zahraničních operacích. Částečně jsem na tuto otázku odpověděl v první kapitole. Neustálé snižování finančních prostředků na obranu ve všech zemích EU kromě Británie a Řecka (vydávají víc než dvě procenta HDP) vede k oprávněné kritice evropských zemí ze strany USA, které už nezvládá roli „celosvětového policajta“. Krátkozraká je politika EU, která se v rámci zahraničních misí zaměřuje spíše na nevojenské operace, na nichž se podílí pouze civilní krizový management. V tomto ohledu je EU nejdále ze všech aktérů dnešního světa a je vlastně jejich průkopníkem. EU se v těchto operacích vyprofilovala do celosvětově významného aktéra na poli zvládání krizí, který klade důraz především na budování policejních sil, právního státu, veřejné správy a ochrany civilního obyvatelstva, než aby účinně vojensky zasahovala. To má za následek snižování akceschopnosti ozbrojených sil a morální zestárnutí vojensko technického potenciálu jednotlivých evropských armád.

¹⁴⁵ „*Malému visegrádkému vojsku*“ bude velet Polsko [online]. Lidovky.cz, 4. května 2012 [cit. 30. května 2012]. Dostupné na http://www.lidovky.cz/zastupci-zemi-visegradske-ctyrky-podepsali-dohodu-o-spolecne-armadni-jednotce-19x-/ln_domov.asp?c=A120504_160555_ln_domov_jkz.

¹⁴⁶ WITNEY, N. *Re-energising Europe's Security and Defense Policy* [online]. European Council of Foreign Relations, 6. červenec 2008 [cit. 4. března 2012]. Dostupné na http://ecfr.3cdn.net/c66a5b8b70f2e804a0_6xm6iywb0.pdf, s. 41.

Při hodnocení výzkumné otázky, zda jsou vojenské jednotky členských států EU schopné realizovat samostatnou činnost ve vojenských misích pro bezpečnost EU, musím konstatovat v obecné rovině, že ANO, ale s dílčími omezeními. U výše popisovaných vojenských misí, které byly úspěšné, přetrvávají nedostatky, které jsou typické pro vojenské mise EU v současné době. Níže uvádím několik příkladů. Vzhledem k omezeným možnostem aktivního nasazení působily mise v daném místě pouze odstrašujícím způsobem, ne však jako aktivní vojenská síla. Mise působily v místě nasazení relativně krátkou dobu, takže přispěly jen k částečné stabilizaci situace. Na příkladu EUFOR lze demonstrovat, že přes fyzickou přítomnost EUFOR nezabránilo třem násilným incidentům. Lze ale pozitivně hodnotit, že se aktivně zapojily do eliminace dalšího násilí.

Obdobně jako pouhá demonstrace síly působily vojenské jednotky v rámci první námořní mise EU pod názvem EUNAVFOR Somalia – ATLANTA. Pouze při přímém setkání se somálskými piráty dokázaly jednotky EU účinně zasáhnout. Nelze konstatovat, že má tato mise pod kontrolou celou oblast pobřeží Somálska a že by účinně zasahovala proti pirátství v dané oblasti.

Hlavní směry nedostatků v oblasti obranyschopnosti, velení a řízení ozbrojených sil dostatečně shrnul a analyzoval Nick Witney v roce 2008, tedy již v době, kdy začínala prvotní stagnace EBOP a ekonomická krize. V první řadě se jedná o tzv. *ochranářský přístup*,¹⁴⁷ který je ztělesněn pravidlem absolutní jednoty – jednomyslného vyjádření souhlasu. Tento přístup se jeví jako problém. A bude se dále stupňovat, čemuž nasvědčují vývojové tendence v postojích některých členských států EU (blokovat nebo vyhrožovat zablokováním dosažení pokroku v jednáních na všech úrovních EU), a to dokonce i v případech, kdy je naprostá většina členských států EU nakloněna provedení příslušné akce.

Systém plánování a řízení misí EU je *nespojité, nestabilní a zcela přechodný*¹⁴⁸, což se plně odráží v nedostacích systému velení a řízení EU a v rozdílech mezi civilním a vojenským plánováním (opět v naprostém rozporu s velmi komplexním civilně-vojenským přístupem, který EU obhájí a prosazuje). Úzce související s plánováním a řízením operací EU je *nedostatek finančních fondů pro vedení operací ESDP* – základním předpokladem je, že ESDP má být součástí CFSP, přesto ESDP při své realizaci zůstává vyloučena ze systému společného financování, a to dokonce i když počet misí EU podstatně vzrostl. ESDP jako politika nemůže smysluplně fungovat bez vlastního finančního rozpočtu. Princip, podle

¹⁴⁷ Tamtéž, str. 50

¹⁴⁸ Tamtéž, s. 45

kterého „každý hradí své vlastní náklady“, jak zjišťuje i NATO, je nemotivující a odrazuje členské státy EU od účasti na realizaci ESDP a navíc za současné celosvětové finanční krize je sotva účinným. Poskytovatelé vojenských sil a služeb nesou břemeno jak nákladů, tak i rizika. Finanční mechanismus Athény¹⁴⁹, tak jak je nastaven v současné době, je neúčinný. Tento mechanismus finančně pokrývá vynaložené náklady jen ve velmi omezené míře, a to na základě usnesení, jež stanoví, co přesně obnášejí „společné náklady“, které byly ad hoc a jednomyslně schváleny.

Samostatnou skupinou nedostatků v řízení a velení misí EU je *nízká pravomoc jednotlivých orgánů EU* v oblastech, jakými jsou provádění kontrolního dohledu a kontroly splnění stanovených cílů. K dispozici jsou nové katalogy, jako je *Katalog hlavního cíle výstavby sil EU 2010* a nezávislé kontrolní programy, ale bez možnosti kontroly kompletního splnění stanovených a schválených cílů. Ačkoliv Evropská obranná agentura chápe správně svoji roli, která byla rozšířena Lisabonskou smlouvou, současný systém (počínaje samotným uspořádáním a strukturou EDA) neposkytuje podněty pro členské státy EU k tomu, aby plnily přijaté závazky.¹⁵⁰ Tato skutečnost jen odráží úroveň neschopnosti usnášení se Rady ministrů obrany, čímž se oslabuje ESDP.¹⁵¹ Ministři obrany členských států EU se scházejí pouze dvakrát do roka – jednou na neformálním základě a podruhé na pozadí jednání Rady ministrů zahraničních věcí EU, a to i přesto, že jsou plně odpovědní za realizaci rozhodnutí přijatých Radou ministrů zahraničních věcí EU ve svých rezortech.

¹⁴⁹ Tamtéž, s. 46

¹⁵⁰ Tamtéž, s. 30

¹⁵¹ Tamtéž, s. 32

Závěr

Vznik bezpečnostní a obranné politiky Evropské unie byl zákonitým vyvrcholením snah některých zemí o posílení obranné integrity Evropy po II. světové válce. Vedlo k ní podepsání Dunkerqueské smlouvy, Bruselský pakt, vytvoření Západoevropské unie nebo nepřijetí nadčasového a prozíravého Plevelova plánu. Další integrační kroky v oblasti bezpečnostní a obranné politiky, např. založení Evropské politické spolupráce a přijetí Jednotného evropského aktu, zůstaly jen teoretickými tezami a nebyly dále rozpracovány. Bohužel až událostmi na Balkáně, válečným konfliktem v těsné blízkosti hranic tehdejší EU a totálním selháním jednotného postupu při řešení Kosovské krize si evropští politici uvědomili nutnost rychlé implementace čl. 17, odst. 4 Amsterdamské smlouvy do společné zahraniční a bezpečnostní politiky. Cílem bylo ustanovit společnou bezpečnostní a obrannou politiku se začleněním tzv. Petersberských úkolů. Tato byla následně rozšířena Lisabonskou smlouvou (čl. 43 Smlouvy o EU) a dalšími dokumenty, které definují ambice EU v oblasti misí vedených mimo teritorium EU.

Francouzsko-britským summitem v St. Malo a zasedáním Rady EU v Kolíně (1998 - 1999) byla zahájena bezpečnostní a obranná politika EU. V následujících letech vlády členských států EU vytyčily potřebné kroky směřující k tomu, aby se bezpečnostní politika stala reálně dosažitelnou, jako příklad lze uvést Helsinský hlavní cíl výstavby sil EU, a to jak pro oblast civilních, tak vojenských schopností. Pro členské státy EU představuje hlavní cíl výstavby sil EU určitý „kalendářní plán“ pro dosažení schopností ESDP, jenž, pokud bude plně realizován, povede k podstatnému zvýšení hodnověrnosti EU. Dvacet sedm členských států EU uplatňuje ve stále větší míře v oblasti plánování kritéria, která stanovila Evropská obranná agentura. Vskutku existuje lepší spolupráce a jisté vzájemné propojení obranných systémů v rámci Evropy, což je významným úspěchem s přihlédnutím k citlivosti otázek, které se týkají státní suverenity jednotlivých zemí. Současně se EU musela vypořádat se závazky členských zemí NATO a optimalizovat součinnost na úrovni EU a NATO. Výsledkem je eliminace duplicity činností při velení, řízení a plánování činnosti v krizových situacích. Společný postup EU a NATO byl schválen dvěma zásadními dokumenty a to deklarácí o Evropské bezpečnostní obranné politice a schválením dokumentů tzv. Berlin Plus, které umožňují využít prostředky NATO (jako např. plánovací schopnosti, spojovací jednotky a velitelství) pro vedení krizových operací EU. Existuje ovšem podmínka, že s využitím těchto prostředků musí jednohlasně souhlasit všechny členské země NATO, což činí operační spolupráci velmi snadno ovlivnitelnou a nejistou v

důsledku jednostranného zaměření jednotlivých členských států. Aby byl uveden alespoň jeden názorný příklad, uvádím situaci, kdy podmínka jednohlasnosti umožňovala Turecku celé měsíce zdržovat zahájení mise CONCORDIA, protože Turecko mělo výhrady vůči cílům této operace.

Na rozdíl od mise CONCORDIA lze misi EUFOR ALTHEA v Bosně a Hercegovině hodnotit jako nejlepší příklad toho, jak vojenská moc NATO a politický a ekonomický vliv EU mohou společně ovlivňovat vývoj situace v regionu zasaženém krizí. Úspěch společné mise byl dosažen v důsledku specifického situačního aspektu. To samé platí i pro misi v Kosovu, kde EU a NATO úspěšně spolupracují. Personál v prostoru operace a vojenský štáb v Bruselu umožňují neformální a přímou výměnu informací, a tím vlastně i rychlé a pohotové rozhodování, což by bylo na oficiální politické úrovni nemyslitelné. Ta samá situace se vztahuje i na misi EUPOL v Afghánistánu, kde je nemožné dosáhnout oficiálního komplexního partnerství, ale díky osobním vztahům při plnění pracovních úkolů se daří tyto úkoly plnit. V současnosti je mnoho příslušníků mise EUPOL progresivně nasazeno spolu s Provinčními rekonstrukčními teamy NATO také v Kandaháru.

Pro zabezpečení Evropské bezpečnostní a obrané politiky byly v rámci krizového managementu vytvořeny institucionální nástroje pro vyhodnocování bezpečnostních a krizových rizik pro EU. Mezi největší rizika ohrožující EU patří šíření zbraní hromadného ničení, mezinárodní i domácí terorismus, organizovaná kriminalita regionálního charakteru, regionální ozbrojené konflikty (jak ve vzdálených oblastech, tak v blízkosti teritoria EU) a vnitřně zhroucené státy, nebo námořní pirátství. Mezi další hrozby se řadí kybernetická bezpečnost, energetická bezpečnost, klimatické změny, chudoba a pandemie.

K řešení krizových situací slouží všechny typy misí pod záštitou EU.¹⁵² Mise jsou vysílány do krizových oblastí, zajišťují v postkonfliktní situaci země bezpečnost a řád, zabezpečují výcvik a reformu zdejší policie a justice, zajišťují budování celních kapacit, zabezpečení ostrahy hranic apod.

Další aspekt pro zajištění přímé bezpečnosti obyvatel EU je zahrnut v článku 42, odst. 7 Lisabonské smlouvy.¹⁵³ Poprvé v evropském integračním procesu se objevuje ustanovení o potenciální politicko-vojenské solidaritě, neboli doložce o vzájemné obraně mezi členskými státy EU s tím, že stanoví povinnost členským státům EU pomoci „všemi prostředky, které mají k dispozici, kterémukoliv členu EU, který utrpěl újmu v důsledku

¹⁵² Lisabonská smlouva pozměňující Smlouvu o Evropské unii a Smlouvu o založení Evropského společenství ze dne 17. 12. 2007, čl. 42, odst. 5. Lisabon 13. prosince 2007. Úř. věst. C 306.

¹⁵³ Tamtéž, čl. 42, odst. 7.

ozbrojené agrese“. Přesto je její uplatnění spojeno s ustanovením, které potvrzuje, že NATO zůstává základem kolektivní obrany států EU. Na základě uvedené klauzule je pokryto i zajištění bezpečnosti těch členských států EU, které nejsou členy Severoatlantické aliance.

Doložka o vzájemné solidaritě, která je zahrnuta v čl. 222 Smlouvy o fungování EU, nespadá do SBOP a svým charakterem je zaměřena na oblast vnitřní bezpečnosti. Jedná se např. o teroristické útoky a živelné nebo průmyslové pohromy, klimatické změny nebo pandemie. Pro EU je velmi významná, protože tento druh hrozeb je mnohem reálnější, než hrozba vojenské invaze do některé z evropských zemí. Navíc toto ustanovení umožňuje použití civilních a vojenských prostředků při řešení krizových situací způsobených pohromou a současně sladění činnosti příslušných institucí EU počínaje Vysokým komisařem EU přes Komisi EU až po Radu EU a Politický a bezpečnostní výbor.

Jak jsem uvedl v úvodu druhé kapitoly, hlavními strategickými institucemi EU v oblasti řízení a plánování krizových situací jsou v civilním sektoru Rada Evropské unie, Výbor stálých zástupců, Rada pro zahraniční věci, Politický a bezpečnostní výbor EU, Výbor pro civilní aspekty řešení krizí, Vojenský výbor EU a Vojenský štáb EU. V oblasti řízení a plánování krizových situací jsou z vojenských institucí nejvýznamnější Operační skupina EU, Operační velitelství EU a Operační středisko EU. Podpůrnými prvky strategického velení a řízení jsou Zásobovací agentury Euratomu, Ústav Evropské unie pro studium bezpečnosti, Satelitní středisko Evropské unie, Evropská obranná agentura. Operační velitelství EU zastupuje operační stupeň velení a taktický prvek velení a jsou součástí Eurocorps, EU Battle Group.

Přestože od vzniku civilních a vojenských orgánů pod institucemi EU je daná hierarchie a subordinačního uspořádání, v rámci vzájemné spolupráce jednotlivých členských států EU se neustále projevují základní nedostatky, které jsou podrobně popsány v kapitole 2.6. Jako hlavní nedostatky vnímám neproporční a ekonomicky nepostačující zapojení jednotlivých zemí EU do nákladů vyčleňovaných na společnou obrannou politiku. Dalším nedostatkem je ochránářský přístup zemí EU při zaštiťování absolutní jednoty při prosazování akcí (rozuměj včetně misí) EU. Nejednotné plánování civilní a vojenské sekce při eliminování bezpečnostního rizika mimo teritorium EU je dalším negativním jevem. A nakonec je to i nízká úroveň pravomocí institucí EU z hlediska kontroly zemí, které se podílejí na misích EU, ať už materiálně, finančně nebo personálně.

Na základě výše uvedeného závěru diplomové práce a hodnocení výzkumných otázek, na které jsem odpověděl na konci jednotlivých kapitol, vyhodnocuji základní

hypotézu mé práce následovně:

Politické a vojenské orgány při institucích EU jsou schopny zabezpečit a řídit nasazení evropských ozbrojených sil při řešení krizových situací v Evropě, případně ve světě.

V zadání své práce jsem stanovil obecné pravidlo, že hlavní hypotéza nebude absolutně platná, pokud nebudou současně platit všechny subhypotézy vyplývající z této práce. Subhypotézy víceméně korigovaly s výzkumnými otázkami o působení vojenských orgánů a vojenských uskupení složených z příslušníků armád členských států EU v zahraničních misích a o jejich napomáhání mezinárodnímu úsilí k obnovení míru a bezpečnosti ve světě. Rovněž tak, že EU se snaží efektivně vytvářet evropské ozbrojené síly včetně jednotného velení a řízení v rámci EU.

Obecně mohu konstatovat, že základní hypotéza mé práce je platná, i když její absolutní platnost oslabují nedostatky v realizaci řešení krizových situací a řízení jednotlivých misí a nedostatky v celkovém procesu schvalování společných akcí EU. Těžkopádnost a nepružnost hlavních strategických institucí (hlavně civilních) má za následek časovou prodlevu při reakci na aktuální dění ve světě. Vojenským orgánům nelze ovšem vytknout nic zásadního, protože faktické plánování, velení a řízení je zjednodušeno striktním subordinačním systémem a přesně danou nedělitelnou velitelskou pravomocí, která je ve všech armádách světa stejná. Bohužel veškerá vojenská opatření a akce jsou fatálně závislé na politických rozhodnutích, ať už z hlediska zahraničních zájmů jednotlivých zemí EU, nebo zahraničně bezpečnostní politiky EU jako celku. Neméně podstatnými faktory, které zásadním způsobem ovlivňují efektivitu a naplňování cílů vojenských misí, je slabé personální zabezpečení, podhodnocené financování akcí, nedostatečné materiální vybavení a zabezpečení letecké, pozemní, resp. námořní přepravy, všeobecné logistiky a komunikačních prostředků k zabezpečení jednotlivých vojenských misí.

Použité zdroje

Monografie

- [1] ABELE, A., B.: *Armed Conflict and Military Intervention, The EU Rapid Reaction Force and the Operation „CONCORDIA“ in Macedonia*, 2003.
- [2] BALABAN, M.: *Megatrendy světového vývoje*. Filozofická fakulta UK, Fakulta sociálních věd UK. In *Pražské sociálně vědní studie*, 2008.
- [3] BARNES, Joe, JAFFE, Amy, MORSE, Edward. *The New Geopolitics of Oil. National*. The National Interest 17. prosince 2003.
- [4] BONIFACE, Pascal. *Vers la Quatrième Guerre mondiale?* Paris: Armand Colin, 2005, s. 16-19.
- [5] COTTEY, A. *Security in the New Europe*, PALGRAVE 2007, s. 147.
- [6] COVE, J., DZIEDZIC, M. J., HAWLEY, L. R. *The Quest For Viable Peace – International Intervention and Strategies for Conflict Transformation*. United States Institute of Peace Press, Washington D.C., ISBN 1-929223-67-6, s. 3.
- [7] DOČKAL, Vít, KANIOK, Petr. *Evropská unie tak akorát*. Mezinárodní politologický ústav, 2005, s. 30.
- [8] EICHLER, Jan: *Evropská bezpečnost a stabilita po Kosovu*, Mezinárodní vztahy, č. 4, 2000, s. 17–28.
- [9] *EU a její bezpečnost*, Vybrané problémy evropské bezpečnosti, Ediční řada č. 31, Masarykova univerzita, 2006, s. 6 a 7.
- [10] *EUFOR Artemis – To Intervene in Africa*. Potsdam, 2006 [prezentace – překlad pplk. Ing. Kulíšek účastník konference].
- [11] FIALA, Petr, PITROVÁ, Markéta. *Evropská unie*. 1. vydání. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2003, s. 587 - 588.

- [12] FUČÍK, J: Evropská unie jde do zbraně, *Mezinárodní politika*, roč. XXVII, č. 10/2003, s. 29–32.
- [13] GIEGERICH, Bastian (Ed.). *Europe and Global Security*. New York, NY Routledge 2010, s. 11.
- [14] HELLMANN G. *Goodbye Bismarck? The Foreign Policy of Contemporary Germany*. *Mershon International Studies Review*, 40 (1) 1996, s. 38.
- [15] HRABAL, F. *Vojenské zastoupení ČR v orgánech EU*, *Obrana a strategie 2004*, zvláštní číslo, s. 52.
- [16] HUNTINGTON, Samuel. *Střet civilizací: Boj kultur a proměna světového řádu*. Praha: Rybka Publishers, 1995, s. 26.
- [17] Joint Pub 3-07 *Military Operations Other Than War* Joint Pub 3-07.3 *Joint Tactics, Techniques, and Procedures for Peace Operations*; Army FM 3-07.3/1999 *Tactics, Techniques and Procedures for Peace Operations*/2003.
- [18] KAMP, K. H.: *Problém evropského pilíře*, in Dančák, B. (ed., 2001): *Evropská unie a vývoj koncepce evropské bezpečnosti*, Brno, *Mezinárodní politologický ústav*, s. 12 - 13.
- [19] KARÁSEK, Tomáš: *Evropská armáda: realita, projekt, fikce?*, *Mezinárodní politika*, roč. XXVII, č.8/2003, s. 25–27.
- [20] KARLAS, Jan: *Klíčové momenty vývoje SZBP EU: zájmy a základní struktura*. In Závěšický, J. (ed. 2005): *Bezpečnostní (ne)stabilita*, Klub mladých Evropanů, Praha, s. 9-21.
- [21] KESSLER, G. *Iraq Reconstruction Teams Delayed at State Department*. *The Washington Post*, Thursday, April 13, 2006, s. A19.
- [22] KHOL, Radek: *Bezpečnostní a obranná politika EU: ambice a realita na počátku roku 2003*, *Mezinárodní politika*, roč. XXVII, č. 3/2003, s. 7–8.

- [23] KRAHMANN E. United Kingdom: punching above its weight. In Kirchner E. and Sperling J. *Global Security Governance: Competing perceptions of security in the 21st century*. Routledge, London, 2007. s. 24.
- [24] KŘÍŽ, Zdeněk. Německý podíl na spolupráci Evropské unie a Severoatlantické aliance při provádění vojenských operací na podporu míru. Klíčová mocnost nebo černý pasažér? In Závěšický, J. (ed. 2005): *Bezpečnostní (ne)stabilita*, Klub mladých Evropanů, Praha, s. 46-63.
- [25] KULÍŠEK, Jaroslav. *BATTLE GROUP*, Vojenské rozhledy č. 3, 2007, MO ČR AVIS, s. 55.
- [26] KULÍŠEK, Jaroslav. *Operace Artemis*, Vojenské rozhledy č. 2, 2007, MO ČR AVIS, s. 99.
- [27] KULÍŠEK, Jaroslav. *Operace EUFOR RD CONGO*, Vojenské rozhledy č. 2, 2008, MO ČR AVIS, s. 38, 42 – 48
- [28] LINDSRTOM, Gustav. *Enter the EU Battlegroups*, Paris: European Union Institute for Security Studies, č. 97, únor 2007, s. 88.
- [29] LONGHURST, Kerry. *Germany and the Use of Force*. 1st ed., Manchester: Manchester University, 2004.
- [30] LYNCH, C. U.N. *Council Approves Mission to Darfur*. The Washington Post, Wednesday, May 17, 2006, s. A18.
- [31] MEARSHEIMER, John; WALT, Stephen. *The Israel Lobby and U.S. Foreign Policy*. *London Review of Books*, Vol. 28, 2006, s. 6.
- [32] MØLLER, B.: *The EU as a Security Actor. „Security by Being“ and „Security by Doing“*, Danish Institute for International Studies, Department of Conflict and Security Studies, DIIS Report 12, Kopenhagen, s. 32.
- [33] MULIKITA, N. M. Democratization and Conflict Resolution in Africa: The Role of International/Regional Election Observers. *Peacekeeping & International Relations*, May/June 99, Vol. 28, 3. vydání.

- [34] PAVEL, Petr. *Evropská bezpečnostní a obranná politika*. Přednáška pro Institut státní správy, 28. května 2008.
- [35] *Peacekeeping Best Practices*, Unit 2004, s 12-13.
- [36] *Příručka NATO*. MO ČR AVIS 2001, s. 310 – 312.
- [37] ROBINSON, C. The European Union's "Headline Goal" - Current Status. Center for Defense Information, 2003.
- [38] SIMON J. Smith *EU-NATO Cooperation: A case of institutional fatigue?* European Consortium for Political research 2010.
- [39] ULLMAN, Harlan a WADE, K. James P. *Achieving Rapid Dominance* [online], National Defence University, Institute National Strategic Studies říjen 1996, s. 24 – 25.
- [40] WALLACE, W. *The collapse of British foreign policy*. International Affairs 82, I, 2005, s. 59.
- [41] WATERFIELD, Bruno. *Blueprint for EU army to be agreed* [online]. The Telegraph 18. února 2009.
- [42] ZŮNA, Jaroslav. *NATO Operace na podporu míru*, Vojenská akademie v Brně, Brno 2002.
- [43] ZŮNA, Jaroslav. *Mírové operace*, Vojenské rozhledy č. 2/2007, s. 49-53.
- [44] ZŮNA, Jaroslav. *Vztah armády a mezinárodních organizací v mírových operacích: Vyvážený přístup k humanitárnímu prostoru*. Sborník z vojensko-odborné konference *Místo a úloha jednotky CIMIC-PSYOPS v asistenčních operacích*. Brno: Ústav operačně taktických studií University obrany v Brně, 2006. ISBN 80-7231-146-8, s. 46-61.

Primární legislativa

- [1] Akt o jednotné Evropě. Úř. věst. L 169, 29. 6. 1987.
- [2] Amsterodamská smlouva pozměňující Smlouvu o Evropské unii, smlouvy o založení Evropských společenství a některé související akty, Amsterdam 2. října 1997. Úř. věst. C 340, 10. 11. 1997.
- [3] Signing of the Treaty of Dunkirk (4 March 1947) [online]. CVCE, 11. srpna 2011 [cit. 5. ledna 2012]. Dostupné na <http://www.cvce.eu/obj/signing_of_the_treaty_of_dunkirk_4_march_1947-en-1f3c492b-a618-4a6e-8810-340acb578bac.html
- [4] Konsolidované znění Smlouvy o Evropské unii a Smlouvy o fungování Evropské unie. Úř. věst. C 83, 30. 3. 2010.
- [5] Lisabonská smlouva pozměňující Smlouvu o Evropské unii a Smlouvu o založení Evropského společenství, Lisabon 13. prosince 2007. Úř. věst. C 306, 17. 12. 2007.
- [6] Smlouva o Evropské unii (92/ C 191/01), Maastricht 7. února 1992. Úř. věst. C 191, 29. 7. 1992.
- [7] Smlouva z Nice, pozměňující Smlouvu o Evropské unii, Smlouvu o založení Evropských společenství a některé související akty, Nice 26. února 2001. Úř. věst. C 80, 10. 3. 2001.

Sekundární legislativa

- [1] Rezoluce RB OSN z 16. listopadu 1992 o posílení obchodního embarga vůči bývalé Jugoslávii.
- [2] Joint Declaration Issued at the British-French Summit, Saint-Malo, France, 3.–4. December 1998 [online]. consilium.europa.eu únor 2000, [cit. 10. února 2012]. Dostupné na <http://www.consilium.europa.eu/uedocs/cmsUpload/French-British%20Summit%20Declaration,%20Saint-Malo,%201998%20-%20EN.pdf>
- [3] Presidency Conclusions, Cologne European Council, 3 and 4 June 1999 [online]. consilium.europa.eu, [cit. 10. února 2012]. Dostupné na http://www.consilium.europa.eu/ueDocs/cms_Data/docs/press_Data/en/ec/kolnen.htm.
- [4] Presidency Conclusions, Nice European Council Meeting, 7 and 9. December 2000 [online]. consilium.europa.eu, [cit. 10. února 2012]. Dostupné na

http://www.consilium.europa.eu/ueDocs/cms_Data/docs/pressData/en/ec/00400-r1.%20ann.en0.htm.

- [5] Presidency Conclusions, Helsinki European Council, 10 and 11 December 1999, Annex IV [online]. [consilium.europa.eu](http://www.consilium.europa.eu), [cit. 10. února 2012]. Dostupné na http://www.europarl.europa.eu/summits/hel1_en.htm.
- [6] Presidency Conclusions, Santa Maria da Feira European Council, 19 and 20. June 2000 [online]. [consilium.europa.eu](http://www.consilium.europa.eu) [cit. 10. února 2012]. Dostupné na http://ue.eu.int/ueDocs/cms_Data/docs/pressData/en/ec/00200-r1.en0.htm.
- [7] Presidency Conclusions, European Council Meeting in Laeken, 14.–15. December 2001 [online]. [consilium.europa.eu](http://www.consilium.europa.eu) [cit. 10. února 2012]. Dostupné na http://ec.europa.eu/governance/impact/background/docs/laeken_concl_en.pdf.
- [8] Summit Meeting of the North Atlantic Council in Rome 07 Nov. 1991 [online]. 8. listopadu 1991 [cit. 20. ledna 2012] Dostupné na http://www.nato.int/cps/en/natolive/events_65256.htm?selectedLocale=en.
- [9] Rozhodnutí Rady ze dne 16. prosince 2009 o jmenování generálního tajemníka Rady Evropské unie na období od 26. června do 30. června 2015. Úř. věst. 17603/09.
- [10] Rozhodnutí Rady EU ze dne 22. ledna 2001 o zřízení Politického a bezpečnostního výboru. Úř. věst. 2001/78/CFSP.
- [11] Rozhodnutí Rady EU ze dne 22. ledna 2001 o zřízení Vojenského výboru Evropské unie. Úř. věst. 2001/79/CFSP.
- [12] Rozhodnutí Rady EU ze dne 22. ledna 2001 o zřízení Vojenského štábu Evropské unie. Úř. věst. 2001/80/CFSP.
- [13] Společná akce Rady ze dne 20. července 2001 o zřízení Ústavu Evropské unie pro studium bezpečnosti. Úř. věst. 2001/554/SZBP.
- [14] Společná akce Rady ze dne 20. července 2001 o zřízení Satelitního střediska Evropské unie. Úř. věst. 2001/555/SZBP.
- [15] Společná akce Rady ze dne 12. července 2004 o zřízení Evropské obranné agentury. Úř. věst. 2004/551/SZBP.
- [16] Společná akce Rady ze dne 27. dubna 2006 o vojenské operaci Evropské unie na podporu mise Organizace spojených národů v Konžské demokratické republice (MONUC) během volebního procesu. Úř. věst. 2006/319/SZBP.
- [17] Rozhodnutí Rady ze dne 12. února 2008, kterými se stanoví stanovy Zásobovací agentury Euratomu. Úř. věst. 2008/114/ES, Euratom.
- [18] Civilně-vojenská spolupráce a rozvoji civilně-vojenských kapacit, P7_TA(2010)0419, Usnesení Evropského parlamentu ze dne 23. listopadu 2010 o

civilně-vojenské spolupráci a rozvoji civilně-vojenských kapacit (2010/2071(INI)).
Úř. věst. 2012/C 99 E/02.

- [19] Usnesení Evropského parlamentu o evropské bezpečnostní strategii a EBOP ze dne 28. ledna 2009 [online]. Europarl.europa.eu 4. 2. 2009 [cit. 10. 15. duben 2012]. Dostupné na <http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?type=REPORT&reference=A6-2009-0032&language=CS>.

Smlouvy a dohody

- [1] COUNCIL OF THE EUROPEAN UNION 13990/04: European Defence: NATO/EU Consultation, Planning and Operations ze dne 10. listopadu 2004 [online]. register.consilium.eu.int [cit. 4. července 2012]. Dostupné na <http://register.consilium.eu.int/pdf/en/04/st13/st13990-ex01.en04.pdf>
- [2] *EUROMED PARTNERSHIP: ACTING FOR GENDER EQUALITY* [online]. European Communitiee, 2006 [cit. 21. dubna 2012]. Dostupné na http://ec.europa.eu/external_relations/euromed/index.htm
- [3] *EU-NATO: THE FRAMEWORK FOR PERMANENT RELATIONS AND BERLIN PLUS 2003* [online]. consilium.europa.eu [cit. 14. březen 2012]. Dostupné na http://www.consilium.europa.eu/uedocs/cmsUpload/03-11-11_Berlin_Plus_press_note_BL.pdf
- [4] *Partnership for Peace: Framework Dokument* [online]. nato.int 11. ledna 1994, [cit. 3. února 2012]. Dostupné na http://www.nato.int/cps/en/natolive/official_texts_24469.htm?selectedLocale=en
- [1] *Signing of the Treaty of Dunkirk (4 March 1947)* [online]. CVCE, 11. srpna 2011 [cit. 5. ledna 2012]. Dostupné na http://www.cvce.eu/obj/signing_of_the_treaty_of_dunkirk_4_march_1947-en-1f3c492b-a618-4a6e-8810-340acb578bac.html
- [2] *Synchronized Armed Forces Europe* [online]. European security foundation.eu [cit. 21. duben 2012]. Dostupné na <http://www.europeansecurityfoundation.eu/safe.html>
- [3] *Treaty of Brussels* [online]. thefullwiki.org, 5. listopadu 2010 [cit. 5. ledna 2012]. Dostupné na http://www.thefullwiki.org/Treaty_of_Brussels
- [4] *Varšavská smlouva* [online]. Wikipedie.cz, 15. března 2005 [cit. 3. února 2012]. Dostupné na http://cs.wikipedia.org/wiki/Var%C5%A1avsk%C3%A1_smlouva.
- [5] *WEU Council of Ministers, Bonn, 19 June 1992* [online]. weu.int, [cit. 3. února 2012]. Dostupné na <http://www.weu.int/documents/920619peten.pdf>.

Internetové zdroje

- [1] *Bezpečná Evropa v lepším světě, Evropská bezpečnostní strategie* [online]. consilium.europa.eu, 2003 [cit. 14. března 2012]. Dostupné na <http://consilium.europa.eu/uedocs/cmsUpload/031208ESSIICS.pdf>, s. 3 - 6.
- [2] *Blair and Chiran defend EU force* [online]. bbc.co.uk, 24. listopadu 2003 [cit. 15. května 2012]. Dostupné na http://news.bbc.co.uk/2/hi/uk_news/politics/3231820.stm.
- [3] *Davignonova zpráva* [online]. BusinessInfo.cz, [cit. 20. ledna 2012]. Dostupné na <http://www.businessinfo.cz/cz/clanek/d/davignonova-zprava/1000696/6254/>.
- [4] *EU BattleGroup* [online]. Wikipedia.org, 28. března 2012 [cit. 22. dubna 2012]. Dostupné na http://en.wikipedia.org/wiki/EU_Battlegroup.
- [5] *EUPM I (BiH)* [online]. Csfederalismo.it, [cit. 5. června 2012]. Dostupné na <http://www.csfederalismo.it/index.php/it/eupm-i-bih>.
- [6] *Eurocorps* [online]. Globalsecurity.org, 2003 [cit. 4. července 2012]. Dostupné na <http://www.globalsecurity.org/military/world/europe/eurocorps.htm>.
- [7] *Eurocorps* [online]. Wikipedia.org 23. únor 2008 [cit. 4. července 2012]. Dostupné na <http://en.wikipedia.org/wiki/Eurocorps>.
- [8] *European Defence: NATO/EU Consultation, Planning and Operations (13990/04) ze dne 10. listopadu 2004* [online]. register.consilium.eu.int [cit. 4. července 2012]. Dostupné na <http://register.consilium.eu.int/pdf/en/04/st13/st13990-ex01.en04.pdf>.
- [9] *Future Challengers for the Security and Defence Industry* [online]. european-defence.com podzim, EADS 2008 [cit. 15. duben 2012]. Dostupné na www.european-defence.com/Review/2008/binarywriterservlet.
- [10] HARLAN K., ULLMANEM a WADE, James P.: *Shock and awe* [online]. Univerzita obrany USA (NDU - National Defense University) 1996, [cit. 14. března 2012]. Dostupné na http://en.wikipedia.org/wiki/Shock_and_awe.
- [11] *Informační přehled: Vysoký představitel pro zahraniční politiku a bezpečnostní politiku.* [online]. consilium.europa.eu, listopad 2009 [cit. 4. července 2012]. Dostupné na http://www.consilium.europa.eu/uedocs/cmsUpload/Background-HighRepresentative_CS.pdf.
- [12] Joint Declaration Issued at the British-French Summit, Saint-Malo, France, 3.–4. December 1998 [online]. consilium.europa.eu únor 2000, [cit. 10. února 2012].

- Dostupné na [http://www.consilium.europa.eu/uedocs/cmsUpload/French-British%20Summit%20 Declaration,%20Saint-Malo,%201998%20-%20EN.pdf](http://www.consilium.europa.eu/uedocs/cmsUpload/French-British%20Summit%20Declaration,%20Saint-Malo,%201998%20-%20EN.pdf).
- [13] „*Malému visehradskému vojsku“ bude velet Polsko* [online]. Lidovky.cz 4. května 2012 [cit. 30. května 2012]. Dostupné na http://www.lidovky.cz/zastupci-zemi-visegradske-ctyrky-podepsali-dohodu-o-spolecne-armadni-jednotce-19x-/ln_domov.asp?c=A120504_160555_ln_domov_jkz
- [14] *Národní bezpečnostní strategie* [online]. georgewbush-whitehouse.archives.gov září 2002, [cit. 14. březen 2012]. Dostupné na <http://georgewbush-whitehouse.archives.gov/nsc/nss/2002/>.
- [15] *NATO Response Force. At the centre of NATO transformation* [online]. Nato.int 5. března 2012 [cit. 26. června 2012]. Dostupné na http://www.nato.int/cps/en/natolive/topics_49755.htm.
- [16] *Oficiální stránky EDA* [online]. eda.europa.eu, [cit. 4. června 2012]. Dostupné na <http://www.eda.europa.eu/>.
- [17] *Oficiální stránky EU Operations Centre* [online]. consilium.europa.eu [cit. 4. července 2012]. Dostupné na <http://www.consilium.europa.eu/eeas/security-defence/csdp-structures-and-instruments/eu-operations-centre?lang=en>.
- [18] *Oficiální stránky EUISS* [online]. Iss.europa.eu, [cit. 4. července 2012]. Dostupné na <http://www.iss.europa.eu/>.
- [19] *Oficiální stránky EUMC* [online]. consilium.europa.eu [cit. 4. července 2012]. Dostupné na [http://www.consilium.europa.eu/eeas/security-defence/csdp-structures-and-instruments/eu-military-committee-\(eumc\)](http://www.consilium.europa.eu/eeas/security-defence/csdp-structures-and-instruments/eu-military-committee-(eumc)).
- [20] *Oficiální stránky EUPM* [online]. consilium.europa.eu [cit. 4. července 2012]. Dostupné na <http://www.eupm.org/>.
- [21] *Oficiální stránky EUMS* [online]. consilium.europa.eu [cit. 4. července 2012]. Dostupné na <http://www.consilium.europa.eu/eeas/security-defence/csdp-structures-and-instruments/eu-military-staff?lang=en>.
- [22] *Oficiální stránky Eurocorps*. Dostupné na <http://www.eurocorps.org/operation.php>.
- [23] *Operace Alliehd Harmony*, [online]. natoaktual.cz, [cit. 4. července 2012]. Dostupné na http://www.natoaktual.cz/na_zpravy.aspx?y=na_zpravy/mise_alliedharmony.htm.
- [24] *Overview of The completed EU mission and operations - July 2012* [online]. consilium.europa.eu červenec 2012, [cit. 10. červenec 2012]. Dostupné na <http://consilium.europa.eu/eeas/security-defence/eu-operations?lang=cs>.

- [25] *Partnership for Peace: Framework Dokument* [online]. nato.int, 11. ledna 1994, [cit. 3. února 2012]. Dostupné na http://www.nato.int/cps/en/natolive/official_texts_24469.htm?selectedLocale=en.
- [26] *Pokrok ve vztazích EU – NATO* [online]. Nato.int podzim 2003 [cit. 10. březen 2012]. Dostupné na <http://www.nato.int/docu/review/2003/issue3/czech/art2.html>.
- [27] http://ecfr.3cdn.net/c66a5b8b70f2e804a0_6xm6iywb0.pdf, s. 41.
- [28] *Presidency Conclusions, Cologne European Council, 3 and 4 June 1999* [online]. consilium.europa.eu, [cit. 10. února 2012]. Dostupné na http://www.consilium.europa.eu/ueDocs/cms_Data/docs/pressData/en/ec/kolnen.htm.
- [29] *Presidency Conclusions, Helsinki European Council, 10 and 11 December 1999, Annex IV* [online]. consilium.europa.eu, [cit. 10. února 2012]. Dostupné na http://www.europarl.europa.eu/summits/hel1_en.htm.
- [30] *Presidency Conclusions, Nice European Council Meeting, 7 and 9. December 2000* [online]. consilium.europa.eu, [cit. 10. února 2012]. Dostupné na http://www.consilium.europa.eu/ueDocs/cms_Data/docs/pressData/en/ec/00400-r1.%20ann.en0.htm.
- [31] Přehled misí EU se stavem k měsíci červenec 2012) [online]. csdpmap.eu , [cit. 4. července 2012]. Dostupné na <http://www.csdpmap.eu/mission-chart>.
- [32] Summit Meeting of the North Atlantic Council in Rome 07 Nov. 1991 [online]. 8. listopadu 1991 [cit. 20. ledna 2012] Dostupné na http://www.nato.int/cps/en/natolive/events_65256.htm?selectedLocale=en.
- [33] *The European Political Community* [online]. CVCE, 5. srpna 2011 [cit. 7. ledna 2012]. Dostupné na <http://www.cvce.eu/viewer/-/content/8b63810a-e5bd-4979-9d27-9a21c056fc8d/en>.
- [34] The First Operation of the European Union in Macedonia (CONCORDIA), in Multinational Operations and Forces Command: French Commanders,) [online]. Csfederalismo.it, [cit. 4. června 2012]. "Doctrine", Special Issue, Centre de Doctrine d'Emploi des Forces, February 2007, s 48-53. Dostupné na <http://www.csfederalismo.it/index.php/it/eufor-concordia>.
- [35] *The SIPRI Military Expenditure – Databáze* [online]. sipri.org 2012, [cit. 4. června 2012]. Dostupné na <http://www.sipri.org/databases/milex>.
- [36] *Treaty of Brussels* [online]. thefullwiki.org, 5. listopadu 2010 [cit. 5. ledna 2012]. Dostupné na http://www.thefullwiki.org/Treaty_of_Brussels.
- [37] *TREATY ON EUROPEAN UNION* [online]. OPOCE. 29. července 1992 [cit. 20. ledna 2012]. Dostupné na <http://eur-lex.europa.eu/en/treaties/dat/11992M/html/11992M.html#0001000001>.

- [38] *Varšavská smlouva* [online]. wikipedie.cz, 15. března 2005 [cit. 3. února 2012]. Dostupné na http://cs.wikipedia.org/wiki/Var%C5%A1avsk%C3%A1_smlouva.
- [39] *Vztahy, které zavazují* [online]. nato.int podzim 2003 [cit. 10. březen 2012]. Dostupné na <http://www.nato.int/docu/review/2003/issue3/czech/art2.html>.
- [40] WEU Council of Ministers, Bonn, 19 June 1992 [online]. weu.int, [cit. 3. února 2012]. Dostupné na <http://www.weu.int/documents/920619peten.pdf>.
- [41] WITNEY, N. *Re-energising Europe's Security and Defense Policy* [online]. ecf.3cdn.net. European Council of Foreign Relations 6. červenec 2008 [cit. 4. března 2012]. Dostupné na http://ecfr.3cdn.net/c66a5b8b70f2e804a0_6xm6iywb0.pdf, s. 41.
- [42] *Zásadní průlom: Nové síly NATO jsou připraveny* [online]. natoaktual.cz, 29. listopadu 2006 [cit. 25. května 2012]. Dostupné na http://www.natoaktual.cz/zasadni-prulom-nove-sily-nato-jsou-pripraveny-flc-/na_zpravy.aspx?c=A061129_150407_na_zpravy_m02.
- [43] 19. Výroční zpráva (2007) o hlavních hlediscích a strategických rozhodnutích SZBP - Evropská bezpečnostní strategie a EBOP - Úloha NATO v bezpečnostní struktuře EU (rozprava) [online]. europarl.europa.eu 25. dubna 2009 [cit. 10. března 2012]. Dostupné na <http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=-//EP//TEXT+CRE+20090218+ITEM-019+DOC+XML+V0//CS&query=INTERV&detail=3-092>.
- [44] 2008 Operace Lité olovo - Izraelská ofenziva proti teroristickému hnutí Hamás. [online] valka.cz, [cit. 21. dubna 2012]. Dostupné na <http://forum.valka.cz/viewtopic.php/t/79286>.

Abstrakt

Diplomová práce na téma „Role vojenských orgánů v institucích EU na vojenské mise pod záštitou EU“ je zaměřena na oblast vojenství, obrany a bezpečnosti, jak v rámci teritoria jednotlivých členských zemí EU a v těsném sousedství za hranicemi EU, tak i na teritoriích, které jsou v obecném zájmu EU jako celku. Sleduje vývoj EBOP od konce II. Světové války až po současnost. Vyhodnocuje efektivitu a účinnost nově vytvořených vojenských orgánů pod institucemi EU a jejich vliv na vedení a řízení vojenských misí na počátku 21. století.

Práce je rozčleněna do dvou kapitol. V úvodu je stručné představení obsahu práce, stanovení výzkumných otázek a hypotéz. První kapitola se zaměřuje na historické vytváření EBOP a charakteristiku hlavních bezpečnostní rizik a krizí, které ohrožují zájmy a teritorium EU, výstavba mnohonárodních vojenských uskupení v rámci členských zemí EU, hlavní charakteristiky mírových operací a typologie misí EU. V druhé kapitole je popsáno místo a úloha politických, civilních a vojenských orgánů, které mají přímý dopad na řízení mírových misí a podrobný popis vojenských operací EU z pohledu přípravy, plánování a velení od roku 2003 do současnosti. V rámci celé popisované oblasti je zohledněna a posuzována koordinace činností s velením Severoatlantická aliance v Evropě, jehož členem je většina zemí EU.

Cílem práce je posoudit, zda politické, civilní a vojenské orgány při institucích EU na useku vojenství a obrany jsou schopny zabezpečit a řídit nasazení evropských ozbrojených sil při řešení krizových situací v Evropě, případně ve světě.

Klíčová slova

EU Battle Group, Evropská bezpečnostní a obranná politika, Evropská obranná agentura, vojenské mise, NATO, Operační velitelství EU, Vojenský výbor EU, Vojenský štáb EU

Abstract

This thesis on “The role of military authorities in the EU institutions on military missions under the auspices of EU” is focused on the area of warfare, defense and security as within the territory of individual member states of EU and their neighbors so in the territories that are in the general interest of the European Union as the whole. It describes the development of ESDP from the end of WW II to the contemporary events. It evaluates the effectiveness and efficiency of the newly founded authorities within the EU institutions and their impact on the command and control of military missions at the beginning of the 21st century.

The thesis is divided in to second parts. In the beginning there is a brief introduction of the theme, determination of the research questions and hypothesis. The first chapter describes the historical background for the foundation of ESDP and the characteristics of the main security risks and crisis that threaten the interest and the territory of EU, highlights the building up of military multinational battle groups within the EU member states and the main characteristics of peace-keeping missions, typology of EU missions. The second chapter focuses on the place and role of political, civilian and military authorities that have the direct impact on the command and control of peace-keeping missions and detailed description of EU military missions from the perspective of their preparation, planning and command since 2003. The author keeps in mind to comment on the coordination of these missions with the NATO command in Europe as the majority of EU member states are also NATO members.

The aim of this thesis is to judge if political, civilian and military authorities within the EU institutions are able to secure and control the deployment of European armed forces while solving the crisis situations in Europe or worldwide.

Keywords

Battle Groups EU, European Defence Agency, European Security and Defence Policy, EU Military Committee, military mission, EU Military Staff Operation Headquarters EU, NATO

Seznam příloh

- Příloha č. 1:** Výdaje na obranu členskými zeměmi EU v porovnání s USA, Čínou a Ruskem v roce 2010
- Příloha č. 2:** Přehled zemí podílejících se na BG EU v letech 2007 – 2011
- Příloha č. 3:** Přehled misí a operací Evropské unie v letech 1991 – 2012
- Příloha č. 4:** Mapa misí a operací Evropské unie – stav k červenci 2012
- Příloha č. 5:** Mapa ukončených misí a operací Evropské unie – stav k červenci 2012

Příloha č. 1: Výdaje na obranu členskými zeměmi EU v porovnání s USA, Čínou a Ruskem v roce 2010¹⁵⁴

Země/organizace	Výdaje (ekvivalent v mil dolarů)	% podíl výdajů na obranu vůči HDP
USA	698.281	4,70
China, P. R.	119.400	2,20
Russia	58.668	4,30
EU	284.604	1,63
Austria	3.343	0,94
Belgium	5.244	1,24
Bulgaria	681	2,34
Czech Rep.	2.558	1,44
Cyprus	550	1,78
Denmark	4.472	1,32
Estonia	330	1,85
Finland	3.588	1,32
France	59.322	2,32
Germany	45.152	1,27
Greece	9.354	3,30
Hungary	1.350	1,22
Ireland	1.279	0,58
Italy	36.972	1,44
Latvia	253	1,60
Lithuania	412	1,12
Luxembourg	301	0,53
Malta	57	0,50
Netherlands	11.207	1,43
Poland	8.902	1,66
Portugal	5.040	1,53
Romania	2.202	1,24
Slovak Rep.	972	1,53
Slovenia	766	1,48
Spain	15.359	1,16
Sweden	5.641	1,23
UK	59.598	2,32

Legenda:

 Procentuálně vyšší výdaj na obranu, než je průměr v rámci EU. Pouze Bulharsko, Francie, Řecko a V. Británie má vyšší výdaj než jsou plánovaná 2% HDP na obranu (závazek vůči NATO).

¹⁵⁴ The SIPRI Military Expenditure – Databáze [online]. sipri.org, 2012 [cit. 4. června 2012]. Dostupné na <http://www.sipri.org/databases/milex>

Příloha č. 2: Přehled zemí podílející se na BG EU v letech 2007 – 2011¹⁵⁵

Rok	Období	Nosný stát	Podílí se
2007	leden - červen	Francie	Belgie
		Německo	Holandsko, Finsko
	červenec- prosinec	Itálie	Maďarsko, Slovinsko
		Řecko	Bulharsko, Kypr, Rumunsko
2008	leden - červen	Švédsko	Finsko, Estonsko, Norsko
		Španělsko	Francie, Portugalsko, Německo
	červenec- prosinec	Německo	Francie, Belgie, Lucembursko, Španělsko
		V. Británie	x
2009	leden - červen	Itálie	Španělsko, Řecko, Portugalsko
	červenec- prosinec	Česko	Slovensko
2010	leden - červen	Polsko	Německo, Litva, Lotyšsko, Slovensko
		V. Británie	Nizozemí
	červenec- prosinec	Itálie	Rumunsko, Turecko
		Španělsko	Francie, Portugalsko
2011	leden - červen	Holandsko	Německo, Finsko, Rakousko, Litva
		Švédsko	Finsko, Estonsko, Irsko, Norsko
	červenec- prosinec	Portugalsko	Španělsko, Francie, Itálie
		Řecko	Bulharsko, Kypr, Rumunsko, Ukrajina
2012	leden - červen	Francie	Belgie, Lucembursko
	červenec- prosinec	Itálie	Slovinsko, Maďarsko
		Německo	Rakousko, Česká republika, Irsko, Chorvatsko, Makedonie

¹⁵⁵ *EU Battlegroup* [online]. wikipedia.org, 2012 [cit. 10. června 2012]. Dostupné na http://en.wikipedia.org/wiki/EU_Battlegroup.

Příloha č. 3: Přehled misí a operací Evropské unie v letech 1991 - 2012¹⁵⁶

Název mise	Typ mise	Od	Do	Poznámka
EUMM in Formel Yugoslavia	8	1991	31/12/2007	1)
EUPM BiH	2	01/01/2003	31/12/2012	
CONCORDIA fYR of Macedonia	3	31/03/2003	15/12/2003	2)
ARTEMIS DRC	3	12/06/2003	01/09/2003	3)
EUPOL PROXIMA	2	15/12/2003	14/12/2005	4)
EUJUST THEMIS Georgia	4	14/07/2004	14/07/2005	
EUFOR ALTEA BiH	3	02/12/2004	15/11/2012	
EUPOL Kinshasa	2	04/2005	01/07/2007	5)
EUSEC RD Congo	5	08/06/2005	30/09/2012	
EUJUST LEX Iraq	4	01/07/2005	30/06/2012	
AMIS EU Supporting Action Sudan	6	18/07/2005	31/12/2007	
AMM Aceh	8	15/09/2005	31/12/2006	
EUSR BST Georgia	1	01/09/2005	28/02/2011	
EUBAM Rafah	1	01/01/2006	31/12/2012	
EUBAM Ukraine-Moldova	1	01/12/2005	30/11/2015	
EUPOL COPPS Palestinian Territories	2	01/01/2006	31/12/2012	
EUPAT fYR of Macedonia	2	15/12/2005	14/06/2006	
EUPT Kosovo	7	10/04/2006	31/03/2008	6)
EUFOR RD Congo	3	25/04/2006	30/11/2006	
EUPOL RD Congo	2	01/07/2007	30/09/2012	
EUPOL Afghanistan	2	06/2007	31/05/2013	
EUFOR Tchad/RCA	3	28/01/2008	15/03/2009	
EUSSR Guinea-Bissau	5	02/2008	30/09/2010	
EULEX Kosovo	4	12/2008	14/06/2012	
EUMM Georgia	8	15/09/2008	14/09/2012	
EUNAVCO	6	09/2008	12/2008	7)
EUNAVFOR Somalia – ATLANTA	3	12/2008	12/2014	
EUTM Somalia	5	07/10/2010	07/2012	

Legenda typy misí:

1	Pohraniční (3)	2	Policejní (7)	3	Vojenská (6)	4	podpora právního prostředí státu (3)
5	Reforma bezpečn. sektoru (3)	6	Asistenční (2)	7	Plánovací (1)	8	Monitorovací (3)

Poznámka:

- 1) mise začala jako EUCM a v roce 2003 se transformovala do EUMM
- 2) převzetí mise od NATO - **(první vojenská mise EU)**
- 3) **první samostatná vojenská mise EU**
- 4) na misi navázal EUPAT fYR of Macedonia
- 5) na misi navázal EUPOL RDC
- 6) na misi navázala EULEX Kosovo
- 7) nahrazena EUNAVFOR Somalia – ATLANTA **(první námořní mise EU)**

¹⁵⁶ CSDP – MAP, Mission Chart (Přepřacovaný graf do tabulky se stavem k měsíci březen 2012) [online]. csdpmap.eu, březen 2012 [cit. 26. března 2012]. Dostupné na <http://www.csdpmap.eu/mission-chart>.

Příloha č. 4: Mapa misí a operací Evropské unie - stav k červenci 2012¹⁵⁷

¹⁵⁷ Overview of The mission and operations of the European Union - July 2012 [online]. consilium.europa.eu, červenec 2012 [cit. 10. červenec 2012]. Dostupné na <http://consilium.europa.eu/eeas/security-defence/eu-operations?lang=cs>

Příloha č. 5: Mapa ukončených misí a operací Evropské unie – stav k červenci 2012¹⁵⁸

OVERVIEW OF THE COMPLETED EU MISSIONS AND OPERATIONS (JULY 2012)

¹⁵⁸ *Overview of The completed EU mission and operations - July 2012* [online]. consilium.europa.eu červenec, 2012 [cit. 10. červenec 2012]. Dostupné na <http://consilium.europa.eu/eeas/security-defence/eu-operations?lang=cs>

Seznam zkratek

AMIS -	The African Union Mission in SUDAN, mise Africká unie v Sudánu
AMIS EU Supporting Action Sudan -	The African Union Mission in SUDAN Supporting Action Sudan, Civilně-vojenská akce EU na podporu Africké unijní mise v Sudánu
AMM Aceh -	Aceh Monitoring Mission Aceh, Pozorovatelská mise v Aceh
AU -	The African Union, Africká unie
BG EU -	Battle Group EU
BGHQ EU-	Battle Group Headquarters, Velitelství Battle Group EU
CDP -	Common Defence Policy, Společná obranná politika
CEU -	Council of the European Union, Rada Evropské unie
CFSP -	Common Foreign and Security Policy, Společná zahraniční a bezpečnostní politika
CivCom -	Committee for Civilian Aspects of Crisis Management, Výbor pro civilní aspekty řešení krizí
CJTF -	Common Joint Task Force, Mezinárodních úkolových uskupení
CMC -	Crisis Management Konzept, záměr řešení krize
CONOPS -	Concept of Operations, záměr operace
COREPER -	Committee of Permanent Representatives, Výbor stalých zástupců
CSOs -	Civil society, občanské organizace
DB	Decision Briefing, brífink k rozhodnutí
DPKO -	Desk Peacekeeping Operations, sekce řízení mírových operací OSN
DRC -	Democratic Republic of the Congo, Demokratické republice Kongo
DSACEUR –	Deputy Supreme Allied Commander Europe, Zástupce hlavního velitele spojeneckých ozbrojených sil v Evropě
EAPC -	Euro-Atlantic Partnership Council, Evropská rada partnerství

ECSC -	European Coal and Steel Community, Evropské společenství uhlí a oceli
EDA –	European Defence Agency, Evropská obranná agentura
EDC -	European Defense Community, Evropské obranné společenství
EHG -	European Headline Goal, Evropský základní cíl
EP -	European Parliament – Europarl, Evropský parlament
EPC -	European Political Cooperation, Evropská politická spolupráce
EPCom -	European Political Community, Evropského politického společenství
EPP-ED -	The Group of the European People's Party (Christian Democrats), Skupina Evropské lidové strany (Křesťanských demokratů)
ESDP -	European Security and Defence Policy, Evropská bezpečnostní a obranná politika (EBOP)
ESS -	European Security Strategy, Evropská bezpečnostní strategie
EU -	European Union, Evropská unie
EU MS -	EU Military Staff, Vojenský štáb EU
EU OpsCentre -	EU Operational Centrum, Operační centrum EU
EUBAM Rafah -	EU Border Assistance Mission in Rafah, Asistenční příhraniční mise EU v Rafah
EUFOR -	European Union Forces, síly Evropské unie
EUFOR BaH -	EU Forces BandH, síly EU v Bosně a Hercegovině
EUFOR CHAD/RCA -	European Union Forces in Republique Chad, síly EU v Republice Čad
EUFOR RD CONGO -	European Union Forces in Republique Democratique du Congo, síly Evropské unie v Demokratické republice Kongo
EUISS –	European Union Institute for Security Studies, Ústav Evropské unie pro studium bezpečnosti
EUJUST LEX-Iraq -	EU European Union Integrated Rule of Law Mission for Iraq, Integrovaná mise EU na podporu právního státu v Iráku
EUMC –	EU Military Committee, Vojenský výbor EU

EUMCWG -	EUMC Working Group, pracovní skupiny vojenského výboru EU
EUMM -	EU Monitoring Mission, Monitorovací mise EU
EUNAVCO -	EU Naval Coordination Cell, Námořní koordinační jednotka EU
EUNAVFOR Somalia – ATLANTA -	EU Naval Force – Operation ATLANTA in Somalia, Námořní síly EU – operace ATLANTA v Somálsku
EUPAT/FYROM -	EU police advisory team in the former Yugoslav Republic of Macedonia, Policejní poradní tým EU v bývalé jugoslávské republice Makedonie
EUPM -	European Union Police Mission, Policejní mise EU
EUPM BiH -	EU Police Mission in Bosna and Hercegovina, Policejní mise EU v Bosně a Hercegovině
EUPOL -	European Union Police Mission, Policejní mise EU
EUPOL/ FYROM -	European Union Police Mission in the former Yugoslav Republic of Macedonia, Policejní mise EU v bývalé jugoslávské republice Makedonii
EUPT Kosovo -	European Union Planning Team Kosovo, Plánovací tým EU v Kosovu
Eurocorps -	Evropský sbor
EUSC –	European Union Satellite Centre, Satelitní středisko Evropské unie
EUSEC RD Congo -	EU advisory and assistance mission for security reform in the Democratic Republic of Congo, Poradní a pomocná mise EU pro bezpečnostní reformu v Demokratické republice Kongo
EUSR BST Georgia -	EU Special Representative Border Support Team for Georgia, Zvláštní zástupce EU (hraniční podpůrný tým) v Gruzii
EUSSR Guinea-Bissau	EU mission in support of the Security Sector Reform in Guinea-Bissau, mise EU na podporu reformy bezpečnostního sektoru v Guineji-Bissau
EUTM Somalia -	EU Training Mission in Somalia, Vojenská výcviková mise v Somálsku
FAC -	Foreign Affairs Council, Rada pro zahraniční věci
FHQ -	Force Headquarters, velitelství sil

FOC -	Full Operational Capabilities, úplné operačních schopnosti
FYROM -	(fYR of Macedonia) Formel Yugoslav Republic of Macedonia, bývalá jugoslávská republika Makedonie
GAERC -	General Affairs and External Relations, Rada pro všeobecné záležitosti a vnější vztahy
GOP NATO -	Guidance for Operational Planning NATO, pokyny pro operační plánování NATO
IDF -	Israel Defence Forces, Izraelské ozbrojené síly,
IEMF -	Interim Emergency Multinational Force, Pohotovostní mezinárodní nouzové síly
IIA -	Ituri Interim Administration, prozatímní správa regionu Ituri
IMD -	Initiating Military Directive, počáteční vojenská směrnice
IPK -	izraelskopalestinský konflikt
JOPG -	Joint Operation Planning Group, společná skupina operačního plánování
MAB -	Mission Analysis Briefing, brífink k analýze úkolu
MNCPT -	Multinacional Core Planning Team, vybraná skupina (jádro) plánovačů (mnohonárodního plánovacího týmu)
Mnohonárodní brigáda -	Česko – Polsko – Slovenská brigáda
MONUC (OSN) -	Mission de l' Organisation des Nations Unies en République démocratique du Congo, Mise OSN v Kongu
MSO -	Military Strategic Option, vojensko-strategické možnosti
MSOD -	Military Strategic Option Directive, směrnice pro zpracování vojenskostrategických možností
MSOD -	Military Strategic Option Directive, směrnice pro zpracování vojenskostrategických možností
NAC –	North Atlantic Council, Severoatlantická rada
NACC -	North Atlantic Cooperation Council, Severoatlantická rada pro spolupráci v Evropě

NATO -	North Atlantic Treaty Organization, Severoatlantická aliance
NATO PSO	NATO Peace Support Operations, alianční mírové operace
NGOs -	Non-governmental organization, nevládní organizace
NSS 2002 -	The National Security Strategy 2002, Národní bezpečnostní strategie USA 2002
OEF -	Operation Enduring Freedom, Trvalá svoboda v Afghánistánu
OHQ EU -	Operation Headquarters EU, Operační velitelství EU
OIF -	Operation Iraqi Freedom, Irácká svoboda
OpCdr -	Operational Commander, operační velitel
OPG -	Operation Planning Group, skupina operačního plánování
OPLAN -	Operational Plan, operační plán
OSCE -	Organization for Security and Cooperation in Europe, Organizace pro bezpečnost a spolupráci v Evropě
OSN -	United National, Organizace spojených národů
PfP -	Partnership for Peace, Partnerství pro mír
PRT -	Provinciál Reconstruction Team, provinční rekonstrukční tým
PSC -	Political and Security Committee nebo COPS – Le Comite de politique et de securite, Politický a bezpečnostní výbor
RB OSN -	SC UN - Security Council United Nations, Rada bezpečnosti OSN
ROE -	Rules of Engagement pravidla použití síly
SACEUR -	Supreme Allied Commander Europe, Vrchní velitel spojeneckých v Evropě
SAFE -	Synchronised Armed Forces Europe, Synchronizované ozbrojené síly v Evropě
SG -	Secretary General, generální tajemník
SHAPE -	Supreme Headquarters Allied Power Europe, Vrchní velitelství spojeneckých sil v Evropě
SOP -	Standing Operational Procedures, stálé operační postupy
SOR -	Statement of Requirements, stanovení požadavků
UN PKOps –	UN Peacekeeping Operations, operace OSN
UNSC -	United Nations Security Council, Rada bezpečnosti OSN
UPC -	Union of Congolese Patriots, Jednota konzských vlastenců

URBATT – Uruguay Batalion, uruguayský prapor ozbrojených sil
WEU - Western European Union, Západoevropská unie
WU - Western Union, Západní unie (Bruselský pakt)